

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ค่าบริการทางเพศแบบแอบแฝง ในจังหวัดสมุทรปราการ” เป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยส่วนบุคคล ทักษะคติ ค่านิยม ความคาดหวัง และการสนับสนุนปัจจัยด้านสุขภาวะองค์กรรวมของผู้ค่าบริการทางเพศแบบแอบแฝง เพื่อให้ทราบถึงความพึงพอใจและปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของการค่าบริการทางเพศแบบแอบแฝง ตลอดจนได้ทราบแนวทางการแก้ไขปัญหาของการค่าบริการทางเพศแบบแอบแฝงใน จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้รวบรวมองค์ความรู้ที่ค้นคว้า แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งนำเสนอ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับผู้ค่าบริการทางเพศแบบแอบแฝง
- 2.2 ผลกระทบของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยต่อผู้ค่าบริการทางเพศแบบแอบแฝง
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับทักษะคติ ค่านิยมต่อผู้ค่าบริการทางเพศแบบแอบแฝง
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวังต่อผู้ค่าบริการทางเพศแบบแอบแฝง
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับสนับสนุนต่อผู้ค่าบริการทางเพศแบบแอบแฝง
- 2.6 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสุขภาวะองค์กรรวมต่อผู้ค่าบริการทางเพศแบบแอบแฝง
- 2.7 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจและแรงจูงใจในการทำงาน
- 2.8 นโยบายและมาตรการการแก้ไขปัญหาของผู้ค่าบริการทางเพศแบบแอบแฝง
- 2.9 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.10 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับผู้ค่าบริการทางเพศแบบแอบแฝง

ผู้วิจัยได้รวบรวมการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ค่าบริการทางเพศแบบแอบแฝง และผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยที่มีต่อผู้ค่าบริการทางเพศแบบแอบแฝง ประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ ความหมายของการค่าบริการทางเพศแบบแอบแฝง ความ เป็นมาของการค่าบริการทางเพศและการขายบริการทางเพศแบบแอบแฝงในประเทศไทย สาเหตุ การค่าบริการทางเพศแบบแอบแฝงซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ความหมายของผู้ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง

ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2503 “โสเภณี” แปลว่า งาม แต่ความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไป หมายถึง หญิงที่ทำการค้าประเวณี ซึ่งเป็นคำย่อมาจาก “นครโสภิณี” คือ หญิงงามเมือง (ชูชาติ ศิวกาญจน์. 2539 : 206)

โสเภณี หมายถึง อาชีพที่ให้บริการทางเพศหรือให้เกิดความพึงพอใจแก่บุคคล ทั้งที่เป็นเพศเดียวกันหรือเพศตรงข้าม โดยรับเงินหรือผลประโยชน์อื่น ๆ เป็นค่าตอบแทน (ษัษฐวุฒิ จิตรกริมย์. 2538 : 10)

การบริการทางเพศแบบแอบแฝง หมายถึง กลุ่มผู้หญิงที่เข้าไปทำงานในสถานบริการบาร์เบียร์ ในสถานบันเทิงเขตเมือง โดยมีนัยแอบแฝงในการขายบริการทางเพศ (ดุขฎา ค้างทอง. 2549 : 15)

การบริการทางเพศแบบแอบแฝง หมายถึง ผู้ที่ค้าบริการทางเพศแบบไม่มีสังกัดสถานบริการต่าง ๆ ประจำอย่างโจ่งแจ้ง เป็นผู้ขายบริการแบบแอบแฝง (Indirect Prostitution) เช่น ตามร้านอาหาร สนามกอล์ฟ ร้านเสริมสวย คลับ ฟับ เป็นต้น (ศรายุทธ โรจนรัตน์รักษ์. 2551 : 50)

พระราชบัญญัติปราบปรามการค้าประเวณี พุทธศักราช 2503 มาตรา 4 มีใจความว่า “การค้าประเวณี” คือ การกระทำชำเราหรือการยอมรับการกระทำอื่นใด หรือการกระทำอื่นใดเพื่อสำเร็จความใคร่ทางกามารมณ์ของผู้อื่น อันเป็นการลำสอนเพื่อสินจ้าง ทั้งนี้ ไม่ว่าผู้ยอมรับการกระทำและผู้กระทำจะเป็นเพศเดียวกันหรือคนละเพศ

สารานุกรมทางสังคมวิทยา (Encyclopaedia of the Social Science) : ให้คำจำกัดความหมายการค้าประเวณีว่ามีลักษณะสำคัญ 3 ประการ 1) มีลักษณะเพื่อสินจ้างจากการให้บริการทางเพศ 2) มีความลำสอนทางเพศ และ 3) ไม่มีความผูกพันทางอารมณ์หรือมีอารมณ์อันเฉยเมยในขณะที่มีความสัมพันธ์ทางเพศ (แหล่งที่มา : [mhtml:http://gotoknow.org/file/supatsrikongpan/8888.mht](http://gotoknow.org/file/supatsrikongpan/8888.mht))

สรุปได้ว่า ผู้ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง หมายถึง อาชีพที่หญิงหรือชายที่ให้บริการทางเพศแก่ผู้อื่นให้เกิดความพึงพอใจในกามารมณ์ โดยรับค่าตอบแทนเป็นสินจ้าง ส่วนการให้บริการทางเพศ และการค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง เป็นการให้บริการทางกามารมณ์ โดยได้รับค่าตอบแทนให้บริการในสถานที่ที่ไม่ได้จัดไว้สำหรับให้บริการทางเพศโดยเฉพาะ

2.1.2 ความเป็นมาของผู้ค้าบริการทางเพศและการค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝงในประเทศไทย

สุพัตรา สุภาพ (2545 : 144) กล่าวถึง การค้าประเวณีเป็นเรื่องที่มีมาแต่โบราณ และเป็นอาชีพเก่าแก่ที่สุดในโลก โดยทั่วไปแล้วถือว่าปัญหาโสเภณีเป็นสิ่งชั่วร้ายและเป็นปัญหาทางศีลธรรม โสเภณีจะถูกประณามทั้งทางโลกและทางธรรม ซึ่งทางศาสนาถือว่าเป็นบาปเพราะฝ่าฝืน

กฎของพระเจ้า (Law of God) (ก่อกษัตริย์ เอี่ยมบุญลุดบ. 2521 : 20) โสเภณีจะเป็นพวกที่ถูกสังควม รังเกียจ รำคาญและในบางครั้งก็น่าสงสาร คือ อาจถูกล่อลวง ต้องใช้ร่างกายเป็นเครื่องมือทำมาหา เลี้ยงชีพ แต่ว่าโสเภณีไม่ใช่ปัญหาใหญ่ เพราะไม่ว่าจะมีโสเภณีหรือไม่ ก็ไม่กระทบกระเทือนต่อ เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมหรือความแข็งแกร่งของชาติ

การค้าประเวณีจัดเป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากปรกติทำนองเดียวกับการฆ่าตัวตาย การ เล่นการพนันซึ่งเป็นพฤติกรรมเฉพาะ เนื่องจากการค้าประเวณีมีส่วนที่จะก่อให้เกิดผลดีต่อสังคม อยู่บ้าง ดังนั้น จึงทำให้ทัศนคติของผู้คนต่อปัญหานี้แตกต่างกันไป และยากที่จะแก้ไข ปัญหา โสเภณีคล้าย ๆ กับปัญหาการพนัน ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีความรุนแรงน้อยกว่าปัญหาอื่น ๆ เช่น อาชญากรรม คอร์รัปชัน สงครามการเมือง เป็นต้น ปัญหาโสเภณีไม่สามารถทำให้สังคมแตกสลาย ได้ เนื่องจากมีอิทธิพลต่อสังคมไม่ถึงขั้นรุนแรง แต่ที่เป็นปัญหา คือ เป็นแหล่งแพร่กระจายโรค อดคร่า ล่อลวง และยังเป็นสาเหตุของอาชญากรรมอื่น ๆ ตลอดจนเป็นสถานที่ ซึ่งเป็นแหล่งมั่วสุมของ นักเลง อันธพาล การพนัน และยาเสพติดด้วย

สำหรับอุตสาหกรรมการค้าบริการทางเพศในประเทศไทยนั้น จากประวัติศาสตร์ดั้งเดิมมี หลักฐานจากจดหมายเหตุของชาวยุโรปที่เข้ามาเมืองไทยเมื่อศตวรรษที่ 17 และ 18 ระบุว่า มีทาสที่ เป็นโสเภณีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ตั้งแต่ช่วงสมัยอยุธยาจนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการ ปกครองรัฐไทย ซึ่งอนุญาตให้มีการจดทะเบียนสถานค้าบริการทางเพศได้ เพื่อการเก็บภาษีเข้ารัฐ และป้องกันการระบาดของกามโรคด้วย หลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการป้องกันการค้า หูยงและเด็กหูยง พ.ศ. 2471 ทำให้เกิดความเข้มงวดกับการกวดขัน โสเภณีมากขึ้นเริ่มมีโสเภณี ต่างชาติมาค้าบริการทางเพศ และหลีกเลี่ยงไม่จดทะเบียนเพื่อต้องการหลีกเลี่ยงการจ่ายภาษี

ในช่วงสงครามเวียดนามที่รัฐบาลไทยยินยอมให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาตั้งฐานทัพใน ประเทศไทย และเป็นแหล่งบริการบันเทิงสำหรับทหารอเมริกันที่พักรบมาจากเวียดนาม เพื่อแสดง ความเป็นพันธมิตรรัฐบาลไทยได้ตราพระราชบัญญัติสถานบริการบันเทิง เพื่อควบคุมสถานบริการ บันเทิง ไม่ให้มีการค้าประเวณีอย่างเปิดเผย

ในช่วง 30 ปี ของการพัฒนาประเทศแบบสมัยใหม่ตามวิถีชี้แนะของธนาคาร โลก ภายใต้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐส่วนใหญ่มีแนวความคิดว่า ธุรกิจบริการทาง เพศสามารถนำมาใช้เป็นตัวกระตุ้นอัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจได้ โดยรัฐสนับสนุนการ เจริญเติบโตของ “ธุรกิจเรียมย์ของคนกลางคืน” มีการค้ากามรมณ์อย่างเปิดเผย ไม่ว่าจะอยู่ในรูป โรงแรม โรงน้ำชา ร้านอาหาร สถานอาบอบนวดทั้งแบบตะวันตก โบราณ บาร์ ไนต์คลับ ผับ คารา โอเกะ สโมสรเฉพาะลูกค้าประจำ (กฤตยา อาชวนิจกุล และ วราภรณ์ แซ่มสนิท. 2537 : 9)

ปี พ.ศ. 2523 รัฐบาลริเริ่มการจูงใจนักท่องเที่ยวต่างชาติด้วยการเชิญชวนให้มาหาความสำราญจากสถานบริการทางเพศในประเทศ เกิดการเจริญเติบโตของกระบวนการชักจูงเด็กผู้หญิงผู้ธุรกิจการค้าประเวณี มีการขยายวงกว้างมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในช่วงปีการท่องเที่ยวไทยในปี พ.ศ. 2530-2533 (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2537 : 23)

รัฐบาลไทยโดยกระทรวงสาธารณสุขได้แบ่งรูปแบบของสถานบริการบันเทิงและโสเภณีออกเป็น 2 แบบใหญ่ ๆ คือ แบบเปิดเผยและแบบแอบแฝง ซึ่งการค้าบริการทางเพศแบบเปิดเผยหมายถึง สถานบริการที่มีห้องที่เจตนาใช้เพื่อการค้าประเวณีอย่างชัดเจน มีสถานบริการอยู่เพียง 3 รูปแบบที่กระทรวงสาธารณสุขจัดว่า มีการค้าประเวณีอย่างชัดเจน คือ ซ่อง โรงแรมมีเบอร์ และหรือโรงแรมม่านรูด และโรงน้ำชา และหญิงบริการที่ทำงานในสถานบริการเหล่านี้ก็จะถูกจัดว่าเป็นหญิงบริการอย่างเปิดเผยด้วย ส่วนสถานบริการบันเทิงแบบอื่น ๆ ถูกจัดว่ามีการบริการทางเพศแบบแอบแฝงทั้งสิ้น

ปัจจุบันในทุกสังคมต่างก็มีโสเภณี ซึ่งจำนวนที่แน่นอนนั้นศึกษาได้ยาก เพราะอาชีพนี้บางครั้งก็ไม่เปิดเผย บางคนก็หากินเป็นครั้งคราว บางคนทำเป็นอาชีพเสริมจากงานประจำ สำหรับสังคมไทยปัจจุบัน ปัญหาโสเภณีมีความรุนแรงไม่น้อย ธุรกิจทางเพศมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และกลายเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจและสังคมไทยตามสังคมยุคทุนนิยม โดยจากการสำรวจของกรมควบคุมโรค ปี พ.ศ. 2548 พบแนวโน้มกลุ่มของผู้ขายบริการทางเพศ ลดลงกว่าปี พ.ศ. 2544 และจำนวนสถานบริการทางเพศแอบแฝงที่สำรวจได้มีเพียงบางส่วนเท่านั้น เพราะปัจจุบันรูปแบบการให้บริการทางเพศเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี โสเภณีในสังคมไทยอาจแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ประเภทแรกได้แก่โสเภณีในระดับต่ำ สถานที่ประกอบอาชีพ คือ ซ่อง โรงน้ำชา โรงแรมชั้นต่ำ และห้องอาหารบางประเภท ประเภทที่สอง ได้แก่ โสเภณีระดับกลาง ส่วนใหญ่เลื่อนมาจากประเภทที่หนึ่ง แหล่งทำมาหากิน คือ สถานอาบอบนวด และโรงแรมชั้นดี รวมทั้งร้านเสริมสวยบางแห่ง ประเภทที่สาม ได้แก่ โสเภณีข้ามชาติ ส่วนใหญ่เลื่อนมาจากระดับกลาง สมัครใจไปหากินต่างประเทศด้วยตนเอง

เสริน ปุณณะหิตานนท์ (2527 : 39) กล่าวว่า การมองพฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักสังคมวิทยาตั้งแต่กลางทศวรรษที่ 50 เป็นต้นมา มีอยู่ 2 แนวทาง คือ (1) มองเป็นวัตถุวิสัยตามธรรมชาติ ถือว่าการเบี่ยงเบน คือ สิ่งที่เป็นรูปธรรม เป็นการละเมิดกฎเกณฑ์ ก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่สังคม และ(2) เป็นแนวทัศนคติที่ถือว่าการเบี่ยงเบนเป็นเรื่องของจิตวิสัย สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นการเบี่ยงเบนนั้นจะแตกต่างกันในที่หนึ่งกับอีกที่หนึ่ง และในสมัยหนึ่งกับอีกสมัยหนึ่ง สำหรับแนวทางแรกนี้นักสังคมวิทยาสมัยใหม่ได้ให้ความสนใจน้อยมาก แต่มีนักวิชาการในสาขาอื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักจิตวิเคราะห์ ยังยึดถือไว้เป็นหลักในการอธิบายพฤติกรรมเบี่ยงเบนหลายแบบ เช่น รักร่วมเพศ การเสพกัญชา การค้าประเวณี เป็นต้น การจะให้ความหมายว่าพฤติกรรมใดเบี่ยงเบน โดยส่วนมาก

แล้วจะดูที่พฤติกรรมแสดงออกมาภายนอกมากกว่าจะดูเนื้อหาที่อยู่ภายในของพฤติกรรมเบี่ยงเบน การขายบริการทางเพศเป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนรูปแบบหนึ่ง ซึ่งนับได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่ขัดต่อหลักศีลธรรม และกฎหมาย การให้ความหมายของการค้าประเวณีสำหรับคนทั่วไปจะให้ความหมายไปในทางลบ และมองว่าบุคคลที่ประกอบอาชีพขายบริการเป็นคนไม่ดี ทำตัวไม่เหมาะสม ไม่สมกับการเป็นกุลสตรี แต่สำหรับผู้หญิงที่ประกอบอาชีพขายบริการทางเพศจะมองว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นการกระทำเพื่อความอยู่รอด และเป็นการแลกความต้องการกับเงินรางวัลหรือสิ่งของแทนเงิน

2.1.3 สาเหตุของผู้ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง

นักสังคมศาสตร์ต่างศึกษาการค้าประเวณีในลักษณะที่เป็นรูปแบบหนึ่งของพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากระเบียบบรรทัดฐานหลักทางสังคม นักสังคมวิทยาที่มีชื่อเสียงอย่างเช่น คิงส์ลีย์ เดวิส (Davis, 1961) ก็ให้ความสนใจศึกษาเช่นกัน แต่ก็ไม่ได้ใช้แนวคิดทางทฤษฎีอะไร โดยเฉพาะมาอธิบายปรากฏการณ์เรื่องโสเภณี เพียงแต่ให้แนวคิดไว้ว่า การอธิบายเรื่องการค้าประเวณีหรือสาเหตุของการเป็นโสเภณีนั้น จำเป็นต้องตั้งปัญหาการวิจัยไว้ 5 แนวทางด้วย ก็คือ

1. สาเหตุ ของการทำให้เกิดมีการค้าประเวณีขึ้นในสังคม
2. สาเหตุ ของการมีการค้าประเวณีหลายรูปแบบ
3. สาเหตุ ของอัตราหรือปริมาณการค้าประเวณีว่าทำไมจึงมีมากหรือน้อย
4. สาเหตุที่ทำให้สตรีบางคนกลายเป็นโสเภณี และที่ทำให้สตรีคนอื่นไม่เป็น
5. สาเหตุที่ทำให้ชายเที่ยวหญิงโสเภณีและที่ทำให้ชายคนอื่นไม่กระทำเช่นนั้น

ชรินทร์ เชนนะสิริ (2545 : 56-59) กล่าวถึงสาเหตุของการค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝงมาจากหลายสาเหตุด้วยกัน ไม่ใช่เพียงเพื่อความต้องการเงิน แต่อาจเป็นเพราะเพื่ออยากสนุก อยากทดลอง หรือด้วยเหตุผลอื่น ๆ ทั้งนี้ ได้ประมวลสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดการค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง ดังนี้

2.1.3.1 ปัจจัยทางชีววิทยา

2.1.3.1.1 การอบรมเลี้ยงดู ซึ่งอาจเกิดได้ตั้งแต่วัยเด็ก จากการที่เด็กถูกทอดทิ้ง พ่อแม่แยกกันอยู่ เด็กไม่ได้รับความอบอุ่น ทำให้ต้องตกอยู่ในสภาพแพ้ชีวิต ปล่อยตัวไปตามอารมณ์ มีอารมณ์ผันแปรไม่แน่นอน และบางคนอาจเป็นคนที่มีความต้องการทางเพศรุนแรงผิดปกติ และไม่สามารถควบคุมอารมณ์ มาสามารถดำเนินชีวิตตามบรรทัดฐานของสังคมได้ พวกนี้ย่อมมีโอกาสที่จะเป็นโสเภณีได้

2.1.3.1.2 ความบกพร่องทางเพศ อาทิ มีอวัยวะเพศไม่สมบูรณ์ มีฮอร์โมนเพศรุนแรง ก่อให้เกิดความรู้สึกผิดปกติทางเพศ หรือรู้สึกมีปมด้อยในตัวเอง ความผิดปกตินั้น ๆ อาจทำให้หญิงเหล่านั้นมีความต้องการแสดงออกทางเพศ และอาจกลายเป็นโสเภณีได้

2.1.3.1.3 เนื่องจากความต้องการทางเพศ มนุษย์มีความต้องการทางเพศไม่มีฤดูกาล ดังนั้นชายและหญิงจึงต้องมีการร่วมประเวณีกันอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นเรื่องของธรรมชาติ ดังนั้นแม้ว่าจะมีการอบหรือบรรทัดฐานให้ปฏิบัติ แต่ก็อาจมีการฝ่าบรรทัดฐานนั้นๆ ได้ เพราะความต้องการนั้นมีมากกว่าข้อจำกัด จึงสมควรใจหาความสนุกสนานและความต้องการทางเพศ ทำให้มีโอกาสนำหญิงเข้าสู่อาชีพโสเภณี และทำให้โสเภณียังคงมีอยู่เพราะชายเห็นว่าการร่วมประเวณีกับโสเภณีไม่ต้องรับผิดชอบและค่าใช้จ่ายถูก

2.1.3.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม

2.1.3.2.1 ความยากจน หรือปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้หญิงไปมีอาชีพโสเภณี เช่น หญิงที่เลี้ยงลูกหรือครอบครัวเพื่อความอยู่รอด แต่หางานอื่นทำไม่ได้ หรือมีรายได้ไม่เพียงพออาจหันมาซื้ออาชีพโสเภณี หรือบางคนยากจนและเห็นว่าอาชีพโสเภณีหาเงินได้ง่ายและรายได้สูงกว่าจึงหันมาประกอบอาชีพนี้

2.1.3.2.2 ขาดการศึกษา เมื่อการศึกษาต่ำย่อมมีผลต่อการถูกหลอกลวงได้ง่าย การงานอาชีพต่าง ๆ ที่ทำอยู่ยากที่จะปรับปรุง จึงเป็นปัจจัยเสริมให้ตกไปเป็นโสเภณีได้ง่าย

2.1.3.2.3 ครอบครัวมีปัญหา เช่น ความตึงเครียดในครอบครัว ครอบครัวแตกแยก ถูกทอดทิ้ง เด็กในครอบครัวอาจหนีออกจากบ้าน หรือไปคบค้าสมาคมกับบุคคลภายนอก และอาจถูกชักชวนไปในทางที่ไม่ดี เช่น ดิเคยาเสพติด เล่นการพนัน จนกลายเป็นโสเภณีไปในที่สุด

2.1.3.2.4 หญิงที่ถูกสามีทอดทิ้ง หญิงที่ถูกสามีทอดทิ้งย่อมจะหมดที่พึ่งทางจิตใจ และทางเศรษฐกิจ จึงอาจเข้าไปมีอาชีพโสเภณีได้

2.1.3.2.5 บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มุ่งหวังผลประโยชน์ อาจมีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่คิดจะร่ำรวยโดยหารายได้จากการบริการโสเภณี เปิดช่อง โรงแรม และหาหญิงมาบำเรอความสุขทางเพศแก่ลูกค้า ซึ่งมักจะมียาขายได้จากการจัดธุรกิจนี้ และเมื่อมีกลุ่มบุคคลนี้ขึ้นมาเป็นโสเภณีโสเภณียังคงอยู่และอาจเพิ่มจำนวนมากขึ้น เพราะจะเป็นผลให้ร่ำรวยขึ้น

2.1.3.2.6 การล่อลวงหญิง เมื่อมีกิจการบริการทางเพศโดยบุคคลหรือกลุ่มผลประโยชน์ย่อมจะต้องมีการแสวงหาหญิงมาบริการลูกค้า ซึ่งอาจล่อลวงหรือชักจูงมาด้วยวิธีใดก็ตาม วิธีการล่อลวงหญิงมาเป็นนั้น โดยทั่วไปจะกระทำในรูปแบบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) ฉวยโอกาสขณะหญิงกำลังกลุ่มใจมีทุกข์ เช่น ไม่มีเงินใช้ สอบไล่ตก บิดามารดาไล่ออกจากบ้าน สามารถทอดทิ้ง โดยหลอกลวงว่าจะให้ความช่วยเหลือ ให้ที่อยู่อาศัย หา งานให้ทำ ฯลฯ และฉวยโอกาสนำหญิงเหล่านั้นเข้าสู่อาชีพโสเภณี อาจโดยชักชวน บังคับ หรือใช้วิธีการอื่น ๆ

(2) ชวนมาหางานทำ โดยการอ้างว่ารู้จักกับผู้ใหญ่ รู้จักกับนายจ้าง สามารถฝากเข้าทำงานได้ เมื่อหลอกลวงได้แล้วอาจนำไปขายช่อง บังคับให้ค้าประเวณี

(3) ขอรับเป็นผู้อุปการะหรือขอเป็นภรรยา และเมื่อหลอกลวงได้แล้วก็นำไปขายหรือบังคับให้ค้าประเวณี

(4) ใช้ยาสลบ โดยใช้ผ้าเช็ดหน้าชุบยาสลบโปะจมูก เมื่อหญิงสาวล้มลง จะอ้างว่าเป็นญาติ ให้นำส่งโรงพยาบาล

(5) นุคร่ำ แล้วพาตัวไปขายหรือบังคับให้ค้าประเวณี

(6) ถูกหลอกลวงในกรณีอื่น ๆ เช่น อ้างว่าบิดามารดาเจ็บป่วยที่โรงพยาบาลและให้มารับไปดูแลการ แต่กลับพาไปบังคับให้ค้าประเวณี หรือใช้ยาปลุกกามารมณ์ เพื่อทำลายความบริสุทธิ์เมื่อกระทำสำเร็จแล้วก็หลอกลวงไปขายหรือบังคับให้เป็นโสเภณี

2.1.3.2.7 ความไม่เป็นระเบียบของสังคม เช่น ความเสื่อมโทรมทางศีลธรรม ผู้คนไม่มีคุณธรรมประจำใจ เห็นผู้หญิงเป็นของเล่น เป็นสินค้า ในส่วนของสถาบันครอบครัวก็มีการทอดทิ้งเด็กการแตกร้างในครอบครัว เหล่านี้เป็นสาเหตุของการนำไปสู่การเป็นโสเภณี

2.1.3.2.8 สภาพแวดล้อมที่ไม่ดี เช่น เป็นแหล่งเสื่อมโทรม แหล่งการค้าประเวณี ฯลฯ อาจทำให้หญิงเกิดความเคยชิน เห็นว่าพฤติกรรมทางเพศที่เขาปฏิบัติกันอยู่เป็นเรื่องธรรมดา ดังนั้นจึงอาจถูกชักจูงให้เป็นโสเภณีได้ง่ายกว่า สภาพแวดล้อมมีผลต่อการเป็นโสเภณีได้มาก ในกรณีของบางหมู่บ้านในชนบทดังตัวอย่างเช่น หมู่บ้านดอกคำใต้หรือหมู่บ้านอื่น ๆ ซึ่งถ้าผู้คนในหมู่บ้านนั้น ๆ เห็นว่าการเป็นโสเภณีเป็นเรื่องธรรมดา และกลับจะเป็นเรื่องที่น่าขบขัน เช่น ถ้าหากหญิงใดสามารถมีรายได้จากการเป็นโสเภณีและนำมาช่วยพ่อแม่พี่น้องได้มาก อีกทั้งชายหนุ่มโดยทั่วไปในหมู่บ้านนั้นก็ไม่นิ่งเงย กรณีเช่นนี้อาจจะทำให้หญิงหันเข้าสู่อาชีพโสเภณีมากขึ้น

2.1.3.2.9 เนื่องจากมีผู้ชายไปหาโสเภณี เมื่อมีชายไปที่ยิวหาหญิงโสเภณีก็ย่อมจะมีการตอบสนองความต้องการ มีการตั้งแหล่งบริการ มีหญิงบริการ และมีการหาหญิงมาบริการ ดังนั้นจึงเป็นปัจจัยเสริมให้เกิดมีโสเภณีและมีการค้าประเวณีขึ้น ในกรณีเกี่ยวกับชายที่ไปที่ยิวหาหญิงโสเภณีนั้น จากผลการสำรวจ พบว่า ลูกค้าส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย ซึ่งมีถึง 38.5% และเมื่อพิจารณาถึงวัยของลูกค้า ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 21-30 ปี

2.1.3.2.10 ความพยายามของสังคมที่จะควบคุมการแสดงออกทางเพศ ด้วยการผูกติดอยู่กับสิ่งที่สังคมต้องการ โดยเฉพาะเรื่องการกินอยู่เป็นสามภรรยา การเลี้ยงดู จากกฎเกณฑ์หรือบรรทัดฐานของสังคมนี้ เมื่อคนได้ปฏิบัติผิดไป เช่น มีการหาทางออกทางเพศโดยร่วมประเวณีกับหญิงอื่นที่ไม่ใช่ภรรยาของตน ก็จะเกิดมีโสเภณีขึ้นได้

2.1.3.2.11 ความสมัครใจ ในการวิจัยเรื่องหญิงนครโสเภณี ซึ่งสภาวิจัยสาขาสังคมวิทยาได้ทำไว้เมื่อ พ.ศ. 2506 จากการสัมภาษณ์หญิงโสเภณีจำนวน 978 คน ได้รับคำตอบว่าพวกเขามาเป็นโสเภณีโดยสมัครใจถึง 396 คน หรือ 40.49% นอกจากนั้น จากการวิจัยเรื่องสภาพชีวิตและปัญหาของหญิงค้าประเวณีอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยกองวิจัยและประเมินผลการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยใน พ.ศ. 2516 พบว่า หญิงมาประกอบอาชีพโสเภณีโดยสมัครใจมีถึง 39.86% ดังนั้น ความสมัครใจจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาโสเภณี แต่ในเรื่องความสมัครใจที่เป็นผลให้ได้ตัวเลขดังกล่าวอาจมีสาเหตุอื่น ๆ สนับสนุน เช่น อาจเป็นเพราะเพื่อนชวน เพราะเป็นอาชีพที่หาเงินง่าย ไม่ต้องเหน็ดเหนื่อย หรือมีเหตุจูงใจอื่น ๆ ก็ได้

2.1.3.3 ปัจจัยทางจิตวิทยา

จากการสำรวจทางจิตใจในสหรัฐอเมริกา พบว่า โสเภณีมีสติปัญญาต่ำกว่าธรรมดา อยู่ในเกณฑ์โง่งเป็นส่วนมาก บุคคลที่มีสติปัญญาด้อยอมถูกชักจูงได้ง่าย และมีความเชื่อกันว่าสัญชาตญาณความต้องการทางเพศของคนสติปัญญาด้อยจะโผล่ขึ้นมาได้ง่ายกว่าบุคคลธรรมดา

ผลจากการวิจัยของสภาวิจัยแห่งชาติ พบว่า ในสังคมไทยโสเภณীর้อยละ 53.5 เป็นพวกเซาท์ ปัญญาต่ำ ร้อยละ 39.9 เป็นพวกกึ่งกลางระหว่างเซาท์ปัญญาต่ำและโง่งทึบ ร้อยละ 4.4 เป็นพวกโง่งทึบ และร้อยละ 1.2 เท่านั้นที่มีสติปัญญาระดับปกติ นอกจากนั้นจากการศึกษาของคณะกรรมการสวัสดิการครอบครัว สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ พบว่า โสเภณีส่วนมากมีสติปัญญาดต่ำกว่าปานกลาง และมีบุคลิกลักษณะบางประการ เช่น หย่อนระเบียบวินัย หย่อนในอุตสาหกรรมวิริยะ หัวอ่อน เชื่อคนง่าย ไม่มีการตัดสินใจของตัวเองปัจจัยเหล่านี้เป็นเหตุให้หญิงเหล่านั้นว่าวุ่น ทำอะไรไม่ถูก ไม่รู้ว่าการเป็นโสเภณีดีเลวอย่างไร ทำให้มีโอกาสหันไปสู่วางเลื่อมได้ง่าย

สุวทนา อารีพรรค (2550 : 147-150) กล่าวถึง ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาอีกแนวทางหนึ่งที่นอกเหนือจากเรื่องของเซาท์ปัญญาแล้วนั้นยังมีอีกคำหนึ่งที่เรามากเคยได้ยิน “สาวไฟแรงสูง” เป็นคำเรียกกว้างๆ สำหรับผู้หญิงที่มีอารมณ์เพสรุนแรงมีความต้องการทางเพศสูง ซึ่งอาจปกติหรือผิดปกติก็ได้ กรณีที่ผิดปกติหรือเป็นโรค เรียกว่า นิมโฟแมนเนีย (Nymphomania) ผู้หญิงที่เป็นนิมโฟแมนเนียจะมีเพศสัมพันธ์มากผิดปกติหรือสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองบ่อย ๆ อย่างยับยั้งไม่ได้ เนื่องจากไม่สามารถควบคุมความต้องการทางเพศของตน ปัญหานี้ถ้าเกิดกับผู้ชายเรียกว่า แซททิไรแอซิส (Satyriasis) หรือ ดอนฮวนนิสม์ (Don Juanism) และได้แยกโรคต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อความรู้สึกทางเพศที่ส่งผลให้ผู้ที่ค้าบริการทางเพศรู้สึกมีความพึงพอใจด้านเพศ แพทย์บางคนจัดนิมโฟแมนเนีย และ แซททิไรแอซิส ไว้ในกลุ่มการเสพติดกามารมณ์ (Sexual Addiction) เช่นเดียวกับการติดสุราหรือสารเสพติด เนื่องจากมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ กิจกรรมทางเพศเกิดขึ้นโดยบุคคล

นั้นไม่สามารถยับยั้งใจได้ และจะต้องได้รับการตอบสนองไม่ว่าจะเกิดผลตามมาอย่างไร อีกทั้งยังทำให้บุคคลผู้นั้นบกพร่องในหน้าที่ด้านอื่น ๆ และได้รับความเสียหายตามมาด้วยผู้หญิงหลายคน อาจถูกผู้ชายที่เป็นสามีหรือคู่ชู้กันกล่าวหาว่าเป็นนิมโฟแมเนีย เนื่องจากความต้องการทางเพศของเธอไม่สอดคล้องกับของเขา ตามปกติผู้ชายจะพอใจกับการมีความสุขสุดยอดครั้งเดียวจากการร่วมเพศครั้งหนึ่ง ๆ และจะไม่สามารถร่วมเพศได้ในระยะพักฟื้น (Refractory Period) ผู้หญิงส่วนใหญ่ก็มักจะพอใจกับความสุขสุดยอดครั้งเดียวในการร่วมเพศแต่ละครั้งเช่นกัน ในขณะที่ผู้หญิงบางคนซึ่งมีวุฒิภาวะทางเพศสมบูรณ์เต็มทีอาจไม่พอใจเพียงเท่านั้น เพราะเธออาจเคยมีความสุขสุดยอด 5 - 20 ครั้ง ระหว่างการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง ดังนั้น ถ้าฝ่ายชายไม่เข้าใจธรรมชาติของผู้หญิงเหล่านี้ดีพอ ก็จะคิดว่าพวกเธอผิดปกติ เป็นผู้หญิงเซ็กซ์จัดหรือ นิมโฟแมเนียการมีความต้องการทางเพศสูง คือ สภาวะที่ต้องการร่วมเพศมากผิดปกติ ซึ่งสาเหตุของโรคนิมโฟแมเนีย จะแบ่งออกเป็นสาเหตุทางร่างกายและจิตใจบางอย่างที่อาจทำให้ผู้ป่วยบางรายมีความต้องการทางเพศสูง ได้แก่

(1) สาเหตุทางร่างกาย

ก. โรคของสมอง ความผิดปกติของกลีบสมองส่วนขมับ (Temporal Lobe) เช่น โรคลมชักหรือเนื้องอกในบริเวณดังกล่าว ในโรคลมชักอาการอาจเกิดภายหลังชัก หลังให้ยาต้านอาการชัก หรือหลังการทำผ่าตัดสมองส่วนขมับ, โรคซิฟิลิสของสมอง หรือโรคอื่นๆ เช่น โรคกลัวน้ำ (Rabies) อะโครเม็กกาลี มัลติเพิลสเคลอโรสิสในระยะเวลาที่อาการยังไม่ถึงขั้นสมองเสื่อม ฮันทิงตันส์ โคลเรีย ในระยะก่อนอาการของโรคจะปรากฏชัด และการบาดเจ็บที่ศีรษะ

ข. การใช้ยาบางอย่างมากเกินไป เช่น กัญชา โคเคน แอมเฟตามีน ฮอร์โมนเพศชายเทสโตสเทอโรน และยาต้านโรคสันนิบาต (Antiparkinson) บางตัว เช่น แอลโดป้า

(2) สาเหตุทางจิตใจ

ก. โรคของจิตใจ

โรคจิตทางอารมณ์ (Affective Psychoses) โดยเฉพาะแบบคลั่ง ความต้องการทางเพศจะเพิ่มมากขึ้น มีการร่วมเพศมากขึ้น และล้ำเส้นทางเพศ พบในผู้หญิงมากกว่าผู้ชายและโรคสภาวะซึมเศร้า ผู้ป่วยบางรายอาจมีความต้องการทางเพศมากขณะที่มีอาการซึมเศร้าอย่างรุนแรง

โรคจิตเภท ในระยะแรกของโรค ผู้ป่วยจำนวนไม่น้อยมีความต้องการทางเพศมากผิดปกติ ช่วงระยะเวลาหนึ่ง จะแสดงออกโดยการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองบ่อยเกินขนาด การข่มขืนกระทำชำเรา การล้ำเส้นทางเพศ หรือการพยายามร่วมเพศกับเด็ก แบบของโรคจิตเภทที่ทำให้เกิดอาการนี้ได้บ่อยคือ แบบธรรมดา (Simple type) และแบบเฮบิฟรินิก (Herbephrenic Type)

การติดสุรา สุราอาจทำให้ความต้องการทางเพศเพิ่มขึ้นและมีพฤติกรรมทางเพศที่ก้าวร้าว อันเป็นผลจากสุราไปกดสมองส่วนที่ควบคุมการยับยั้งอารมณ์เพศ แต่ขณะเดียวกันสุราก็ทำให้

สมรรถภาพทางเพศเสีย เพราะฉะนั้นในรายที่สมรรถภาพทางเพศยังดี สุราอาจทำให้เกิด
 อาชญากรรมทางเพศได้

บุคลิกภาพแบบต่อต้านสังคมหรืออันธพาล (Sociopath) คนที่มีบุคลิกภาพแบบอันธพาล
 อาจพบว่า มีความต้องการทางเพศสูงได้บ่อยเช่นกัน มีผู้ศึกษาคนเหล่านี้และพบว่ากว่าครึ่งมีอาการ
 สำส่อนทางเพศโดยเฉพาะผู้หญิง และอาจมีความวิปริตทางเพศอย่างอื่นด้วย เช่น การสำเร็จความ
 ใจได้ด้วยตนเองการข่มขืนกระทำชำเรา การร่วมเพศระหว่างบุคคลร่วมสายโลหิต และการอวด
 อวัยวะเพศ

คนปัญญาอ่อนบางคนจะมีลักษณะอารมณ์ไม่คงที่ หงุดหงิด อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย และ
 มักมีปัญหาทางเพศเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น พฤติกรรมทางเพศเป็นแบบขาดการยับยั้งชั่งใจและสำส่อนทาง
 เพศ หญิงอาจไปเป็นโสเภณี แต่ผู้ชายนอกจากสำส่อนทางเพศแล้ว ยังอาจมีความสัมพันธ์ทางเพศ
 กับเด็ก คนชรา หรือสัตว์ด้วย

ลักษณะการเกิดขึ้นของพฤติกรรมจากภาวะทางจิตใจดังกล่าวนี้ อาจเกิดขึ้นได้เนื่องจาก
 เหตุผล ดังนี้

1. เป็นวิธีลดความตึงเครียดทางอารมณ์ที่มีมากเกินไปอย่างหนึ่ง โดยแสดงออกเป็นความ
 ต้องการร่วมเพศอย่างมาก และเมื่อได้รับการตอบสนองแล้วความตึงเครียดนั้นจึงหมดไป ความตึง
 เครียดดังกล่าวไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องเพศ
2. ในจิตไร้สำนึกกลัวการเป็นกามตายด้าน (Frigidity) หรือการเป็นรักร่วมเพศแบบแฝง
 (latent homosexual) จึงพยายามพิสูจน์ว่าตนเองไม่ใช่ โดยการมีความต้องการทางเพศสูง
3. ตามทฤษฎีของฟรอยด์ ปัญหานี้อาจเกิดจากการที่ความขัดแย้งภายในจิตไร้สำนึก
 เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศกับบิดาหรือมารดาที่เป็นเพศตรงกันข้าม ไม่ได้รับการแก้ไขในวัยเด็ก
 และใช้เพศตรงกันข้ามเป็นตัวกลางในการแก้แค้นพ่อ

สาเหตุที่พบบ่อยคือความต้องการอย่างมากเหลือเกินที่จะเป็นที่รักและเป็นที่ยอมรับ
 ร่วมกับการมีทัศนคติว่าร่างกายสามารถใช้เป็นเครื่องดึงดูดความสนใจ ทำให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่
 ยอมรับได้ เพราะฉะนั้นจึงใช้ร่างกายเป็นเครื่องแลกกับสิ่งที่ตนต้องการในการเข้าสู่อาชีพบริการ
 ทางเพศเพื่อสนองตอบความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ตาม ในด้านจิตวิทยาเป็นที่ยอมรับกันว่า คนเรานั้นมีสัญชาตญาณทางเพศ ไม่ว่า
 หญิงหรือชายก็มีความต้องการทางเพศ ดังนั้นจึงทำให้เกิดการเสนอและสนอง และเมื่อมีการเสนอ
 เกินขีดปกติที่สังคมยอมรับสภาพนั้นก็อาจกลายเป็นโสเภณี ทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคมที่เกี่ยวกับการ
 ตัดสินใจ และการกระทำในพฤติกรรมของมนุษย์ของ William W. Reeder เป็นการศึกษาพฤติกรรม
 และสภาวะจิตใจของผู้คนในชุมชน โดยเฉพาะของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นครอบครัวที่สนับสนุนให้

สมาชิก ออกไปประกอบอาชีพนอกบ้านก่อนวัยอันควรจนกลายเป็นโสเภณี และในส่วนของครอบครัวที่ไม่สนับสนุนนั้น ย่อมมีปัจจัยหลายประการที่ทำให้ตัดสินใจเลือกที่จะประกอบอาชีพ เช่นนี้ ดังนั้นจึงได้นำแนวคิดของ William W. Reeder (อ้างถึงใน กิตติกร ประทีป ณ ถกลาง, 2547 : 19) มาใช้ประกอบการศึกษาถึงอิทธิพลที่มีผลต่อการตัดสินใจ ในการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง ตามที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ทราบถึงสาเหตุและปัจจัยทางชีววิทยา ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยทางจิตวิทยา ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลการศึกษานี้มาประกอบการพิจารณาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของการค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝงต่อไป

2.2 ผลกระทบของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยต่อ

ผู้ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง

โครงสร้างของเศรษฐกิจและสังคมไทยในระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2541-2551) ที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน เศรษฐกิจของประเทศไทยมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ภาคเศรษฐกิจที่ทวีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ ได้แก่ ภาคบริการ ซึ่งเป็นภาคที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) สูงที่สุด และก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มมากที่สุด เช่นกัน รองลงมาเป็นภาคอุตสาหกรรม และภาคการเกษตรตามลำดับ อย่างไรก็ตามยังมีภาวะความผันผวนของสภาพภูมิอากาศโลก ทำให้หลายประเทศประสบปัญหาภัยธรรมชาติ ส่งผลให้ราคาสินค้าเกษตร เช่น ข้าว ปรับตัวสูงขึ้นอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน สำหรับสถานะด้านสังคม (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2552 จากเว็บไซต์ <http://www.mict.go.th/>) และมีการเปลี่ยนแปลงหลายด้านเกิดขึ้นในสังคมไทยยุคปัจจุบัน เช่น การก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย (Aging society) สัดส่วนของประชากรที่อายุมากกว่า 60 ปี มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นตามลำดับ และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ในปี พ.ศ. 2551

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมทำให้คนปรับตัวไม่ทัน จึงต้องหันไปทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง โดยในการวิจัยนี้ได้นำทฤษฎีการปรับตัวไม่ทันกันของวัฒนธรรม การเป็นสังคมไร้ระเบียบ และกระแสการบริโภคนิยมมาเป็นตัวช่วยในการวิเคราะห์ปัจจัยเหตุที่เลือกเข้ามาค้าบริการทางเพศ ซึ่งเป็นอาชีพที่มีพฤติกรรมขัดกับศีลธรรม จารีตประเพณีของไทย

2.2.1 ทฤษฎีการปรับตัวไม่ทันกันของวัฒนธรรม (The Cultural Lag Theory)

มาร์ตินดัล (Martindale อ้างใน สนิท สมักรการ. 2538 : 45) ผู้เสนอทฤษฎีการปรับตัวไม่ทันกันของวัฒนธรรม ได้แก่ นักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน วิลเลียม อ็อกเบิร์น (William Ogburn) กล่าวว่า สังคมมนุษย์เปลี่ยนไปเพราะวัฒนธรรมเปลี่ยนและเสนอแนวคิด การปรับตัวทันกันของวัฒนธรรมโดยใช้ชื่อว่า “การเปลี่ยนแปลงทางสังคม” (Social Change) และหลังจากนั้นได้เรียกใหม่ว่า “การปรับตัวไม่ทันกันของสังคม-วัฒนธรรม” (The Socio-Cultural Lag) ซึ่งอาจมองได้ในแง่ของวิทยาศาสตร์ ค่านิยม และพฤติกรรมหรือการกระทำ

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมักก่อให้เกิดภาวะ “การปรับตัวไม่ทัน” (Lag Condition) ขึ้นเสมอ และเกิดเมื่อหนึ่งในสองส่วนของวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์กันได้เปลี่ยนไปก่อนหรือเปลี่ยนไปในระดับที่มากกว่าอีกส่วนหนึ่ง เป็นเหตุให้การปรับตัวของสองส่วนที่เกี่ยวข้องกันนี้ เป็นไปได้ไม่ดีเท่าเดิม

อ็อกเบิร์น (Ogburn) ได้แบ่งแยกวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ (Material culture) อันประกอบด้วยเทคนิควิทยาต่าง ๆ และ 2) วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Non-Material Culture) ซึ่งได้แก่ พวกรรณเนียมประเพณีและค่านิยมต่าง ๆ เป็นต้น และในวัฒนธรรม สองประเภทนี้ได้ให้ความสำคัญแก่วัฒนธรรมวัตถุในฐานะเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านอื่น ๆ ตามมา โดยเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั้น จะนำความเจริญก้าวหน้ามาสู่สังคม และแหล่งสำคัญของความเจริญก้าวหน้าทางวัฒนธรรมอยู่ที่ การประดิษฐ์ทางวัตถุ (Material Inventions) อย่างเช่น เครื่องมือ อาวุธ และกระบวนการทางเทคนิคต่าง ๆ ส่วนวัฒนธรรมที่เหลืออื่น ๆ นอกจากนี้ คือ “วัฒนธรรมที่จะต้องปรับตัว” (Adaptive Culture) เพื่อให้สอดคล้องหรือกลมกลืนไปกับพื้นฐานทางวัตถุ (Material Base) อ็อกเบิร์น (Ogburn) เห็นว่า วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุจะมีการปรับตัวได้ช้ากว่าวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ ทั้งนี้ อาจสืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ อาทิ ผลประโยชน์ที่มีอยู่กับธรรมเนียมดั้งเดิม (Vested Interests in Tradition) และกลัวการเปลี่ยนแปลง ความไม่กล้าเปลี่ยนนิสัยของตนเอง การขาดการศึกษาหรือได้รับการศึกษาแบบผิด ๆ กลัวถูกกดดันจากสังคม และเพื่อหลีกเลี่ยงต่อความไม่สบายใจที่อาจเกิดขึ้นตามมา

ผลที่เกิดขึ้นก็คือ วัฒนธรรมทางวัตถุเปลี่ยนไปก่อนแล้วบังคับให้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงในส่วนอื่น ๆ ของวัฒนธรรม อย่างเช่น องค์การทางสังคมและประเพณีต่าง ๆ แต่วัฒนธรรมในส่วนหลังนี้เปลี่ยนไม่ทันกัน ด้วยเหตุนี้เราจึงกำลังอยู่ในยุคที่มีการปรับตัวไม่พอดีกัน การประดิษฐ์คิดค้นทางด้านเทคนิคมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมสมัยใหม่ และมีการนำเอามาใช้ปฏิบัติแพร่หลายก่อนที่จะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านอื่น ๆ เป็นตัวการสำคัญที่ก่อให้เกิด

มีการปรับตัวไม่ทันกันทางวัฒนธรรม หรือเมื่อสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ถูกนำเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของ วัฒนธรรมก็มักผ่านกระบวนการทดสอบต่าง ๆ เป็นเหตุให้การปรับตัวในส่วนอื่น ๆ เป็นไป ค่อนข้างล่าช้า สามารถนำไปสู่ภาวะของความสับสนวุ่นวายได้ (Disorganization)

พัฒนาการและการประดิษฐ์กรรมทางเทคนิควิทยาที่สำคัญ อันก่อให้เกิดสภาวะการปรับตัว ไม่ทันกันของวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันมีมากมาย และยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม ทางด้านอื่น ๆ มากมาย รวมทั้งธรรมเนียมประเพณีทางสถาบันสังคมต่าง ๆ และเกิดแนวปรัชญาใน การดำเนินชีวิตด้วย ผลรวมที่เกิดขึ้นก็คือ สภาวะการปรับตัวไม่ทันของสังคมที่มีอยู่อย่างกว้างขวาง มาก อ็อกเบิร์น (Ogburn) ได้เน้นในเรื่องการปรับตัวไม่ทันกันว่าเป็นปรากฏการณ์ธรรมดาที่มีอยู่ ทั่วไปทั้งในวงการของธรรมชาติ และวัฒนธรรมทั้งในด้านของวัตถุต่อวัตถุ และในแง่ของวัตถุกับ สิ่งที่ไม่ใช่วัตถุด้วย การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมักนำไปสู่ความสับสนวุ่นวาย ซึ่งหมายความว่า รวมไปถึงสภาวะการขัดแย้งในด้านต่าง ๆ อันเป็นปัญหาสังคมด้วย และได้เน้นในการประดิษฐ์ กรรมทางด้านเทคนิควิทยามากกว่า ส่วนความขัดแย้งสับสนวุ่นวายเป็นผลที่เกิดมาจากสภาพของ การปรับตัวไม่ทันกัน ซึ่งเกิดขึ้นเพราะวัฒนธรรมทางด้านวัตถุก้าวหน้าไปเร็วกว่าวัฒนธรรมในส่วน ที่ไม่ใช่วัตถุ

อ็อกเบิร์น (Ogburn) ได้พยายามที่จะขยายทฤษฎีให้เป็นสากล โดยเสนอว่าตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ซึ่งถือว่าเป็นสาเหตุ (Causes) ของการเปลี่ยนแปลงที่ก่อให้เกิดมีสภาวะ ของการปรับตัวไม่ทันกันของวัฒนธรรมนั้น อาจจะเป็นทางด้านเทคนิควิทยา เศรษฐกิจ การเมือง อุดมการณ์ หรือส่วนอื่นๆ ของวัฒนธรรมก็ได้ และในอดีตกาลที่ผ่านมาระบบอุดมการณ์หรือ วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ อาจเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม โดยมีเทคนิควิทยาเป็น ตัวแปรตาม (Dependent Variables) หรือส่วนที่เปลี่ยนแปลงตามหลังและปรับตัวไม่ทันก็ได้ และได้ย้ำว่า ในสภาวะของโลกปัจจุบัน โดยเฉพาะสังคมชาวตะวันตกแล้ว เทคนิควิทยาและวิทยาศาสตร์ คือ แรงผลักดันสำคัญ (Prime Movers) สำหรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

สังคมมนุษย์จะมีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ และจะเกิดสภาวะการ ปรับตัวไม่ทันกันระหว่างเทคนิควิทยาและวัฒนธรรมส่วนอื่น ๆ อาจทำให้เกิดการขัดแย้งที่รุนแรง ระหว่างสังคม (สนิท สมักรการ. 2538 : 9)

2.2.2 ทฤษฎีสังคมไร้ระเบียบ (Social Disorganization Theory)

สุพัตรา สุภาพ (2545 : 12) สังคมที่ไม่เป็นระเบียบคือ สังคมที่ไม่สามารถควบคุมสมาชิก ของสังคมให้ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนที่วางไว้ โดยทั่วไปทุกสังคมมักจะวางกฎเกณฑ์ หรือ บรรทัดฐานบางอย่างให้สมาชิกที่มาอยู่ร่วมกันได้ใช้เป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นระเบียบ

ความเป็นระเบียบนี้ไม่ใช่เกิดจากการใช้อำนาจ แต่เป็นการยอมรับกฎเกณฑ์ร่วมกัน อย่างไรก็ตาม ความไม่เป็นระเบียบในสังคมมีสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ

2.2.2.1 ความล้มเหลวของกลุ่มจารีตประเพณี ปกติแต่ละบุคคลจะรักษาค่านิยมและความมุ่งหวัง ตลอดจนกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก วิธีการถ่ายทอดก็อาจออกมาในรูปแบบบังคับให้ทุกคนกระทำตาม ซึ่งวิธีนี้จะได้ผลต่อเมื่อสถาบันถ่ายทอดความรู้ ครอบครัว โรงเรียน รัฐบาลมีเสถียรภาพ แต่ถ้าขาดหลักสำคัญในการทำงานร่วมกันหรือไม่ประสานกัน จะทำให้สถาบันไม่อาจจะถ่ายทอดและรักษาค่านิยมต่าง ๆ ของสังคมนี้เป็นมูลฐานเบื้องต้นที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ได้ เช่น เต็มกระทำความผิดอาชญากรรม เป็นต้น

2.2.2.2 ความขัดแย้งระหว่างกฎเกณฑ์กับความมุ่งหวัง เมื่อกลุ่มจารีตประเพณีในสังคมสลายลงหรือไม่สามารถรักษาน้ำที่ของตนได้ สมาชิกของกลุ่ม จะขาดความศรัทธา ดังนั้น ค่านิยมของกลุ่มอาจจะมีผลในด้านตรงกันข้าม เพราะไม่มีอะไรเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้กลุ่มมีความเข้าใจหรือปฏิบัติสอดคล้องในแนวเดียวกัน

ปกติแล้วความต้องการหรือความรู้สึกของคนย่อมเปลี่ยนแปลงได้เสมอ และมักไปขัดกับกฎเกณฑ์เก่า ๆ ของสังคม และเมื่อต้องเผชิญกับความต้องการใหม่ ซึ่งไม่สอดคล้องกับระเบียบแบบแผนเก่า ๆ ก่อให้เกิดปัญหาสังคม โดยทั่วไปแล้วจะพยายามเปลี่ยนกฎเกณฑ์บางอย่าง เพื่อให้เข้ากับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป ถ้าสามารถทำได้โดยไม่ไปขัดแย้งกับกลุ่มใด ซึ่งถ้าจะให้ได้ดีแล้ว ควรเริ่มจากกลุ่มอิทธิพล เพราะถ้าเริ่มจากกลุ่มเล็ก อาจก่อให้เกิดปัญหาสังคมขึ้น

ชอว์ และ แม็คเคย์ (Shaw & McKay, 1942 อ้างถึงใน Bursik, 1988 อ้างถึงใน จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2544 : 78) นักสังคมศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก ได้ศึกษาอาชญากรรมในแง่ นิเวศวิทยาและพัฒนาเป็นทฤษฎีสังคมไร้ระเบียบขึ้น มีผลงานการศึกษาทั้งระดับมหภาคและระดับจุลภาค ได้อธิบายทฤษฎีสังคมไร้ระเบียบว่าจากการเจริญเติบโตของบ้านเรือนในแนวทางที่นำไปสู่การเป็นสังคมเมืองและจะนำมา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในชุมชนที่สำคัญ 4 ประการ คือ (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2544 : 95)

(1) การสูญสลายหรือลดน้อยลงของกลไกควบคุมทางสังคม เนื่องจากการมีประชาชนอพยพมาอยู่ในชุมชนมากขึ้น ทำให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนไม่ค่อยจักกัน สภาพสังคมจะมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ไม่ยุ่งเกี่ยวกัน ในที่สุดจะนำไปสู่ความอ่อนแอของกลไกการควบคุมของชุมชนนั้น

(2) การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ในแต่ละชุมชนจะมีวัฒนธรรม ซึ่งสืบทอดเป็นเวลานาน เมื่อมีชนกลุ่มใหม่มาอาศัยอยู่ ก็จะรับเอาวัฒนธรรมที่มีอยู่เหล่านี้ และถ่ายทอดให้แก่ประชากรที่เข้ามาอยู่อาศัยใหม่สืบทอดต่อไป

(3) ความขัดแย้งทางวัฒนธรรม สิ่งที่อยู่พหุมาอยู่ใหม่ นำคิดตัวมาด้วยคือ ค่านิยมความเชื่อ และวัฒนธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งอาจแตกต่างจากค่านิยมหรือวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิมทางชุมชน ดังนั้น จึงไปสู่ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

(4) ความยากจน เนื่องจากผู้อพยพเข้ามาอยู่ในชุมชนมักจะเป็นคนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ใหม่ หรือคนชนบทที่อพยพเพื่อเข้ามาหาอาชีพใหม่ในเขตเมืองใหญ่ บุคคลเหล่านี้จะมีสถานะทางสังคม และเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ

ชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้ จะเป็นชุมชนที่มีกลไกควบคุมทางสังคมที่ต่ำซึ่ง แซมสัน และ โกรฟ (Sampson & Groves, 1989 อ้างถึงใน พรชัย ชันดีและคณะ, 2543 : 83) ได้นำเสนอว่า ชุมชนที่เป็นสังคมไร้ระเบียบ นอกจากจะมีลักษณะ 4 ประการข้างต้นแล้ว ยังมีปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนอีก 3 ประการ คือ (1) ความไม่สามารถในการดูแลกลุ่มวัยรุ่นที่ชอบมั่วสุมกัน (2) การมีเครือข่ายความสัมพันธ์ในชุมชนน้อยมากและ (3) อัตราความร่วมมือในองค์กรส่วนท้องถิ่นของประชากรในท้องถิ่นต่ำมาก

2.2.3 กระแสการบริโภคนิยมและผลกระทบจากสังคมบริโภคนิยม

2.2.3.1 กระแสการบริโภคนิยม

พระไพศาล วิสาโล (2546) สังคมไทยนั้นในปัจจุบัน เป็นสังคมที่มักจะเปิดรับอะไรง่าย ๆ และมีแนวโน้มที่มักชอบเลียนแบบมากกว่าคิดเอง ดังนั้น กระแสโลกาภิวัตน์ ที่กระหน่ำเข้าใส่สังคมไทยกว่าตลอด 30 ปีที่ผ่านมา ทำให้การให้คุณค่าและรูปแบบของการดำเนินชีวิตของคนในปัจจุบันเปลี่ยนไปจากอดีตอย่างเห็นได้ชัด เกิดกระแสสังคมบริโภคนิยม เช่น คนในปัจจุบัน โดยเฉพาะวัยรุ่นนิยมทานอาหารจานด่วน (fast food) จากต่างประเทศมากขึ้น ทั้งที่มีราคาแพงและมีคุณค่าทางอาหารน้อย นอกจากนั้นแล้ว อิทธิพลการแต่งตัวและพฤติกรรมต่าง ๆ ก็มักจะเลียนแบบจาก ดารา นักร้อง หรือจากในรายการโทรทัศน์จากต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นจากประเทศเกาหลี และ ญี่ปุ่น ซึ่งกระแสความ คลั่งไคล้วัฒนธรรมต่างชาตินี้ แสดงให้เห็นถึงความอ่อนแอของการปลูกจิตสำนึกความเป็นชาตินิยม หรือวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามของประเทศไทย อิทธิพลทางค่านิยม และรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปนั้น จากกระแสโลกาภิวัตน์นั้นทำให้เกิดประเด็นปัญหาทางด้านต่าง ๆ

มาสโลว์ (Maslow) กล่าวไว้ว่า มนุษย์นั้นแสวงหาวัตถุประสงค์แรกก็เพื่อความอยู่รอด ต่อการดำรงชีวิต คือ ปัจจัย 4 และต่อมาก็ต้องการความปลอดภัย พ้นจากอันตราย เมื่อบรรลุจุดหมายดังกล่าว แรงจูงใจ ขั้นต่อมาก็คือการแสวงหาวัตถุประสงค์ที่สูงขึ้นไป ในขั้นเป็นความภูมิใจ หรือทำให้เกิด การยอมรับ แม้ว่าแรงจูงใจดังกล่าวมิใช่ของใหม่สำหรับมนุษย์ แต่เมื่อ

ระบบเทคโนโลยี และการผลิตที่ทันสมัย ได้พัฒนามาจนถึงขั้นที่ผลิตได้อย่างสิ้นเปลือง ลัทธิบริโภคนิยมก็เกิดขึ้น พร้อมกับความเชื่อที่ว่า ความสุขจะได้มาก็ด้วยการบริโภคเท่านั้น และสื่อต่าง ๆ ก็ถูกนำมาใช้กระตุ้นให้คนต้อง การเสพ ด้วยความเชื่อที่ว่านี้ การบริโภคต่าง ๆ ได้ขยายขอบเขตและมีความหลากหลายและซับซ้อนขึ้น การบริโภคนิยมไม่ได้ยุติที่การบริโภคเพื่อบรรเทาความต้องการทางกายเท่านั้น หากยังพัฒนาไปถึงขั้นที่มุ่งตอบสนองความต้องการทางจิตใจด้วย โดยที่สิ่งเสพหรือสินค้าก็มีได้จำกัดที่วัตถุและบริการเท่านั้นหากยังขยายไปถึงประสบการณ์และสัญลักษณ์ ซึ่งในทางวิชาการการตลาดและโฆษณา เรียกสิ่งนี้ว่าการสร้างตราสินค้า (Branding)

นอกเหนือจากความต้องการทางร่างกายขั้นต้นตาม ทฤษฎีของมาสโลว์ จนถึงในขั้นสูงนั้น ในความต้องการส่วนลึกของมนุษย์ โดยเฉพาะความมั่นคงในจิตใจ เพราะมนุษย์ต้องการการยอมรับ และต้องการความเคารพจาก ผู้อื่นและสังคม (Self-respect) และจุดหมายสำคัญในการแสวงหาสิ่งเสพนานาชนิดมาบริโภค นั้น สำหรับมนุษย์นั้น ถึงที่สุดแล้ว มิได้หยุดอยู่ที่ความสะดวกสบายทางกาย หากไปอยู่ที่ความมั่นคงทางจิตใจ ยกตัวอย่างเช่น คนที่มีฐานะดี ไม่ต้องการแค่เพียงรถยนต์ที่นั่งสบาย หรือประหยัคน้ำมัน แต่ต้องการรถยนต์ที่มียี่ห้อ ดังที่สามารถตอบสนองความไม่มั่นคงในใจของตนเองเพราะการนั่งในรถยนต์ยี่ห้อดัง อาจทำให้จิตใจอบอุ่นมั่นคงและเกิดความมั่นใจในตนเองมากขึ้น (Self-satisfaction) โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์แสวงหาความรู้สึกที่เพิ่มเติมเต็มในชีวิต การบริโภคนั้นทำให้ชีวิตรู้สึกเต็มเปี่ยม แต่ทว่าวิถีของบริโภคนิยมนั้นพยายามเติมชีวิตให้เต็มด้วยวัตถุ

สำหรับสังคมไทย ผลที่เกิดขึ้นตามมาจากการแพร่ขยายของการบริโภคนิยม ก็คือ การถือเงินตราเป็นหลักเกณฑ์ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาประเทศ ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติเป็นเกณฑ์วัดความสำเร็จของคนทั้งประเทศ มากกว่าการให้ความสำคัญกับความสุขและชีวิตที่มีคุณภาพ เช่นเดียวกับที่ผู้คนต่างถือเอารายได้หรือทรัพย์สินเป็นเครื่องวัดความสำเร็จของชีวิต ปรัชญาการณดังกล่าวเป็นเครื่องบ่งบอกว่า ประเทศไทยถูกทุนนิยมและบริโภคนิยมเบียดเข้ามายึดอธิปไตยของความพอเพียง และความเป็นไทยในอดีตทำให้ประเทศถึงแก่ความวิบัติ

2.2.3.2 ผลกระทบจากสังคมนิยมบริโภคนิยม (พระไพศาล วิสาโลละ. 2546)

สังคมนิยมบริโภคนิยมที่เน้นความเจริญทางด้านวัตถุมากกว่าความสุขและคุณภาพชีวิต ทำให้สังคมเกิดปัญหาต่าง ๆ ซึ่งพอสรุปผลกระทบจากสังคมนิยมบริโภคนิยม ดังนี้

1. ทำให้มนุษย์มีพฤติกรรมที่เน้นการบริโภคและการสะสมทุนเพื่อใช้ในการบริโภคเป็นเป้าหมายสูงสุดในชีวิต และปัญหาจากการให้ความสำคัญที่ผิดพลาดนี้ส่งผลกระทบรอบด้านที่ไม่สอดคล้องกับการแสวงหาคุณค่าและเป้าหมายในการดำรงชีวิตของมนุษย์ สังคมนิยมบริโภคนิยมได้สร้างความคับข้องใจให้เกิดขึ้นกับปัจเจกบุคคลที่ต้องพยายามดิ้นรนทำทุกอย่างเพื่อเงินตรา เพื่อ

สร้างศักยภาพในการซื้อและสามารถตอบสนองความต้องการที่มีอยู่ตลอดเวลา คนที่มีอำนาจซื้อสูง มักตอบสนองความต้องการโดยการสะสมทุน สะสมอำนาจด้วยการเอาเปรียบผู้อื่นทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่วนผู้ที่มีอำนาจต่ำอาจตอบสนองความต้องการด้วยการประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมายและทำลายสังคม

2. สังคมบริโภคนิยมได้สร้างความต้องการบริโภคอย่างไม่สิ้นสุดให้แก่มนุษย์ ส่งผลต่อระบบความสัมพันธ์ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมในชุมชนเปลี่ยนแปลงจากการช่วยเหลือเพื่อแผ่นดิน มีรูปแบบเศรษฐกิจเพื่อยังชีพกลายเป็นระบบความสัมพันธ์ที่ตีคุณค่าทุกอย่างเป็นเงินตรา มีการใช้ทรัพยากรการผลิตอย่างฟุ่มเฟือย การก่อหนี้สิน ละทิ้งภาคเกษตรกรรมไปทำงานเป็นแรงงานภาคอุตสาหกรรม หรืออาชีพอื่น ๆ ที่ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังเช่น ผลการศึกษาของวิทยา (2532 อ้างถึงใน จีรวัดน์ แนวจำปา. 2541 : 22) พบว่า สตรีที่ขายบริการส่วนใหญ่เคยประกอบอาชีพเกษตรกรรมมาก่อนที่จะหันมาเปลี่ยนอาชีพขายบริการทางเพศ เพราะงานเดิมนั้นมีรายได้น้อยและเป็นงานหนัก อาชีพขายบริการให้รายได้ต่อเดือนสูงกว่าอาชีพเดิมที่ทำอยู่ เพื่อให้ได้เงินมาตอบสนองความต้องการบริโภคที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลา โดยไม่สนใจพัฒนาการผลิตในท้องถิ่นส่งผลให้ภาคเกษตรกรรม ล่มสลายลง

3. สังคมบริโภคนิยมทำให้ความต้องการของมนุษย์เพิ่มขึ้นอย่างไม่จำกัด ส่งผลให้การบริโภคและการผลิตมีปริมาณที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งการสนับสนุนการผลิตสินค้าและบริการที่ไม่มีคุณค่าไม่สร้างคุณภาพชีวิตที่ดี เช่น สุรา ยาเสพติด และเมื่อมีการนำทรัพยากรมาผลิตอย่างฟุ่มเฟือย ส่งผลให้ทรัพยากรลดลงและเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว มีผลกระทบต่อตัวมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

4. สังคมบริโภคนิยมทำให้รูปแบบการบริโภคบิดเบือนไปจากจุดมุ่งหมายเดิมของสินค้า กล่าวคือ จากการบริโภคเพื่อใช้สอยกลายเป็นการบริโภคที่แฝงความหมายมาจากตัวสินค้า นั่นที่ทำให้บุคคลมีความรู้สึกว่าตนเองมีเอกลักษณ์แตกต่างไปจากผู้อื่นในสังคม ส่งผลให้คุณค่าที่แท้จริงของการบริโภคลดทอนหายไป เมื่อระบบการตลาด การโฆษณาเข้ามามีอิทธิพลกระตุ้นและสร้างคุณค่าเทียมให้เป็นที่ยอมรับและมีคุณค่าสำคัญแทนที่คุณค่าในการใช้สอยเพียงอย่างเดียว เช่น การขับรถเบนซ์เพื่อแสดงความร่ำรวย การศึกษาต่อในระดับสูง เพื่อแสดงฐานะทางสังคมมากกว่าการได้รับความรู้ หรือในบางสังคมหญิงอาจประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ เพื่อนำเงินมาสร้างวัตถุให้ปรากฏต่อสาธารณะเพื่อความภาคภูมิใจในสถานะภาพทางเศรษฐกิจของตน เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงแบบแผนการบริโภคเกิดจากการเติบโตทางเศรษฐกิจของคนในชุมชนให้มีลักษณะเลียนแบบคนในประเทศตะวันตกหรือคนในเมือง โดยสื่อที่ทันสมัยในปัจจุบันได้นำรูปแบบการบริโภคของคนในเมืองเข้าไปในชุมชน เช่น โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ส่งผลให้สังคมไทยกลายเป็นสังคมบริโภคนิยม อันเกิดจากการกระตุ้นความต้องการบริโภค

ผ่านสื่อต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา ทำให้พฤติกรรมการบริโภคของคนไทยอยู่ภายใต้ความอยากและความปรารถนาที่เกินความสามารถในการหารายได้ หากบุคคลนั้นไม่ใช้สติควบคุมอารมณ์และความรู้สึกของตนเองจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดความต้องการอย่างไม่สิ้นสุด ก่อให้เกิดการแสวงหารายได้เพื่อใช้ในการบริโภค คือ การกระทำทุกอย่างเพื่อให้เกิดรายได้ที่รวดเร็ว เช่น การประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย การค้าประเวณี การคอร์รัปชัน การแก่งำไร เป็นต้น โดยในแนวคิดการบริโภคนิยมนี้สามารถนำมาอธิบายถึงสาเหตุที่ผู้หญิงตัดสินใจเลือกที่จะประกอบอาชีพขายบริการทางเพศเนื่องมาจากความต้องการที่ไม่สิ้นสุดตามกระแสสังคมบริโภคนิยม ที่ไม่ใช่การบริโภคเพื่อใช้สอย แต่เป็นการบริโภคเพื่อแสดงออกให้เห็นเอกลักษณ์ของบุคคลนั้น ซึ่งสามารถนำมาใช้อธิบายและทำความเข้าใจถึงสาเหตุการเข้าสู่การเป็นหญิงขายบริการทางเพศในแง่มุมต่าง ๆ ได้

การพัฒนาประเทศไทยและบทบาทเทคโนโลยีสื่อสารที่ส่งผลให้ผู้หญิงมุ่งเน้นในเรื่องของวัตถุ จนเข้ามาสู่การค้าบริการทางเพศ (รายงานสถานภาพแผนพัฒนากรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศไทย. มิถุนายน. 2551 : 2-7) กล่าวถึง วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปได้ทำให้สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนามีบทบาทในการให้ความรู้ ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยและเยาวชนไทยลดน้อยลง คนไทยมีค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่คุณภาพการศึกษายังไม่เพียงพอต่อการปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมและเศรษฐกิจฐานความรู้ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี โดยภาพรวมคนไทยมีการใช้และพึ่งพาเทคโนโลยีเพื่อความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันมากขึ้นตามลำดับ เห็นได้จากจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยในปี พ.ศ. 2550 มีคนไทยถึงร้อยละ 47.2 หรือ 28.3 ล้านคนใช้โทรศัพท์มือถือ และ 9.3 ล้านคน ใช้อินเทอร์เน็ต การใช้เทคโนโลยี ถือเป็นทั้งโอกาสและภัยคุกคามของสังคมไทย การใช้เทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้นเป็นโอกาสอันดี ที่จะทำให้ประชาชนได้รับข่าวสารใหม่ ๆ ได้รับทราบความรู้ได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น นำเทคโนโลยีมาสนับสนุนความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ในทางกลับกัน ก็อาจจะเป็นภัยคุกคามอันเกิดจากการใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมเพิ่มขึ้นด้วย เช่น เกิดปัญหาอาชญากรรมรูปแบบใหม่ การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่มากขึ้นและง่ายขึ้น เทคโนโลยีอาจทำให้คนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางสังคม การละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล การนำข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นไปหาประโยชน์ การเข้าถึงสื่อลามกของเด็กมากขึ้นและป้องกันยากขึ้น เป็นต้น ซึ่งจากผลการสำรวจของโครงการ Child Watch2 พบว่าปัจจุบัน เด็กและเยาวชนไทย ร้อยละ 23.0 มีโทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 16.0 ส่งข้อความผ่านโทรศัพท์มือถือ (SMS) ทุกวัน ร้อยละ 34.0 เล่นเกมคอมพิวเตอร์หรือเกมออนไลน์เป็นประจำ ร้อยละ 56.0 เล่นอินเทอร์เน็ตทุกวันเฉลี่ยวันละ 105 นาที ในขณะที่อ่านหนังสือเฉลี่ยน้อยกว่ามาก

คือ 81 นาทีต่อวัน ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีพฤติกรรมหลายประการที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี และมีแนวโน้มที่จะเป็นการใช้แบบไม่เหมาะสม

ผลกระทบจากนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ผลักดันให้อุตสาหกรรมทางเพศเติบโตอย่างรวดเร็ว เมื่อการเร่งรัดพัฒนาประเทศทำให้โครงสร้างภาคการเกษตรเปลี่ยนแปลง (สมประสงค์ พระสุจันทร์ทิพย์ และ อัญชลี ปิยะदानนท์, 2544) เช่น การถือครองที่ดินทำกิน การลงทุนเพื่อใช้เทคโนโลยีเร่งปริมาณผลผลิต ความล้มเหลวการเข้าสู่การค้าเสรีอันส่งผลต่อราคาผลผลิตที่ต่ำและไม่คงที่แต่กลับมีการลงทุนและการแข่งขันที่สูงขึ้น ในที่สุดจึงนำเกษตรกรทั้งหลายไปสู่หนี้สินทำให้ภาคการเกษตรอ่อนแอ ก่อให้เกิดการอพยพจากชนบทเข้าสู่เมือง และเห็นเรื่องการค้ามนุษย์ที่เงินตราที่เงินตรามากกว่าศีลธรรมดังที่เคยเป็น

ปัจจัยอีกประการที่มีผลต่อการเข้าสู่การค้าบริการทางเพศคือ ความยากจนและการขาดโอกาสของชีวิต (เกิดขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบท) ซึ่งสำคัญต่อเรื่องปากท้องทั้งเพื่อตัวเองและครอบครัว เมื่อความยากจนเป็นตัวกำหนดความสามารถในการเข้าถึงการศึกษา ในขณะที่เดียวกัน การศึกษาก็กำหนดประเภทและอัตราค่าจ้างในการประกอบอาชีพ ด้วยข้อจำกัดดังกล่าวอาจเป็นหนทางของการนำไปสู่การเข้าเป็นผู้ขายบริการเพื่อดิ้นรนหารายได้จุนเจือครอบครัว หรือเพื่อชดใช้หนี้สิน ดังเช่น งานวิจัยของ เบรกเกอร์ (Baker, 2000 : 28-29) ได้ให้ภาพตัวอย่างของความสำเร็จในชีวิตในครอบครัวของหญิงโสเภณีที่นำมาซึ่งความภาคภูมิใจความสามารถสร้างบ้าน ซื้อมอเตอร์ไซด์ และข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ให้แก่พ่อแม่ได้ อันเชื่อเชิญให้เด็กในหมู่บ้านตัดสินใจเข้าสู่อาชีพได้ง่ายขึ้น ในบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมเมือง การพัฒนาทางสังคมและเทคโนโลยีต่างจำเป็นต่อการหยิบยกขึ้นมาพิจารณาเมื่อเห็นว่ามี ความใกล้ชิดกับเรื่องเพศในหมู่บ้านวัยรุ่น เมื่อพฤติกรรมทางเพศ เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ความนิยมในการเปลี่ยนคู่นอน หรือแม้แต่คู่นอนข้ามคืน (One Night Stand) กลายเป็นเรื่องธรรมดา ที่วัยรุ่นยอมรับได้ โดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการหาคู่ (นอน) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการโพสต์ข้อความเสนอขายบริการบนเว็บไซต์และโปรแกรมสนทนาอย่าง MSN เมื่อคำนึงและแนวปฏิบัติทางเพศที่ขาดการควบคุมทางสังคม ผนวกกับรูปแบบการดำรงชีวิตอันเป็นไปตามกระแสบริโภคนิยมและวัตถุนิยม ดังนั้น จึงไม่ใช่เรื่องแปลกเลยที่กิจกรรมทางเพศในหมู่บ้านวัยรุ่นจะใช้เป็นเครื่องมือทำเงิน เพื่อตอบสนองรสนิยมการบริโภค

โครงสร้างของการค้าบริการทางเพศเปลี่ยนแปลงไปตามพลวัตสังคม กล่าวถึง รากเดิมสถานบริการทางเพศแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ สถานบริการที่มีโสเภณีสังกัดชัดเจน (Direct Prostitution) เช่น ซ่อง สถานอาบอบนวด โรงแรม และสถานบริการต่าง ๆ ที่มีผู้ขายบริการแอบแฝง (Indirect Prostitution) เช่น ร้านอาหารสนามกอล์ฟ ร้านเสริมสวย คลับ ฟับ เป็นต้น การเคลื่อนย้ายของโสเภณีไปสู่รูปแบบสถานบริการที่อยู่อย่างแอบแฝงนั้นเป็นผลจากความตื่นตัวในโรค

HIV/AIDS และนโยบายการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคของรัฐบาล จากคำสัมภาษณ์ของหญิงบริการคนหนึ่ง กล่าวว่า ภายหลังจากตรวจพบเชื้อ ซึ่งเป็นระเบียบข้อบังคับที่สถานบริการทางเพศจะต้องทำตามนโยบายรัฐทำให้หญิงบริการคนนั้น ไม่สามารถทำงานในสถานบริการดังกล่าวได้ แต่เปลี่ยนไปทำงานกับสถานบริการรูปแบบอื่น ๆ เช่น ร้านอาหารที่ไม่มีการเรียกดูใบตรวจโรค

กล่าวโดยสรุป จากสภาพการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปทำให้สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนามีบทบาทในการให้ความรู้ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยและเยาวชนไทยลดน้อยลง คนไทยมีค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่คุณภาพการศึกษายังไม่เพียงพอต่อการปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมและเศรษฐกิจฐานความรู้ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี โดยภาพรวมคนไทยมีการใช้และพึ่งพาเทคโนโลยีเพื่อความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันมากขึ้นตามลำดับ ถือเป็นทั้งโอกาสและภัยคุกคามของสังคมไทย นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมตามกระแสโลกาภิวัตน์โดยเฉพาะในเรื่องเพศวิถีและคุณค่าของเงินตรา ล้วนกระตุ้นก่อให้เกิดเด็กและวัยรุ่นเข้าสู่วงการค้าทางเพศ รูปแบบการค้าแอบแฝงภายใต้สถานภาพการเป็นนักเรียน นักศึกษา เป็นแนวโน้มที่เกิดขึ้นในสังคมซึ่งยากต่อการควบคุม โดยอาศัยช่องทางที่อิสระเสรีอย่างอินเทอร์เน็ตเป็นตลาดกลางซื้อ-ขายที่ปลอดภัยจากเป้าสายตาของหน่วยงานราชการ ยิ่งเมื่อพิจารณาข้อปฏิบัติและพฤติกรรมทางเพศ (Sexual Practices and Behaviors) ซึ่งต่อแหลมต่อการติดเชื้อจากการมีเพศสัมพันธ์ เป็นผลให้การควบคุมการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ยิ่งอาจควบคุมได้ยากมากยิ่งขึ้น

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ ค่านิยมต่อผู้ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง

ในตอนนี้นำผู้วิจัยนำเสนอแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับทัศนคติ ค่านิยมต่อผู้ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง ซึ่งจะช่วยในการทำความเข้าใจถึงสาเหตุ ความคิดเห็น ความเชื่อของกลุ่มผู้ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง ทั้งนี้ เพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับการเข้าสู่การเป็นผู้ที่ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง โดยนำเสนอออกเป็น 3 หัวข้อ คือ แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ และค่านิยม ดังนี้ (ธีรรัตน์ เหมนะสิริ. 2545 : 28)

2.3.1 ทักษะ

2.3.1.1 ความหมายของทักษะ

นิวคอมบ์และคอนเวอร์ส (Newcomb T. Turner R. and Converse P. 1965 : 41-44 อ้างถึงใน ซีร์ตันน์ เชมเนลลี. 2545 : 28) ได้ให้ความหมายของทักษะว่า “แนวคิดรวบยอดของทักษะนั้น ได้รับพื้นฐานมาจากประสบการณ์ในอดีต ซึ่งจะเก็บสะสม และมีการจัดโครงสร้างได้เมื่อเจอสถานการณ์ใหม่ ๆ ก็จะนำมาประเมิน หรือตีค่าสถานการณ์ใหม่ ๆ นั้น”

เลาดอน และ เดลล่า (Loudon and Della Bitta. 1993 : 40 อ้างถึงใน ซีร์ตันน์ เชมเนลลี. 2545 : 28) นิยามความหมาย “ทักษะ” หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่ง ว่ามีลักษณะอย่างไร มีความรู้สึกทางบวกหรือทางลบ ชื่นชอบหรือไม่ชื่นชอบ หรือเห็นด้วยหรือคัดค้าน ซึ่งตามนิยามนี้ เป็นการมองทักษะในแง่ความรู้สึก หรือปฏิบัติที่ทำที่มีต่อวัตถุ

ชอว์ และ ไรท์ (Shaw and Wright. 1976 : 3 อ้างถึงใน ซีร์ตันน์ เชมเนลลี. 2545 : 28) ให้ความหมายของทักษะว่า คือ ความรู้สึกทางจิตใจของบุคคล เนื่องจากการเรียนรู้ตลอดจนประสบการณ์ซึ่งกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือจินตนาการต่าง ๆ ที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้อง

2.3.1.2 องค์ประกอบของทักษะ

ทักษะเป็นแหล่งที่เกิดจากการเรียนรู้ ที่สำคัญ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2526 : 16) นักจิตวิทยาและนักการศึกษาต่างมีแนวความคิดตรงกันว่า ทักษะมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

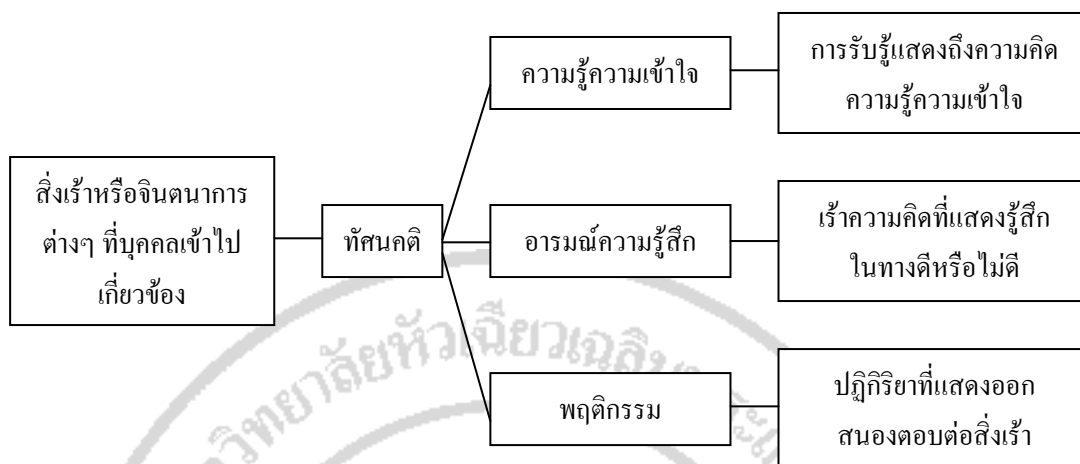
(1) องค์ประกอบด้านความคิด หรือความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) เป็นส่วนของความเชื่อส่วนบุคคลต่อสิ่งต่างๆ หากมีความคิดที่ดีต่อสิ่งนั้น ก็จะมีทักษะที่ดีด้วยเช่นกัน

(2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีผลแตกต่างกันไปตามบุคลิกภาพของคนนั้นเป็นลักษณะที่เป็นค่านิยมของแต่ละคน ความรู้สึกแบ่งได้เป็น 2 ทักษะ คือ ด้านบวก (ชอบ-พอใจ-ประทับใจ) และด้านลบ (รังเกียจ-ไม่พอใจ-ไม่ประทับใจ)

(3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavior Component) คือ การแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งของบุคคล หรือสถานการณ์ ซึ่งเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด และความรู้สึก

โรเซ็นเบิร์กและฮอร์แลนด์ (Rosenberg and Horland. 1960 : 3 อ้างถึงใน ซีร์ตันน์ เชมเนลลี. 2545 : 29) ได้แสดงแผนภาพไว้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2.1
องค์ประกอบของทัศนคติ

เนื่องจากทัศนคติประกอบด้วย ความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม ดังนั้น การทราบทัศนคติของแต่ละบุคคลจึงต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบทั้ง 3 นี้ด้วย

2.3.1.3 หน้าทีของทัศนคติ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 หน้าที (Katz, quoted in Loudon and Della Bitta, 1993) ดังนี้

(1) หน้าทีในการปรับตัว (Adjustment Function) ทัศนคติจะช่วยให้เราปรับตัวเข้าหาวัตถุ หรือสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ที่จะช่วยให้ได้รับความพึงพอใจหรือได้รับรางวัล และจะหลีกเลี่ยงต่อวัตถุที่คิดว่าจะให้โทษ หรือเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ นั่นคือ ยึดถือแนวคิดเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองมากที่สุด และหลีกเลี่ยงสิ่งที่จะให้โทษให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด โดยทัศนคติของบุคคลมีลักษณะแปรผันขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับ

(2) หน้าทีในการป้องกันตนเอง (Ego-Defensive Function) ทัศนคติจะช่วยปกป้องภาพลักษณ์แห่งตน (Ego or Self - Image) ต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ หรืออันตรายที่เกิดขึ้นจากภายนอก ซึ่งจุดมุ่งหมายของทัศนคติในลักษณะนี้ เกิดขึ้นเพื่อป้องกันส่วนที่ขาดหรือข้อเสียของตนเอง ให้เกิดความสบายใจ ตัวอย่างเช่น นักศึกษาที่สอบตกในวิชาหนึ่ง อาจเลือกที่จะตำหนิอาจารย์ผู้สอนว่าสอนไม่ดี หรือให้เกรดไม่ยุติธรรม แทนที่จะยอมรับว่าเพราะตัวเองก็เกี่ยวข้องไม่ขยันเรียน

(3) หน้าทีในการแสดงออกค่านิยม (Value - Expressive Function) จากหน้าทีของทัศนคติเพื่อป้องกันตนเอง ที่ได้สร้างขึ้นเพื่อปกป้องภาพลักษณ์ของตนเองปิดบังลักษณะที่แท้จริงไม่ให้เห็นปรากฏ ในทางตรงกันข้ามทัศนคติที่ทำหน้าที่ในการแสดงออกถึงค่านิยม โดยจะพยายามแสดงลักษณะที่แท้จริงของตนเองให้เห็นปรากฏแทน ตัวอย่างเช่น นักอนุรักษ์นิยม อาจจะมี

ทัศนคติที่ไม่ดีต่อเสื้อผ้าสีสดใส คุณภาพ จะแสดงออกด้วยการสวมใส่เสื้อผ้าโทนมืด ๆ ลายเรียบ ๆ แทน หรือผู้ที่มีทัศนคติมองตนเองเป็นคนสมัยใหม่ทันสมัย จะนิยมสวมใส่เสื้อผ้าที่มีตราราคาแพง ๆ หรือเลือกซื้อสินค้าที่มีแบบสไตล์สมัยใหม่ เพื่อแสดงค่านิยมของเขาออกมาให้ปรากฏ เป็นต้น

(4) หน้าที่ในการแสดงออกถึงความรู้ (Knowledge Function) หน้าที่ของทัศนคตินี้ บางครั้งเรียกว่า “หน้าที่ในการประเมินวัตถุ” (Object appraisal) เพราะว่าบุคคลจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งแวดล้อมรอบข้าง จึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ว่าวัตถุเหล่านี้เกี่ยวกับเรื่องอะไร และเป็นลักษณะพื้นฐานของมนุษย์ที่จะแสวงหาความรู้ความชัดเจนเพื่อความเข้าใจ และเพื่อให้เกิดความสามารถในการทำนุการกระทำของตนเองและผู้อื่น ได้ เมื่อบุคคลได้ทำความเข้าใจในวัตถุที่มีปัญหาแล้ว ก็จะพัฒนาเป็นความรู้และนำมาพร้อมกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ซึ่งวิธีดังกล่าวจะช่วยให้สามารถเข้าใจโลกและสิ่งแวดล้อมได้ง่ายเข้า เพราะความรู้ความเข้าใจอันเกิดจากประสบการณ์ที่สั่งสม จะช่วยสร้างทัศนคติในการมองโลกว่า อะไรควรรับรู้ให้ความสนใจ อะไรควรหลีกเลี่ยง เป็นต้น

หน้าที่ของทัศนคตินี้ ถือว่าเป็นประโยชน์ต่อบุคคลอย่างยิ่ง เนื่องจากจะช่วยปกป้องและเสริมสร้างภาพลักษณ์ของบุคคลนั้นให้เป็นที่น่าพอใจตามแนวทางที่ตนยึดถือ กล่าวคือ หน้าที่ทัศนคติมีพื้นฐานเกิดจากการพอใจ เป็นแรงผลักดันให้เกิดทัศนคติในทางบวก (Positive Attitudes) ต่อวัตถุต่าง ๆ ที่จะตอบสนองทำให้ได้รับความพอใจ หรือทำให้เกิดทัศนคติทางลบ (Negative Attitude) ต่อวัตถุต่าง ๆ ที่ให้โทษ หรือเสี่ยงต่ออันตรายที่จะเกิดขึ้นได้

2.3.1.4 การเกิดทัศนคติ ชาร์ลส ฟอรัสเตอร์ (Charles R. Foster.1952: 119 อ้างถึงใน ชีร์รัตน์ เชนนะสิริ. 2545 : 30) ได้ให้แนวคิดของการเกิดทัศนคติว่าขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ คือ

(1) ประสบการณ์ที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคลหรือสถานการณ์ ก่อให้เกิดทัศนคติในตัวบุคคล จากการที่ได้พบเห็น ค้นเคย ทดลอง ซึ่งถือว่าเป็นประสบการณ์โดยตรง และการได้ยินได้ฟัง ได้เห็น หรือได้อ่าน แต่ไม่ได้ทดลองพบเห็นค้นเคยด้วยตัวเอง ถือว่าเป็นประสบการณ์โดยอ้อม (Indirect Experience)

(2) ค่านิยมและการตัดสินใจ ค่านิยม เนื่องจากแต่ละกลุ่มมีค่านิยม และการตัดสินใจ ค่านิยมแตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ค่านิยม หรือมาตรฐานของกลุ่มที่บุคคลนั้นร่วมใช้ชีวิตอยู่

ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ ทัศนคติที่สำคัญ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2526 : 16) สรุปได้ดังนี้

(1) ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experience) เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่าง ยิ่งต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เราเกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปตามทิศทางที่เคยมี ประสบการณ์มาก่อน

(2) การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (Communication) การได้ติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น จะ ทำให้รับรู้ข่าวสารต่างๆจากผู้อื่นซึ่งมีผลต่อทัศนคติ

(3) สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Model) การเลียนแบบผู้อื่นทำให้เกิดทัศนคติได้โดยขั้นแรก เมื่อมี เหตุการณ์บางอย่าง บุคคลนั้นจะสังเกตว่าบุคคลอื่นปฏิบัติตนอย่างไร ขั้นต่อไปบุคคลนั้นจะแปล ความหมายของการปฏิบัตินั้นในรูปของทัศนคติ

(4) ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institution Factors) ทัศนคติหลายอย่างของบุคคล เกิดขึ้น เนื่องจากความเกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น ครอบครัว โรงเรียน หรือ หน่วยงาน เป็นต้น สถาบัน เหล่านี้เป็นทั้งแหล่งที่มาและสิ่งช่วยสนับสนุนให้เกิดทัศนคติได้

2.3.1.5 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของ บุคคล สรุปได้ 3 ประการ คือ

(1) การยินยอม (Compliance) การเปลี่ยนแปลงแบบนี้จะไม่ถาวรขึ้นอยู่กับ ผลประโยชน์ที่จะได้รับ การยินยอมมักเป็นไปในแง่ของการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของบุคคล ในสังคม

(2) การเลียนแบบ (Identification) เป็นภาวะที่บุคคลยอมรับสิ่งเร้า หรือสิ่งกระตุ้น เป็นผลจากความต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรือพึงพอใจกับบุคคล หรือกลุ่มอื่นที่ตนเอง ต้องการที่จะเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ด้วย โดยจะรับบทบาทของกลุ่มหรือผู้อื่นมาเป็นของตนและ/หรือ เปลี่ยนบทบาทซึ่งกันและกัน การเลียนแบบนี้จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมาก หรือน้อยขึ้นอยู่กับความดึงดูดใจ (Attractiveness) และพลังงานของแหล่งข่าว (Power)

(3) ความต้องการที่อยากจะเปลี่ยน (Internalization) เกิดเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มี อิทธิพลเหนือกว่า เนื่องจากสิ่งนั้นตรงกับความต้องการภายในใจและค่านิยมของเขา เมื่อพิจารณา จากกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติแล้วพบว่าจะต้องมีสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้นให้ บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลง

ดังนั้น บุคคลต่าง ๆ ที่มีบุษย์มีส่วนเกี่ยวข้องในสังคม รวมถึงสถาบันสื่อมวลชน ต่างก็มี ส่วนในการเป็นสิ่งเร้า และแรงจูงใจให้มนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ไม่มากนักน้อย แต่อย่างไรก็ตาม ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลนั้นต้องสอดคล้องกับประสบการณ์และ ค่านิยมของแต่ละบุคคลที่มีอยู่เดิมด้วยเช่นกัน

กล่าวโดยสรุป ทักษะคือ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของบุคคล เป็นผลจากประสบการณ์และค่านิยมส่วนตัว ทักษะมีหน้าที่ในการกำหนดแนวทางปฏิบัติของบุคคล ช่วยปกป้องและเสริมสร้างภาพลักษณ์ของบุคคลให้เป็นไปตามแนวทางที่ยึดถือ ทักษะเกิดจากการจูงใจ เป็นแรงผลักดันให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นได้ทั้งในทางบวกหรือทางลบ หรืออาจกล่าวได้ว่า ทักษะเป็นสิ่งที่กำหนดแนวโน้มของพฤติกรรมบุคคล

2.3.2 ค่านิยม

2.3.2.1 ความหมายของค่านิยม

อดุล วิเชียรเจริญ (2541 : 128) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นคำใหม่ที่สร้างขึ้นมาใช้แทนคำในภาษาอังกฤษว่า value หมายถึง มโนคติ ซึ่งมีผลกระตุ้นพฤติกรรมทางสังคม พฤติกรรมเช่นนี้เป็นพฤติกรรมที่มนุษย์เลือกกระทำ (Selective Behavior) พฤติกรรมของคนในสังคมหนึ่ง ๆ เลือกกระทำย่อมมีลักษณะเหมือนกัน เป็นแบบเดียวกัน แต่เมื่อเทียบกับสังคมอื่น พฤติกรรมดังกล่าวอาจเหมือนกันหรือแตกต่างกันก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสภาพของสังคมนั้นๆ จึงอาจกล่าวได้ว่าแบบแผนพฤติกรรมของคนสังคมเป็นการแสดงออกของระบบค่านิยม (Value System) ในสังคม

หนังสือ Sociology (Schaefer. 1998 : 78) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นมาตรฐานหรือเป็นเกณฑ์ในการประเมินค่า นอกจากนี้ค่านิยมยังเป็นอำนาจที่ชักจูงบุคคลให้ประพฤติปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมเพราะเมื่อประพฤติปฏิบัติตามบรรทัดฐานหรือค่านิยมของสังคมนั้นย่อมมีโอกาสบรรลุเป้าหมายหรือความต้องการของปัจเจกชนนั้น ๆ

หอมจันทร์ ธรรมโคตร (2538 : 7) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นความนิยมชมชอบ ความโน้มเอียงหรือแนวทางที่คนจะประพฤติปฏิบัติตน ตามสิ่งที่ตนเองประเมินแล้วว่าเป็นสิ่งที่ดีสำหรับตน ค่านิยมจึงเป็นเครื่องบ่งชี้ความรู้สึกและการตัดสินใจปฏิบัติตนของบุคคลนั้น

ขบวน พลตรี (2530 : 79) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นสิ่งที่บุคคลยึดถือเป็นหลักประจำใจในการเลือก เป็นสิ่งที่บุคคลพอใจหรือเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า แล้วยอมรับไว้เป็นความเชื่อหรือความรู้สึกนึกคิดของตน

โรคีส Rokeach (1968 อ้างถึงใน สุนทรีย์ โคมิน และ สนิท สมักรการ. 2522 : 11-19) ได้ให้ความหมายและระบบค่านิยม ดังนี้

(1) ค่านิยม คือ ความเชื่ออย่างหนึ่งซึ่งมีลักษณะถาวร เชื่อว่าวิถีปฏิบัติบางอย่างหรือเป้าหมายชีวิตบางอย่างเท่านั้น เป็นสิ่งที่ตนเองหรือสังคมเห็นดีเห็นชอบสมควรจะยึดถือหรือปฏิบัติมากกว่าวิถีปฏิบัติหรือเป้าหมายชีวิตอย่างอื่น

(2) ระบบค่านิยม คือ การรวมกันของความเชื่อที่เกี่ยวกับ วิธีปฏิบัติ หรือ เป้าหมายชีวิต ที่เห็นดีเห็นชอบสมควรจะยึดถือปฏิบัติ ให้เข้าเป็นระบบความเชื่อที่มีลักษณะถาวรลดหลั่นกัน ตามลำดับความสำคัญ

สรุปได้ว่า ค่านิยม คือ คุณค่าที่อยู่ในจิตใจของบุคคล เป็นเกณฑ์ตัดสินใจหรือการเลือกว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควร สิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ ค่านิยมจะสะท้อนออกมาจากการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งในแต่ละบุคคลและสังคมจะมีชุดของค่านิยมที่มีความสำคัญลดหลั่นกันไป นอกจากนี้ค่านิยมเป็นความเชื่ออย่างหนึ่งที่มีความมั่นคงถาวร ไม่ได้เปลี่ยนแปลงตามอารมณ์ของบุคคล แต่ก็สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ด้วยประสบการณ์ชีวิตของคน หรือตามยุคสมัย

2.3.2.2 องค์ประกอบของค่านิยม มี 3 องค์ประกอบ คือ

(1) ค่านิยมมีลักษณะความระลึกรู้ (Cognitive) ในความหมายที่ว่าบุคคลหนึ่งรู้หรือการรับรู้ในการประพฤดิหรือรู้เป้าหมายในชีวิตของเขาที่พยายามใฝ่หา

(2) ค่านิยมที่มีลักษณะสัมพันธ์ (Affective) ในความหมายที่ว่าบุคคลนั้นอ่อนไหวเกี่ยวข้องกับค่านิยมนั้น คือ ชอบค่านิยมนั้น หรือเกลียดค่านิยมนั้น ไปเลย เห็นด้วยสนับสนุนหรือไม่เห็นด้วยและคัดค้านค่านิยมนั้น

(3) ค่านิยมเป็นองค์ประกอบของพฤติกรรม (Behavioral) อยู่ในตัวความหมายที่ว่า เป็นตัวแทรกซ้อนที่นำไปสู่พฤติกรรม เมื่อถูกกระตุ้นให้มีการกระทำ (Activated) ขึ้น

2.3.2.3 ระดับของค่านิยม เฮอร์ฮาร์ด เลนสกี (2526 อ้างถึงใน ธีรรัตน์ เชมณะสิริ. 2545 : 7) กล่าวว่า ค่านิยมมี 2 ระดับ คือ

(1) ค่านิยมในทางปฏิบัติ (Pragmatic Values) เป็นหลักของศีลธรรมที่ตั้งอยู่บนรากฐานที่ว่าคนในสังคมต้องพึ่งพาอาศัยกัน ดังนั้น ค่านิยมจึงเป็นประณามสิ่งที่ทำให้เกิดความแตกแยกในสังคม เช่น การคดโกง การทำร้ายกัน และยกย่องพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น ความขยันขันแข็ง ความซื่อสัตย์ เป็นต้น

(2) ค่านิยมอุดมคติ (Ideal Values) เป็นค่านิยมที่มีความลึกซึ้งกว่าค่านิยมในทางปฏิบัติ เช่น ศาสนาคริสต์สอนว่าให้รักเพื่อนบ้านเหมือนรักตนเอง ซึ่งน้อยคนที่สามารถจะกระทำได้ แต่ค่านิยมระดับนี้ก็มีความสำคัญในการทำให้คนเห็นแก่ตัวน้อยลง

2.3.2.4 ลักษณะของค่านิยม

ฌองส์ คริสตัสดี (2515 : 41) กล่าวว่า ค่านิยมทั่วไปแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ค่านิยมของแต่ละบุคคลและค่านิยมของสังคม ค่านิยมของแต่ละบุคคล เป็นค่านิยมส่วนบุคคลที่สะท้อนให้เห็นได้จากการตัดสินใจเลือกสรรในสิ่งที่บุคคลนั้นปรารถนาที่จะได้ ซึ่งค่านิยมของแต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างกัน เช่น นาย ก มีค่านิยมในความซื่อสัตย์ แต่นาย ข อาจจะเห็นว่าความซื่อสัตย์เป็นสิ่ง

ที่ขัดกับความสำเร็จของตน ส่วนค่านิยมทางสังคมนั้น คือ ค่านิยมส่วนบุคคลที่รวม ๆ กันเข้าเป็นค่านิยมของกลุ่มและกลายเป็นค่านิยมของสังคมในที่สุด ค่านิยมของสังคมนั้นจะชี้ให้เห็นถึงการเลือกสรร การยกย่อง และสิ่งปรารถนาของบุคคลทั่วไปในสังคมนั้น ๆ ว่ามีอะไรบ้าง และจะเป็นแนวทางที่จะให้บุคคลนั้นทราบว่าควรปฏิบัติอย่างไร

พนัส หันนาคินทร์ (2526 อ้างถึงใน หอมจันทร์ ธรรมโคตร. 2538 : 9) แบ่งประเภทของค่านิยมออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

(1) ประเภทที่มีคุณค่าในการใช้สอยหรือเป็นเครื่องมือ (Instrumental Values) หมายถึงคุณค่าที่เกิดจากการที่เราจะใช้เพื่อให้เกิดผลตามมา

(2) ประเภทที่มีคุณค่าภายใน (Intrinsic Values) หมายถึง คุณค่าที่มีอยู่ในตัว สิ่งต่าง ๆ ค่านิยมนั้น ๆ ที่มีอยู่ในตัวของมันเอง ไม่ได้พึ่งสิ่งอื่น และมีลักษณะเฉพาะโดยเฉพาะ เช่น การทำความดีโดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ

เต็มสิริ บุญยสิงห์ (2526 : 39-40) แบ่งค่านิยมออกเป็น 2 ประเภท คือ ค่านิยมลบและค่านิยมบวก

(1) ค่านิยมลบ เช่น การขาดความรักความสามัคคีของคนในสังคม การถือประโยชน์ส่วนตน ซึ่งจะนำไปสู่ความเสื่อมเสียและความเสียหาย

(2) ค่านิยมบวก เช่น ค่านิยมประชาธิปไตย ค่านิยมในระเบียบวินัย ซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของสังคม

สุนทรী โคมินและสนิท สัมครการ (2522 อ้างถึงใน พล แสงสว่าง. 2530 : 11-19) แบ่งประเภทของค่านิยมออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) ค่านิยมที่เป็นแนวทางปฏิบัติ (Instrumental Values) เรียกว่า ค่านิยมวิถีปฏิบัติ เช่น ความรัก ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความสนุกสนาน และความกล้าหาญ

(2) ค่านิยมที่เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต (Terminal Values) เรียกว่า จุดหมายปลายทาง เช่น ความรักชาติ เสรีภาพ และความเสมอภาค

เบญญา อ่อนท้วม (2537 อ้างใน ปรารถนา ไมล์ถึง. 2548 : 38) กล่าวถึง ลักษณะของค่านิยมไว้ดังนี้

(1) ค่านิยมมีลักษณะยืนยงถาวร (Enduring Quality of Value) ลักษณะความยืนยงถาวรของค่านิยมเป็นสาเหตุที่ทำให้บุคลิกภาพของกลุ่มคนในสังคมหนึ่งแตกต่างไปจากกลุ่มคนในอีกสังคมหนึ่ง ทำให้มีลักษณะประจำกลุ่มหรือประจำชาติเกิดขึ้น เหตุที่ค่านิยมมีลักษณะยืนยงก็เพราะว่าตามกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์นั้น มนุษย์ได้ถูกสอนมาตั้งแต่เด็กเกี่ยวกับค่านิยมต่าง ๆ ในรูปแบบของความแน่นอนอย่างเต็มที่ เช่น ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู กระบวนการเรียนรู้ทาง

สังคม ได้เป็นตัวกำหนดลักษณะนิสัยที่ค่อนข้างจะยั่งยืนคงที่ของค่านิยมต่าง ๆ กระบวนการเรียนรู้มาเป็นเวลานาน เป็นวิธีหนึ่งของการตกย้ำให้ค่านิยมมีลักษณะยั่งยืนถาวร อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมจะเกิดขึ้นได้ด้วยประสบการณ์ในช่วงชีวิตของคน แต่การเปลี่ยนแปลงจะไม่เกิดขึ้นตามอารมณ์ของมนุษย์ที่มีอยู่ชั่วคราว

(2) ค่านิยมมีลักษณะเปรียบเทียบความสำคัญ (The Relative Quality of Value) ในชีวิตความเป็นจริงของเด็กที่เติบโต มีประสบการณ์จากกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม พบว่า มีค่านิยมหลากหลายที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน ค่านิยมแต่ละอย่างมีความสำคัญไม่เท่าเทียมกัน สิ่งเหล่านี้เด็กได้เรียนรู้จากคำสั่งสอนของผู้ใหญ่กับการสังเกตจากการกระทำที่เป็นบรรทัดฐานของคนในสังคมของเขา เมื่อเขามีโอกาสพบกับค่านิยมที่ไม่สอดคล้องและต้องตัดสินใจเลือกค่านิยมอันใดอันหนึ่งเขาก็จะเลือกตามสิ่งที่เขาได้รู้เห็นมา โดยไม่รู้สึกรู้สีกว่าเขาจึงมีส่วนในการสะท้อนภาพของวัฒนธรรมกลุ่มที่เขาเป็นสมาชิกนั่นเอง

(3) ค่านิยมมีลักษณะเป็นความเชื่อ (Belief) ค่านิยมเป็นความเชื่อที่ใช้เป็นฐานสำหรับการเลือกปฏิบัติตามที่ตนชอบความเชื่อจึงประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ (1) ความระลึกรู้ (2) ความรู้สึกผูกพัน (3) พฤติกรรม นั่นคือค่านิยมมี 3 องค์ประกอบดังต่อไปนี้ คือ

(3.1) ค่านิยมมีลักษณะเป็นความระลึกรู้ในความหมายที่ว่าบุคคลรู้ในทางที่ถูกต้องของความประพฤติกหรือรู้ในเป้าหมายที่ถูกต้องในชีวิตของเขาและพยายามใฝ่หา

(3.2) ค่านิยมมีลักษณะเป็นความรู้สึกผูกพัน ในความหมายที่ว่าบุคคลนั้นมีอารมณ์อ่อนไหวเมื่อเกี่ยวข้องกับค่านิยม เช่น ชอบค่านิยมนั้นหรือเกลียดค่านิยมนี้เห็นด้วยหรือคัดค้านค่านิยมนั้น

(3.3) ค่านิยมมีลักษณะเป็นพฤติกรรม ในความหมายที่ว่าค่านิยมเป็นตัวแทรกซ้อนนำไปสู่พฤติกรรมเมื่อถูกกระตุ้นให้เกิดมีการกระทำขึ้น

2.3.2.5 หน้าที่และความสำคัญของค่านิยม ค่านิยมมีหน้าที่สำคัญต่อบุคคลหลายประการและนำมารวบรวมเป็นหลักใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

(1) ค่านิยมเป็นมาตรฐานที่ใช้นำการกระทำการปฏิบัติตนของบุคคลแยกกล่าวได้ดังนี้

(1.1) ค่านิยมเป็นตัวนำให้เราแสดงจุดยืนของเราในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสังคมออกมาให้เห็นเด่นชัด

(1.2) ค่านิยมเป็นตัวช่วยกำหนดให้เราเลือกนิยามอุดมการณ์ทางการเมืองบางอุดมการณ์มากกว่า

(1.3) ค่านิยมเป็นบรรทัดฐานที่ช่วยนำให้เราประพฤติ และแสดงตัวต่อผู้อื่น ตามที่จะกระทำอยู่ทุกวัน

(1.4) ค่านิยมเป็นบรรทัดฐานที่ใช้ในการประเมิน การตัดสินใจ การชื่นชมยกย่อง และผลการดำเนินคดีตน ตัวเองและการกระทำของผู้อื่น

(1.5) ค่านิยมเป็นบรรทัดฐานในการเปรียบเทียบว่าเรามีค่านิยมเท่ากับผู้อื่นมาก น้อยแค่ไหน

(1.6) ค่านิยมเป็นบรรทัดฐานให้เราสามารถที่จะท้าทาย คัดค้าน และถกเถียง หรือพยายามที่จะเปลี่ยน

(1.7) ค่านิยมเป็นบรรทัดฐานของกระบวนการอ้างเหตุผล ซึ่งเป็นองค์ประกอบ ของกลไกป้องกัน

(2) ค่านิยมในฐานะเป็นแผนสำหรับการตัดสินใจแก้ความขัดแย้ง เนื่องจาก สถานการณ์หนึ่งบุคคลจะได้รับการกระตุ้นให้นึกถึงค่านิยมหลายค่านิยม บางครั้งทำให้เกิดความ ขัดแย้งระหว่างสองค่านิยม ดังนั้น ระบบค่านิยมจึงเป็นที่รวมของหลักการและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ ช่วยให้คนสามารถตัดสินใจเลือกระหว่างทางเลือกต่างๆ และช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้ง

(3) ค่านิยมเป็นแรงจูงใจ ค่านิยมถือว่ามีองค์ประกอบของแรงจูงใจอยู่ในตัว เช่นเดียวกับองค์ประกอบทางด้านความระลึกอารมณ์และพฤติกรรม ค่านิยม “วิถีปฏิบัติ” เป็น แรงจูงใจก็เพราะวิถีปฏิบัติที่คิดว่าดีที่สุดเป็นวิถีทางหรือเป็นเครื่องมือที่ช่วยนำไปสู่เป้าหมาย ปลายทางที่ปรารถนาในค่านิยม “จุดหมายปลายทาง” ซึ่งเป็นแรงจูงใจในแง่ที่เป็นเป้าหมายที่เหนือกว่าเป้าหมายเร่งด่วนเฉพาะหน้า

(4) ค่านิยมเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์เราต้องการความ ปลอดภัยความมั่นคง ความรัก และศักดิ์ศรีของคนและความต้องการแสดงความสามารถของตน

2.3.2.6 ค่านิยมของสังคมในปัจจุบัน

เสาวภา โปทยวัฒน์ (2538 : 42-43) ได้กล่าวถึง ค่านิยมของสังคมในปัจจุบันว่าสังคมไทยมี การเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากนโยบายทางเศรษฐกิจทำให้สังคมชนบทได้รับวัฒนธรรม ใหม่ ๆ ที่ล้นไหลเข้าสู่หมู่บ้านเกิดแรงกระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดความต้องการบริโภคสิ่งใหม่ที่ไม่เคย มีมาก่อน ให้มีความสำคัญว่าวัตถุเป็นเครื่องแสดงออกถึงความเป็นคนทันสมัยเป็นเครื่องวัดฐานะของ คนจึงมีการแสวงหาให้ได้มาอยู่ในความครอบครองจนกลายเป็นค่านิยมใหม่ของคนสังคม ค่านิยม ความต้องการถูกกล่าวขานกันว่าเป็นการบริโภคนิยมการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่ไร้ทิศทางส่งผลให้ เกิดการแบ่งชนชั้นในสังคม ทำให้ลักษณะทางสังคมของคนไทย คำนึงถึงตนเองและครอบครัว มากกว่าส่วนรวม จึงเป็นสาเหตุให้คนไทยสมัยใหม่หลงใหลใฝ่ฝันต่อรูปธรรมที่จะนำความ

สุขสบายให้แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงความชอบธรรมและคุณธรรมที่เป็นรากฐานของสังคมไทยในอดีต ซึ่งค่านิยมที่มีในปัจจุบันมีดังนี้

- 1) การยึดถือตนเองเป็นส่วนใหญ่หรือยึดถือในลัทธิปัจเจกชน (Individualism)
- 2) ความไม่ชอบขัดแย้ง (Permissiveness)
- 3) ค่านิยมในเรื่องความรักสนุก (Fun-loving) คนไทยจึงมุ่งแสวงหาความสุขสนุกสนาน แต่หลีกเลี่ยงสิ่งต่าง ๆ ที่ถือว่าเป็นความทุกข์ ความลำบาก
- 4) ความนิยมในเสรีภาพโดยปราศจากขอบเขตได้แก่ การขาดวินัยในตนเองการมีเสรีภาพในกลุ่มวัยเจริญพันธุ์
- 5) วัฒนธรรมการบริโภค ได้แก่ นิยมสินค้าต่างประเทศ รักความสะดวกสบายไม่เก็บออม การหลงใหลฟุ้งเฟ้อในวัตถุนิยม
- 6) ค่านิยมใหม่ในอาชีพโดยยกย่องอาชีพที่ได้รับการตอบสนองทางด้านเงินเดือนสูง
- 7) การเคารพบูชาเงิน

ดังนั้น คนไทยในสังคมทุกระดับจึงให้ความสำคัญแก่เงินจนขาดความตระหนักถึงการได้มาของเงิน เช่น การทุจริตคอร์รัปชัน การค้ายาเสพติด การขายบริการทางเพศ เป็นต้น และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต สภาพสังคม และค่านิยมในปัจจุบัน

2.3.2.6 อิทธิพลของค่านิยมที่มีต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล

พัทธา สายหู (2516 : 51) กล่าวว่า โดยปกติแล้ว มนุษย์ทุกคนเลือกกระทำสิ่งที่สอดคล้องกับคุณค่าที่ตนยึดถืออยู่ตั้งแต่ตอนเช้าหรือสาย ก็อาศัยคุณค่าว่าตนถือไว้อย่างไร คุณค่าที่ว่ามี หากเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ๆ ก็เรียกเป็นปรัชญาหรืออุดมคติของชีวิตก็ได้ เช่น อุดมคติที่ว่า จะซื้อจันดาบ หรือ หลักการสำคัญกว่าบุคคล หรือปรัชญาว่ามนุษย์เกิดมาเสมอกันหรือบุญทำกรรมแต่ง

เต็มสิริ บุญยสิงห์ (2526 : 39) กล่าวว่าค่านิยมคือแนวความคิดที่บุคคลแต่ละคนยอมรับพอใจที่จะเลือกทำไปเป็นแนวปฏิบัติ จึงสรุปได้ว่ามนุษย์จะทำอะไรย่อมเป็นไปตามค่านิยมที่ยึดถือ

วัชร ฐวธรรม (2525 : 1) กล่าวว่า “ค่านิยม” เป็นหลักยึดที่สำคัญ ซึ่งเป็นเสมือนเกณฑ์และมาตรฐานในการประพฤติปฏิบัติทุกอย่างในชีวิต

อิทธิพลของค่านิยมที่มีต่อพฤติกรรมนั้น อาจจะสามารถเข้าใจได้จากกระบวนการของการเกิดค่านิยมและความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยม บรรทัดฐานและพฤติกรรม ดังนี้

เมธี ปลัฒานนท์ (2526 อ้างถึงใน พล แสงสว่าง. 2537 : 49) ได้เสนอกระบวนการเกิดค่านิยมที่เป็นขั้นเป็นตอนจากตัวอย่างดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ความรู้สึก มีสิ่งสะดุดใจจากสิ่งที่ตนกระทำอยู่หรือที่เคยมีประสบการณ์เกิดการยังคิดในค่านิยมที่ตนมีอยู่ เช่น เราไปราชการกับผู้บังคับบัญชา เมื่อไปถึงที่พักเราจะยกกระเป๋าให้

ผู้บังคับบัญชากลับตอบว่า “ขอบคุณ ผมพอยกเองไหว ขอให้ผมพึ่งตนเองบ้างนะ” เราอาจเกิดความรู้สึกต่างจากมโนทัศน์เดิมที่ว่า ผู้บังคับบัญชามักปล่อยให้ลูกน้องหิวกระป๋องตามสมควรนั้น อาจไม่เป็นความจริง

ขั้นที่ 2 ความคิดเห็น ความคิดเห็นแบ่งเป็นหลายประเภท

ประเภทแรก เป็นความคิดเห็นอย่างมีระดับ ซึ่งมีอยู่ 7 ระดับด้วยกัน คือ ระดับความคิด การแปลความ การประยุกต์ใช้การตีความ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล

ประเภทสอง เป็นความคิดแบบวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งแยกแยะข้อเท็จจริงจากความคิดเห็นส่วนตัวที่มีอคติ แยกเอาการเลือกที่รักมักที่ชังและข้อขัดแย้งจากสิ่งที่เป็นสัจจะหรือข้อเท็จจริง รวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์ การ โหม่ขานชวนเชื่อและพฤติกรรมที่ทำตามๆ กันมา เป็นต้น

ประเภทสาม เป็นความคิดตามหลักตรรกวิทยา ความคิดแบบสร้างสรรค์ ความคิดจากทักษะด้านพุทธิศึกษา เช่น การใช้ภาษา การคำนวณ และการวิจัย เป็นต้น

ตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องความรู้สึกนั้น ส่วนที่เป็นขั้นตอนของความคิดเห็นจะปรากฏออกมาต่อเนื่องจากที่เราเกิดความรู้สึกสะอึกแล้ว ก็คิดว่าผู้บังคับบัญชาของเราเป็นคนน่านิยมน เพราะชอบช่วยตัวเอง การช่วยตัวเองเช่นนี้อาจเป็นของดีที่ทำให้ผู้อื่นพอใจ และไม่ต้องลำบากช่วยหิวกระป๋องเช่นนี้ เป็นต้น ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นเพราะความคิดเห็นประเภทใดประเภทหนึ่งหรือบูรณาการกันก็ได้

ขั้นที่ 3 การติดต่อสื่อสารและการถ่ายทอด การติดต่อสื่อสารหรือถ่ายทอดกันและกันสามารถทำได้ทั้งโดยคำพูดและโดยทางอื่น เช่น การส่งข่าวโดยด้อยคำที่เขียน การฟัง การวาดรูป การตอบคำถาม การให้ข้อมูลและรับข้อมูลป้อนกลับ การแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง เป็นต้น ตัวอย่างในขั้นตอนนี้ คิดเมื่อตนเกิดความคิดเห็นในพฤติกรรมของผู้บังคับบัญชาดังในขั้นที่สองแล้วตนก็มักจะถ่ายทอดไปยังผู้อื่น อาจจะเป็นเพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา และคนอื่น ๆ ว่าพฤติกรรมของผู้บังคับบัญชาที่ตนได้พบเห็นนั้นเป็นอย่างไร ซึ่งการถ่ายทอดกันนี้อาจเป็นได้ทั้งทางลบและทางบวก ซึ่งขึ้นกับความคิดเห็นในขั้นที่สอง ซึ่งจากตัวอย่างนี้มักจะถ่ายทอดไปในแนวบวกที่เรานิยมชมชอบ แต่ขณะเดียวกัน เราก็ยังไม่แน่ใจว่าควรจะนิยมเพียงใดก็ได้

ขั้นที่ 4 การเลือกเชื่อและเกิดศรัทธา ในขั้นตอนนี้เป็นการพิจารณาเพื่อหาข้อสรุปจากทางเลือกต่าง ๆ มีการพิจารณาสิ่งที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งที่ชอบและไม่ชอบ เลือกการกำหนดเป้าหมาย การรวบรวมข้อมูล การแก้ปัญหา การวางแผน และการเลือกอย่างอิสระ จากตัวอย่างเรื่องเดียวกันสำหรับขั้นตอนนี้ เมื่อได้มีการติดต่อสื่อสารและถ่ายทอดกันแล้ว การเห็นพ้องต้องกัน การสนับสนุนกัน การนิยมชมชอบร่วมกัน จะทำให้ตนเลือกเชื่อและเกิดศรัทธาในการพึ่งตนเองว่า เป็นสิ่งที่คิดว่ายึดมั่นไว้ใจ และเกิดการยอมรับไว้เป็นค่านิยมของตน

ขั้นที่ 5 การปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่ซ้ำกับที่เคยทำมา หรือจากที่เลือกใหม่ จากตัวอย่างที่ยกมาตั้งแต่ตอนต้นนั้น

จึงอาจกล่าวได้ว่า ค่านิยม นั้น ก็คือ สิ่งที่บุคคลเลือกโดยความเชื่อที่ว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมที่ควรมากที่สุดเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือความพึงพอใจและจากความเชื่อนั้นก็ย่อมสะท้อนออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมของบุคคล เพื่อที่จะบรรลุถึงเป้าหมายหรือเกิดความพึงพอใจแก่ตน กล่าวได้ว่า อิทธิพลของค่านิยม มีผลไปถึงความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น โลกทัศน์ ความเชื่อ และการตัดสินใจของบุคคลที่แสดงออกมาโดยพฤติกรรม

2.3.2.7 ความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยม บรรทัดฐาน และพฤติกรรม

อมรา พงศาพิชญ์ (2545 : 96-97) กล่าวว่า ใ้ว่า ค่านิยมคือคุณค่าบางอย่างซึ่งสมาชิกในสังคมเห็นว่าดีหรือไม่ดี ทุกสังคมจะมีระบบค่านิยมของตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมนั้น ๆ และคนในสังคมนั้นมักจะยึดคุณค่าหรือค่านิยมคล้าย ๆ กัน แต่ไม่จำเป็นต้องมีนิสัยใจคอเหมือนกัน ยิ่งในสังคมสมัยใหม่ที่มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และมีการสื่อสารที่รวดเร็ว คนในสังคมนั้นเดียวกัน อาจมีนิสัยใจคอที่ต่างกัน ได้มากทั้งที่มีค่านิยมเดียวกัน

ประเสริฐ เข้มกลิ่นฟูง (2536 : 39) ได้กล่าวไว้ว่า คุณค่า (ค่านิยม) ที่แพร่หลายในสังคมจะมีอิทธิพลต่อบรรทัดฐาน หรือแบบอย่างที่เป็นแนวทางพฤติกรรมในสังคมนั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ บรรทัดฐานจะแสดงออกถึงคุณค่าของสังคมและที่ได้รับความนิยมมีการปฏิบัติตามก็เพราะสอดคล้องหรือได้รับการสนับสนุนจากคุณค่า การศึกษาที่มาของบรรทัดฐานจึงต้องมองไปถึงคุณค่าที่อยู่เบื้องหลัง

ณรงค์ ศรีสวัสดิ์ (2515 : 43) กล่าวว่า บุคคลนั้นจะมีพื้นฐานในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ทางสังคมและพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลจะเป็นไปในทางดีหรือไม่ดีนั้นจะถูกควบคุมด้วยบรรทัดฐานทางสังคมอีกทีหนึ่ง ดังนั้น ค่านิยม บรรทัดฐานสังคม และพฤติกรรมของบุคคลจึงต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในการศึกษาบุคลิกภาพของบุคคลเราไม่สามารถแยกปัจจัยเหล่านี้ ออกไปต่างหากได้

ค่านิยม บรรทัดฐานและพฤติกรรม เป็นสิ่งที่สะท้อนและสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพราะค่านิยม คือ สิ่งที่สังคมให้ค่า ซึ่งอาจจะเกิดมาจากการประพจน์ปฏิบัติลองผิดลองถูกหรือกระทำสืบต่อกันมาและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป โดยสะท้อน ไปถึงบรรทัดฐานคือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคม เพราะกฎระเบียบนั้น ๆ ย่อมต้องสร้างขึ้นมาจากสิ่งที่สังคมเห็นว่าถูกต้องดีงาม พฤติกรรม คือ สิ่งที่บุคคลหรือสมาชิกในสังคมแสดงออกมาจากการกำกับของคุณค่า และบรรทัดฐานของสังคมนั้น ๆ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะรู้สึกตัวหรือไม่ก็ตาม เพราะมนุษย์ทุกคนต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคมที่ตนดำรงอยู่ และการได้มีซึ่งการยอมรับนั้น คือ การปฏิบัติตนสอดคล้องกับคุณค่าและกฎเกณฑ์ในสังคม

นั้น ๆ และการที่สมาชิกในสังคมปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมย่อมเป็นการต่อกัน และสนับสนุน บรรทัดฐาน และค่านิยมของสังคมนั้นต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ทศนคติ ค่านิยม บรรทัดฐาน และพฤติกรรมเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน เป็นกระบวนการที่สืบเนื่องสนับสนุนและสะท้อนซึ่งกันและกัน

2.3.2.8 ค่านิยมทางวัตถุ หรือวัตถุนิยม

ค่านิยมทางวัตถุ หรือวัตถุนิยมเป็นลักษณะของความคิด ความเชื่อที่เป็นวัตถุจับต้องได้ เป็นใหญ่ การนิยมในวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ที่มาจากวัฒนธรรมตะวันตก ที่แพร่กระจายเข้ามาในประเทศไทย ส่งผลให้เกิดค่านิยมที่ผิดที่มีผลต่อพฤติกรรมของกลุ่มคนบางกลุ่ม

วัตถุนิยม มีต้นตอมาจากวัฒนธรรมตะวันตกที่มีมาช้านาน โดยมีการแพร่กระจายกันจนกลายเป็นวัฒนธรรมส่วนหนึ่งในประเทศไทย ยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เร่งพัฒนา แต่ด้านวัตถุและใช้วัตถุเป็นเครื่องตัดสินความมั่งมีและความประสบความสำเร็จในชีวิต คนในปัจจุบันจึงเห็นว่า การที่มีเงินทอง สิ่งของมากมายเป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่งที่บ่งบอกได้ถึงฐานะ และเป็นเป้าหมายของใครอีกหลาย ๆ คน ค่านิยมในการสะสมทรัพย์สินมีมาตั้งแต่อดีต ตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหง จนถึงระบบ สักคินา (ศีกฤทธิ์ ปราโมช. 2526 : 4) และได้เปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ แต่ความจริงแล้วค่านิยมในวัตถุได้ฝังรากลึกลงไป ในจิตใจของคน โดยเฉพาะในสังคมเมืองที่มีระดับ การแข่งขันสูง และได้มีการถ่ายทอดค่านิยมนี้จากรุ่นต่อรุ่น จนทำให้เกิดค่านิยมที่ผิด ๆ ในหมู่เด็ก และเยาวชน ว่าสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ รวมถึงเงินตราเป็นสิ่งสำคัญกว่าทุกอย่าง ดังนั้น กลุ่มวัยรุ่น นักเรียน นักศึกษาจึงได้มีค่านิยมในการเลือกใช้ของจากต่างประเทศ ของที่มีราคาแพง ค่านิยมของการมีโทรศัพท์มือถือถือ เพจเจอร์ รถยนต์ กระเป๋ายี่ห้อดัง เสื้อผ้าตามสมัยนิยม ฯลฯ ซึ่งทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนที่มีและไม่มี คนที่มีก็พยายามที่จะคงสภาพเดิมไว้ให้ตนเองได้มีต่อ ๆ ไป ส่วนคนที่ไม่ก็มีก็เกิดความอยากมี อยากได้จนต้องกระเสือกกระสนหาหา ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม

วิชุดา มาตันบุญ (2544 : 30) กล่าวว่า ค่านิยมด้านวัตถุนี้เป็นเพียงค่านิยมของเด็กวัยรุ่นบางกลุ่มในสังคมเมืองเท่านั้น ซึ่งแน่นอนว่าไม่ใช่คนส่วนใหญ่ในสังคม เป็นเพียงค่านิยมเฉพาะกลุ่มที่มีการเลียนแบบพฤติกรรมซึ่งกันและกัน เช่น การแต่งกาย มีโทรศัพท์มือถือรุ่นใหม่ เพจเจอร์ ที่ทันสมัย เปลี่ยนเพื่อนนอนเป็นแฟนในกลุ่มที่ขายบริการทางเพศ ถ้ามีลูกค้าประจำรายน้อยหรือมีเสียเลี้ยง ก็ซื้อรถขับ ทั้งๆ ที่ยังไม่รู้ว่าพวกรุ่นนี้ชีวิตจะเป็นอย่างไร มันเกิดขึ้นจริง ๆ ในสังคม

ฉะนั้น ค่านิยมทางวัตถุจึงเป็นค่านิยมที่ทำให้ผู้หญิงเกิดแรงจูงใจเพื่อให้ตนเองได้เป็นที่ยอมรับของสังคมเป็นที่ชื่นชอบของกลุ่มเพื่อนและเพศตรงข้าม ยกระดับฐานะของตนเองให้อยู่ในระดับมาตรฐานของสังคม จึงทำให้เกิดการหาเงินทางลัด ใช้ตนเองเข้าแลกเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนเองต้องการ

กล่าวโดยสรุป “ค่านิยม” คือ สิ่งที่เป็นมาตรฐานสำหรับการเลือกหรือเป็นการให้คุณค่าสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เป็นความเชื่อของบุคคลหรือของสังคมที่คงตัวหรือถาวรพอควร และค่านิยมนั้นมีลักษณะเฉพาะในแต่ละสังคม ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์และสภาพแวดล้อมของแต่ละสังคม รวมถึงการขัดเกลาทางสังคมที่ทำให้ค่านิยมของปัจเจกชนแตกต่างกันไป ค่านิยมบางอย่างอาจเป็นค่านิยมที่ผิดและส่งผลให้เกิดพฤติกรรมในทางด้านลบ การศึกษาเกี่ยวกับการ ค้ำบริการทางเพศแบบแอบแฝงศึกษาถึงค่านิยมที่หญิงผู้เข้าสู่อการค้ำบริการทางเพศนั้นมีข้อยึดถือและเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี หรือสิ่งที่ควรปฏิบัติ สิ่งใดที่เป็นต้นเหตุที่ทำให้พวกเขาเชื่อว่าการกลายมาเป็นโสเภณีเป็นทางออกหรือเป็นการกระทำที่เหมาะสมที่สุด

2.4 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวังต่อผู้ค้ำบริการทางเพศแบบแอบแฝง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวังต่อผู้ค้ำบริการทางเพศแบบแอบแฝง ผู้วิจัยได้กล่าวถึงความหมายของความคาดหวังและองค์ประกอบของความคาดหวัง ดังนี้

2.4.1 ความหมายความคาดหวัง

ความคาดหวังเป็นลักษณะทางจิตวิทยา ซึ่งไม่ได้จำเพาะเจาะจงที่การกระทำอย่างเดียว แต่จะรวมไปถึงแรงจูงใจ ความเชื่อ ความรู้สึก ทศนคติและค่านิยมด้วย โดยมีผู้ให้นิยามความหมายคำว่า “ความคาดหวัง” ไว้ ดังต่อไปนี้

ฟินน์ (Finn. 1921) กล่าวว่า ความคาดหวัง หมายถึง การประเมินค่าบุคคลหรือตนเองด้านจิตวิญญาณและใช้ความคาดหวังนั้นมาเป็นแนวทางในการกำหนดพฤติกรรมที่จะมีต่อบุคคลที่ตนคาดหวังหรือต่อตนเองในลักษณะที่ตนคิดว่าถูกต้อง

ดี เซคโค (De Cecco. 1967) กล่าวว่า การกำหนดความคาดหวังของบุคคล นอกจากจะขึ้นอยู่กับความยากง่ายของงานแล้ว ยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ผ่านมาในครั้งนั้นด้วย คือ ถ้าบุคคลเคยประสบผลสำเร็จในการทำงานนั้นมาก่อน ก็จะทำให้การกำหนดความคาดหวังในการทำงานคราวต่อไปสูงขึ้น และใกล้เคียงกับความสามารถจริงมากขึ้น การที่บุคคลจะกำหนดความคาดหวังของบุคคลนั้น จะต้องประเมินความเป็นไปได้ด้วย ทั้งนี้ เพราะความคาดหวังเป็นความรู้สึกนึกคิดและการคาดการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยสิ่งนั้น ๆ อาจเป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้ เป็นการประเมินค่าโดยใช้มาตรฐานของตนเองเป็นเครื่องวัดการคาดการณ์ของแต่ละบุคคลแตกต่างกันออกไปได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับภูมิหลัง ประสบการณ์ ความเข้าใจและการเห็นคุณค่าของความสำเร

กีทเซลส์ และคณะ (Getzels และคณะ. 1968) กล่าวว่า ความคาดหวังของบุคคลย่อมแตกต่างกันไป เพราะคนเราต่างก็มีความคิดและความต้องการแตกต่างกัน พฤติกรรมทางสังคมของบุคคลจึงต่างกันไปด้วย และบุคคลได้รับอิทธิพลจากความคาดหวังของคนในองค์กร หรือจากจุดประสงค์ขององค์กร ซึ่งเรียกว่า เป็นฝ่ายสถาบันมิติ (Monothetic Dimension) กับความต้องการส่วนตัวของตัวเอง ซึ่งเรียกว่า เป็นฝ่ายบุคคลมิติ (Idiographic Dimension) ทั้ง 2 การนี้จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางสังคม

วิลาวรรณ์ ศรีทอง (2531) กล่าวถึง ความคาดหวังไว้ว่า ความคาดหวังเป็นความรู้สึคนึกคิดและการคาดการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยที่สิ่งนั้นอาจจะเป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้ มีลักษณะเป็นการประเมินค่าโดยใช้มาตรฐานของตนเองเป็นเครื่องวัดการคาดการณ์ของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรมนั้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับภูมิหลัง ประสบการณ์ ความสนใจ และการเห็นคุณค่าความสำเร็จของสิ่งนั้น

ประภัสสร ปานศรี (2536) ให้ความหมายของความคาดหวังว่า หมายถึง ความคิดเห็นที่บุคคลมุ่งหวังหรือคาดคะเนต่อบุคคลอื่นให้กระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ตนปรารถนา ให้เป็นไปในอนาคต ความคาดหวังมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ ประสบการณ์ การกระทำ และอนาคต

เพชรี हालาก (2538) กล่าวว่า ความคาดหวังของบุคคลเป็นการตั้งขึ้นเพื่อการตอบสนองต่อความต้องการ ดังนั้น ความต้องการเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกันจนแทบจะแยกไม่ออกเพราะเมื่อมนุษย์เกิดความต้องการแล้ว ความคาดหวังก็จะตามมา อย่างไรก็ตาม ความต้องการของมนุษย์เมื่อได้รับการตอบสนองในระดับที่ต้องการแล้วก็จะมีการคาดหวังถึงในสิ่งที่อยู่สูงขึ้นไปอีกตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นได้ตามทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow)

สรุปได้ว่า ความคาดหวัง หมายถึง การคาดคะเนหรือความมุ่งหวังของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยอาศัยข้อมูลจากอดีต และปัจจุบันเป็นตัวทำนาย ซึ่งจะแตกต่างกันตามลักษณะของบุคคล ความต้องการ บทบาท หน้าที่ และเป้าหมายในการกระทำนั้น ๆ ความคาดหวังเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงเข้าสู่การค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝงและมีความสัมพันธ์กับความพึงใจด้วย

2.4.2 องค์ประกอบของความคาดหวัง

การคาดหวัง (Expectancy) เป็นการตั้งความปรารถนา หรือการพยากรณ์ล่วงหน้าของบุคคลในสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไป โดยทั่วไปสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นมักไม่ตรงกัน มักเกิดปัญหาและขัดแย้งอื่น ๆ ตามมา การคาดหวังก่อให้เกิดแรงผลักดันหรือเป็นแรงจูงใจที่สำคัญต่อพฤติกรรมอีกส่วนหนึ่ง

ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) ได้อธิบายพฤติกรรมของบุคคลไว้ว่าบุคคลมีพฤติกรรมใดก็เพื่อจะไปสู่ความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายหรือที่ต้องการ เช่น ความคาดหวังของการ

ทำงานคือ การได้รับค่าตอบแทนที่สูง การยอมรับ การเลื่อนขั้น เป็นต้น ดังนั้น บุคคลจะกระทำทุกทางเพื่อให้ได้สมดังตั้งใจ แต่การที่เขาจะมีพฤติกรรมใดๆ นั้น คนเราจะพิจารณาปัจจัยของการทำงาน ดังนี้

(1) พิจารณาโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในงานนั้นถ้าใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ เขียนแทนได้ด้วยสัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

E (Effort : ความพยายาม) -----> **P** (Performance : ผลงาน)

(2) ผลงานที่เกิดขึ้น สามารถเป็นตัวนำมาซึ่งสิ่งที่เขาอยากได้ หรือผลที่ได้รับตามต้องการหรือไม่

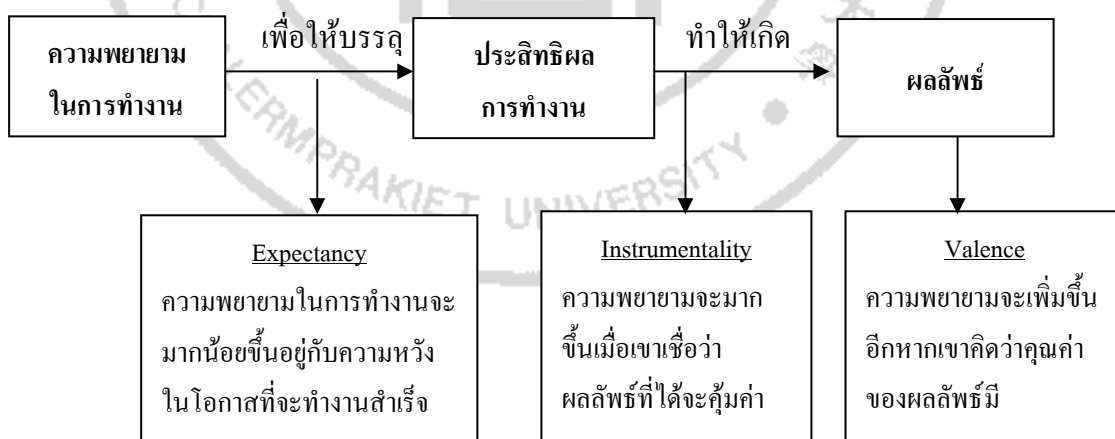
P (Performance) -----> **O** (Outcome : ผลที่ได้รับ)

(3) คุณค่าของสิ่งที่ได้รับตอบแทนหรือผลที่ได้รับมีค่ามากน้อยเพียงใด

(4) การได้รับสิ่งตอบแทนจะมีผลต่อเนื้อหรือทำให้ได้สิ่งอื่นๆ ที่มีคุณค่าตามมา ถ้าได้รับตอบแทนเป็นการยกย่อง หรือเลื่อนขั้น หรือจำนวนเงิน โบนัส สิ่งเหล่านี้สามารถทำให้ความเป็นอยู่ทั้งทางจิตใจและร่างกายดีขึ้นกว่าเดิมหรือไม่ และยาวนานขนาดไหน

แผนภูมิที่ 2.2

องค์ประกอบของทฤษฎีความคาดหวัง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าคนเรานั้นจะเลือกมีพฤติกรรมอย่างไรก็จะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายตัว แต่อิทธิพลก็เป็นปัจจัยตัวหนึ่งหากใช้ได้ตรงกับความคาดหวังก็จะส่งผลให้ผู้นั้นปฏิบัติตามอย่างเต็มใจ ยิ่ง หากไม่ตรงมากนักก็ยังคงปฏิบัติตาม หากไม่เป็นไปตามความคาดหวัง ก็อาจไม่ปฏิบัติตามเลย

ทฤษฎีความคาดหวังนี้ได้มีนักพฤติกรรมศาสตร์หลายท่านได้เสนอแนวคิดไว้ ดังนี้

คาร์ท เลวิน และ เอ็ดเวิร์ด โทลแมน (Kurt Lewin and Edward Tolman) ได้กล่าวถึงความคาดหวังของมนุษย์ในประเด็นของการให้ผลตอบแทน และถือว่าผลตอบแทนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความคาดหวังของบุคคลตามทฤษฎีนี้ กล่าวคือ การที่บุคคลจะทำงานทุ่มเทมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ คือ ระดับความเข้มข้นของความต้องการผลตอบแทนและความคาดหวังของบุคคลนั้นว่ามีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดที่จะได้รับการตอบสนอง แนวคิดของเลวิน และ โทลแมน มีความคล้ายคลึงกับทฤษฎีความคาดหวังของ วิคเตอร์ วรูม (Victor Vroom, 1964) แต่ได้ขยายความโดยเสนอในรูปแบบของตัวแบบของความคาดหวังในการทำงาน ที่เรียกว่า VIE Model หรือ VIE Theory ดังนี้

$V = \text{Valance}$ หมายถึง ระดับความรุนแรงของความต้องการของบุคคลในเป้าหมายรางวัล คือคุณค่าหรือความสำคัญของรางวัลที่บุคคลให้กับรางวัลนั้น

$I = \text{Instrumentality}$ หมายถึง ความเป็นเครื่องมือของผลลัพธ์ (Outcomes) หรือรางวัลระดับที่ 1 ที่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่ 2 หรือรางวัลอีกอย่างหนึ่ง คือเป็นการรับรู้ในความสัมพันธ์ของผลลัพธ์ที่ได้ (เชื่อมโยงรางวัลกับผลงาน)

$E = \text{Expectancy}$ ได้แก่ ความคาดหวังถึงความเป็นไปได้ของการได้ซึ่งผลลัพธ์หรือรางวัลที่ต้องการเมื่อแสดงพฤติกรรมบางอย่าง (การเชื่อมโยงระหว่างผลงานกับความพยายาม)

รูปแบบของความคาดหวังในการทำงานของ วิคเตอร์ วรูม (Victor Vroom) นี้ได้รับความนิยมอย่างมากในการอธิบายกระบวนการจูงใจของมนุษย์ในการทำงาน โดยมีความเห็นว่าการที่จะจูงใจให้พนักงานทำงานเพิ่มขึ้นนั้นจะต้องเข้าใจกระบวนการทางความคิดและการรับรู้ของบุคคลก่อน ความรุนแรงของพฤติกรรมที่จะทำงานขึ้นอยู่กับความคาดหวังที่จะกระทำตามความคาดหวังนั้น รวมถึงความดึงดูดใจของผลลัพธ์ที่จะได้รับ ซึ่งจะมีเรื่องของการดึงดูดใจ การเชื่อมโยงรางวัลกับผลงาน และการเชื่อมโยงระหว่างผลงานกับความพยายาม โดยทฤษฎีนี้จะเน้นเรื่องของการจ่ายและการให้รางวัลตอบแทน เน้นในเรื่องพฤติกรรมที่คาดหวังเอาไว้ต่อเรื่องผลงาน ผลรางวัลและผลลัพธ์ของความพึงพอใจต่อเป้าหมายจะเป็นตัวกำหนดระดับของความพยายาม (จักร จุกะรัตน์, 25-26)

กล่าวโดยสรุป การแสดงพฤติกรรมบุคคลนั้น เป็นการกระทำตามความคาดหวังของตน โดยความคาดหวังเป็นการคาดคะเนหรือมุ่งหวังจะให้สิ่งนั้นเกิดขึ้นในอนาคต กระบวนการที่นำไปสู่การทำตามความคาดหวังขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย อาทิ ผลตอบแทน ค่าจ้าง เกียรติยศ หรือฐานะทางสังคม ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้บุคคลมีพฤติกรรมนั้น ๆ ในส่วนของความคาดหวังต่อการค้าบริการ

ทางเพศแบบแอบแฝงของผู้ค้าบริการมีความคาดหวังซึ่งเน้นไปที่ค่าตอบแทนหรือรายได้ในการประกอบอาชีพนี้

2.5 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสนับสนุนต่อผู้ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสนับสนุนต่อผู้ค้าบริการทางเพศ ผู้วิจัยได้กล่าวถึง ความหมายของการสนับสนุนและการสนับสนุนต่อการค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง ดังนี้

2.5.1 ความหมายของการสนับสนุน

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน สนับสนุน หมายถึง ส่งเสริม ช่วยเหลือ อุปการะ เช่น สนับสนุนการกีฬา สนับสนุนการศึกษา โดยการสนับสนุนนี้อาจเป็นการสนับสนุนในด้านปัจจัยด้านต่าง ๆ อาจเป็นวัตถุ สิ่งของหรือ การบริจาคเงินและสิ่งอื่นใดที่ทำให้เอื้อต่อการส่งเสริมกิจกรรมนั้น ๆ

2.5.2 การสนับสนุนต่อผู้ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง

ผู้วิจัยกล่าวถึงการสนับสนุนที่ก่อให้เกิดผู้ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง ซึ่งมีปัจจัยด้านต่าง ๆ ซึ่งสนับสนุนให้เกิดการค้าบริการรายละเอียดดังนี้ (สุรพล กาญจนจิตรรา, 2534 : 22)

2.5.2.1 ปัจจัยดึงดูด (Pull factors) ทำให้เกิดการกระทำประกอบด้วย เป้าหมาย (Goals) ความเชื่อ (Belief Orientations) ค่านิยม (Value) นิสัยและขนบธรรมเนียมประเพณี (Habit and Customs)

(1) เป้าหมาย (Goals) คือ กิจกรรม วัตถุ คุณลักษณะ ความเชื่อ ความรู้ กิจธุระ สภาพความเป็นอยู่ที่บุคคลปรารถนาและต้องการ หรือไม่ต้องการ และผู้กระทำพยายามหลีกเลี่ยงผู้กระทำอาจต้องการเพื่อตนเอง หรือใช้เป็นเครื่องมือวิธีการที่จะนำไปสู่การประพฤดิหรือเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงเป้าหมายอื่นๆ

(2) ความเชื่อ (Belief Orientation) คือ การรับรู้หรือความเข้าใจ (ความคิด ความรู้) ของแต่ละบุคคล หรือของกลุ่มต่อสิ่งที่เกิดขึ้น และลักษณะของสิ่งต่าง ๆ พฤติกรรมของสิ่งต่าง ๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ความรู้ที่ผู้กระทำเข้าใจในเรื่องหนึ่งจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการเลือกกระทำทางสังคมในการกระทำทางสังคมใด ๆ ย่อมต้องอาศัยความเชื่ออยู่ด้วยเสมอ

(3) ค่านิยม (Value) คือ ความเชื่อในสิ่งที่ควรจะเป็น สิ่งที่คุณกระทำรับรู้ว่า เป็นหัวใจสำคัญของวิถีทางในการดำเนินชีวิตของเขา ความเชื่อในสิ่งต่าง ๆ เช่น ระบบความเชื่อทัศนคติคุณลักษณะกิจการงาน สภาพชีวิตความเป็นอยู่ ผู้กระทำเชื่อว่าวิถีปฏิบัติบางอย่างเป็นสิ่งที่ดีตัวเองหรือสังคมเห็นดีเห็นชอบ สมควรที่จะยึดปฏิบัติมากกว่าวิถีปฏิบัติอย่างอื่น ค่านิยมจึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการกระทำทางสังคมในการชักนำให้ผู้กระทำ กระทำไปตามค่านิยมของเขา

(4) นิสัยและขนบธรรมเนียมประเพณี (Habit and Customs) คือ แบบอย่างพฤติกรรมที่สังคมกำหนดไว้แล้วสืบต่อกันด้วยประเพณี และถ้ามีการละเมิดก็จะถูกบังคับด้วยการที่สังคมไม่เห็นชอบด้วย

2.5.2.2 ปัจจัยผลักดัน (Push Factors) ให้เกิดการกระทำประกอบด้วย ความคาดหวัง (Expectation) ข้อผูกพัน (Commitment) และการบังคับ (Forces)

(1) ความคาดหวัง (Expectation) คือ การรับรู้ของผู้กระทำทางสังคมว่า ผู้อื่นบุคคล กลุ่มหรือสังคมโดยทั่วไปอยากให้เราเชื่อ รู้สึก หรือประพฤติปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะภายใต้สถานการณ์นั้นๆ ความคาดหวังประกอบด้วยสิ่งที่ผู้กระทำคิดว่าเขาควรเชื่อ รู้สึก และประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ผู้อื่นต้องการ ดังนั้น ในการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมของบุคคล ส่วนหนึ่งก็ขึ้นอยู่กับความคาดหวังของบุคคลอื่นด้วย

(2) ข้อผูกพัน (Commitment) คือ สิ่งที่คุณกระทำเชื่อว่าเขาผูกพันที่จะต้องกระทำให้สอดคล้องกับสถานการณ์นั้น ๆ ไม่ว่าจะในอดีตหรือปัจจุบันเขาจะต้องเคร่งครัดต่อประเด็นปัญหาที่เขาเกี่ยวข้องโดยตรง หรือโดยทางอ้อม ผู้กระทำอาจชอบกระทำอย่างอื่น ซึ่งเขาก็มีอิสระพอที่จะเลือกกระทำทางสังคม เพราะผู้กระทำตั้งใจจะกระทำสิ่งนั้น ๆ เนื่องจากเขา รู้สึกว่าเขามีข้อผูกพันที่จะต้องทำ

(3) การบังคับ (Forces) คือ ความเชื่อที่อยู่ในใจของผู้กระทำเขาถูกกระทำให้ตัดสินใจหรือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยที่เขา รู้สึกว่าไม่มีทางเลือกอื่น ๆ เหลืออยู่ นอกจากจะต้องประพฤติปฏิบัติตามปัจจัยการบังคับ จะเป็นตัวช่วยกระตุ้นให้ผู้กระทำตัดสินใจได้เร็วขึ้น เพราะในขณะที่ผู้กระทำตั้งใจที่จะกระทำสิ่งต่างๆ นั้น เขาอาจจะยังไม่แน่ใจว่าจะกระทำพฤติกรรมนั้นดีหรือไม่ แต่เมื่อมีการบังคับ ผู้กระทำก็รู้ว่าไม่มีทางเลือกอื่น ๆ เหลืออยู่ นอกจากตัดสินใจกระทำพฤติกรรมนั้น ดังนั้น การบังคับจึงมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ และการกระทำทางสังคม ผู้กระทำมีความโน้มเอียงที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเมื่อเขาถูกบังคับให้ทำ

2.5.2.3 ปัจจัยสนับสนุน (Able Factors) ซึ่งประกอบด้วย โอกาส (Opportunity) ความสามารถ (Ability) และการสนับสนุน (Support)

(1) โอกาส (Opportunity) คือ ความเชื่อของผู้กระทำที่มีต่อสถานการณ์หรือข้อกำหนดและทางเลือกที่มีอยู่ โอกาสจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการกระทำของบุคคล ผู้กระทำมักจะตัดสินใจเข้าร่วมในการกระทำทางสังคม เมื่อเขาพิจารณาแล้วเห็นว่าภายใต้สถานการณ์นั้น โอกาสเปิดให้เขาเลือกกระทำได้ ดังนั้น การที่ผู้กระทำตัดสินใจและเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงขึ้นอยู่กับลักษณะของโอกาสที่มีในสถานการณ์นั้น

(2) ความสามารถ (Ability) คือ การรับรู้ของผู้กระทำเกี่ยวกับพลังขีดความสามารถของเขาในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จนกระทั่งสามารถบรรลุความสำเร็จได้ภายใต้สถานการณ์นั้น การที่ผู้กระทำตระหนักถึงความสามารถของตนเองนี้จะนำไปสู่การตัดสินใจและการกระทำทางสังคม เพราะเขารู้ว่าถ้าตัดสินใจกระทำไปแล้วเขามีความสามารถที่จะกระทำได้แน่นอนโดยทั่วไปการกระทำพฤติกรรมใดนั้น บุคคลจะพิจารณาความสามารถของตนเองเสียก่อน

(3) การสนับสนุน (Support) คือ การช่วยเหลือ หรือการคัดค้านซึ่งผู้กระทำเชื่อว่าเขากำลังได้รับหรือคาดว่าจะได้รับจากผู้อื่นในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งตัวเองจะเป็นผู้เลือก ดังนั้น ผู้กระทำมีความโน้มเอียงที่จะตัดสินใจ และกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อผู้กระทำรู้ว่าจะได้รับการสนับสนุนจากผู้อื่น การสนับสนุนจึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม (พิมพ์พิมล ชงเชียร. 2537 : 23)

การศึกษาข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยที่ทำให้ผู้หญิงตัดสินใจเข้าสู่การค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝงนั้น อาจเกิดจาก 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยดึงดูด ได้แก่ เป้าหมาย ความเชื่อ ค่านิยม ปัจจัยผลักดัน ได้แก่ ความคาดหวัง ข้อผูกพัน การบังคับ และปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ โอกาส ความสามารถ การสนับสนุน ผู้วิจัยได้นำปัจจัยเหล่านี้มากำหนดเป็นตัวแปรเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจต่อการค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง

2.6 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสุขภาวะองค์กรร่วมต่อผู้ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสุขภาวะองค์กรร่วมต่อผู้ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง ผู้วิจัยได้กล่าวถึง ความหมายของสุขภาวะองค์กรร่วมและองค์ประกอบของสุขภาวะองค์กรร่วม ดังนี้

2.6.1 ความหมายของสุขภาวะองค์กรร่วม

สุขภาวะ (Well-being) หรือสุขภาพ (Health) คือภาวะความสมบูรณ์ของบุคคล ซึ่งประกอบด้วยสุขภาวะด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ เชื่อมโยงกันอย่างเป็นองค์รวมอย่างสมดุล ไม่ใช่เพียงแต่ปราศจากโรคเท่านั้น (พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550. วิพุธ

พลเจริญ อ่างถึงใน สุนิสา พรหมตรัง. 2550 : 9-10) สุขภาวะยังเป็นกระบวนการหรือพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีตามศักยภาพของบุคคล ซึ่งแบ่งเป็นกระบวนการของสภาวะทางด้านร่างกายที่ปราศจากโรค สภาวะด้านจิตใจที่ปกติ ความสามารถในการทำหน้าที่ของบุคคลรู้จักปรับตัวเข้ากับบทบาทสังคมได้อย่างเหมาะสม และเป็นกระบวนการที่เป็นผลรวมของแต่ละบุคคล ดังนั้น สุขภาวะจึงเปรียบได้กับวิถีชีวิตของมนุษย์ที่ดำเนินไปบนพื้นฐานของความถูกต้องและความพอดี โดยดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัว ชุมชน และสังคมที่มีการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม

โดยบุคคลทั่วไปสามารถทราบภาวะสุขภาพตนเองได้จากการประเมินภาวะสุขภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญของขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อไต่ตรงและสนับสนุนการตัดสินใจเกี่ยวกับสุขภาพ ก่อนที่จะพิจารณาเลือกแนวทางในการส่งเสริมและปกป้องสุขภาพของตนเอง (ผาณิตา ชนมะณี. 2543) การประเมินภาวะสุขภาพสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การวัดสรีรณะทางร่างกายด้วย SF-36 ซึ่งเป็นแบบประเมินสุขภาพที่เป็นตัวชี้วัดปัญหาสุขภาพทางด้านร่างกายและจิตวิทยา จากการสังเกตลักษณะอาการที่แสดง แล้วทำการประเมินสุขภาพจากการรับรู้ของตนเอง นอกจากนี้ยังมีแบบประเมินสุขภาพตนเองที่นิยมนำมาใช้ ทั้งนี้ การเลือกใช้ก็ขึ้นอยู่กับบริบทของการศึกษาในเรื่องนั้น ๆ

2.6.2 องค์ประกอบของสุขภาวะองค์รวม

สุนิสา พรหมตรัง (2550 : 10-16) ได้แบ่งองค์ประกอบของสุขภาวะตามแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติดังนี้

(1) สุขภาวะทางกาย คือ ภาวะความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย มีความคล่องแคล่วมีกำลังไม่ป่วยไม่พิการ อยู่ในสภาพสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ สามารถพิจารณาได้จากลักษณะและขนาดของร่างกาย โดยการรับรู้จากประสาทสัมผัสทางกาย จากลักษณะอาการเจ็บป่วย จากความผิดปกติของร่างกาย รวมถึงความสามารถในการแสดงพลังกำลังด้านร่างกาย และความสามารถในการดำเนินภารกิจหน้าที่การงานต่างๆของบุคคลในชีวิตประจำวัน

(2) สุขภาวะทางจิตใจ คือ การรับรู้สภาพจิตใจของตนเอง ได้แก่ การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง มองเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถจัดการกับอารมณ์หรือจิตใจของตนเอง และรับรู้ความวิตกกังวลของตนเอง ซึ่งรายได้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาวะทางด้านจิตใจของผู้ที่อยู่ในวัยแรงงานการที่มีรายได้ที่เพียงพอต่อความต้องการพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวันจะช่วยลดปัญหาความตึงเครียดและความวิตกกังวลในชีวิตลงได้

(3) สุขภาวะทางด้านสังคม คือ ความสามารถของบุคคลในการรับรู้บทบาทของตนเอง และปฏิบัติบทบาทได้อย่างถูกต้อง สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมสถานะทางสังคม และพฤติกรรม ที่ปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมได้รับการสนับสนุนจากบุคคลรอบข้าง

(4) สุขภาวะทางจิตวิญญาณ คือ ภาวะที่เกิดขึ้นเมื่อทำความดี เป็นความสุขที่ไม่มีความเห็นแก่ตัว โดยสุขภาวะทางด้านจิตวิญญาณนี้เป็นส่วนหนึ่งของความคิด ความเชื่อ ความต้องการ ความรู้สึกมีสุข และเป็นความคาดหวังของบุคคลในกระทำที่จะทำให้ตนเองดูมีคุณค่าและมีเป้าหมายในชีวิต ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์หรือสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ได้ ทั้งนี้ จิตวิญญาณของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันจากหลายปัจจัย เช่น การเลี้ยงดูในครอบครัว ค่านิยม ปรัชญาในการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ และการนับถือศาสนา (ฉัฐชล อารยวิทย์กุล. 2547) ดังนั้น สุขภาวะทางจิตวิญญาณจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสุขภาวะที่จะบูรณาการความเป็นองค์รวมของสุขภาวะด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ของบุคคลให้ประสานกันเป็นหนึ่งเดียวกัน

นอกจากนี้ สุนิสา พรหมตรัง (2550 : 17-24) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสุขภาวะพบว่า ประกอบด้วยปัจจัยด้านประชากร ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ การทำงาน และการสนับสนุนทางสังคม ดังนี้

(1) ปัจจัยด้านประชากร เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ มีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพและมีผลทางอ้อมโดยผ่านการรับรู้ที่เฉพาะเจาะจงต่อการแสดงพฤติกรรม (Pender. 1996) เนื่องจากเป็นลักษณะภายในของบุคคลที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ออกมา ทำให้บุคคลเกิดความเข้าใจที่จะรับรู้ต่อสิ่งนั้น การที่บุคคลจะมีสุขภาวะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านตัวบุคคล เนื่องจากปัจจัยด้านตัวบุคคลสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงสุขภาพของบุคคลได้ดี ปัจจัยนี้ได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ซึ่งประกอบด้วยความรู้ ทักษะ ความเชื่อ ค่านิยม และการรับรู้สุขภาวะของบุคคล ปัจจัยเหล่านี้จะช่วยสนับสนุนหรือยับยั้งการแสดงพฤติกรรมของบุคคลได้

(2) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพและเป็นแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นในการส่งเสริมหรือขัดขวางพฤติกรรมสุขภาพของบุคคลนั้น ๆ ได้แก่ 1) สิ่งแวดล้อมของสถานที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับคนมากที่สุด ถ้ามีสภาพที่ไม่ดี แออัด และรวมถึงเพื่อนบ้านใกล้เคียงจะส่งผลกระทบต่อสุขภาวะด้านร่างกายและจิตใจได้ 2) จำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวัน หากบุคคลที่ทำงานนานเกินไปจะทำให้เกิดความเหนื่อยล้าส่งผลผลกระทบต่อสุขภาพได้ อีกทั้งการอยู่ในสถานที่ทำงานที่เต็มไปด้วยมลพิษ จะส่งผลให้เกิดความเจ็บป่วย เครียด หรืออ่อนเพลียได้เช่นกัน ซึ่งสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ไม่เหมาะสมย่อมส่งผลต่อสุขภาพคนทำงานได้

(3) ปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม เป็นปัจจัยที่อยู่นอกตัวบุคคล ปัจจัยนี้จะสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดการแสดงพฤติกรรมในการส่งเสริมหรือขัดขวางพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล เช่น สัมพันธภาพกับบุคคลในครอบครัว ความสนิทสนมระหว่างบุคคล การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม ชุมชน การช่วยเหลือผู้อื่น การติดต่อสื่อสาร โดยได้รับอิทธิพลการสนับสนุนทางสังคมในเรื่องต่าง ๆ จากบุคคลอื่น เช่น สมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน และผู้นำในชุมชน

การสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยให้บุคคลมีการปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดความเครียด โดยช่วยเหลือด้วยการให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือทางด้านวัตถุ สิ่งของหรือเวลา และให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ทำให้ผู้ที่ได้รับแรงสนับสนุนรู้สึกว่าคุณค่า เกิดความภาคภูมิใจ รู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ดังนั้น การสนับสนุนทางสังคมจึงมีความสัมพันธ์กับสุขภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ เนื่องจากบุคคลตระหนักถึงการได้รับความรัก ความเอาใจใส่ การยอมรับ และการเห็นคุณค่า โดยทั้งนี้ การสนับสนุนทางสังคม เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และแบ่งการช่วยเหลือออกได้เป็น 5 ด้าน คือ

(3.1) การสนับสนุนด้านอารมณ์ เป็นการสนับสนุนทางสังคมที่สำคัญที่สุดของบุคคล ซึ่งเป็นการให้ความรัก ความไว้วางใจ ความหวังใจ การเห็นอกเห็นใจ รับฟังปัญหา และยกย่องชมเชย สิ่งสนับสนุนเหล่านี้ จะทำให้บุคคลรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัย ไม่รู้สึกว่าตนเองโดดเดี่ยวหรือถูกทอดทิ้ง

(3.2) การสนับสนุนด้านการประเมินคุณค่า หรือการยอมรับทางสังคม เป็นการให้ความเคารพ ยกย่อง ชื่นชม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า บุคคลนั้นมีคุณค่า และเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น หรือเป็นการยอมรับพฤติกรรมของบุคคลนั้นว่าเหมาะสมหรือไม่ โดยการให้คำแนะนำย้อนกลับ และเปรียบเทียบกับกระทำของผู้อื่นในสังคม

(3.3) การสนับสนุนด้านการมีส่วนร่วมในสังคม เป็นการแสดงโอกาสที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในสังคม ทำให้เกิดการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกัน แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์กับสมาชิกในกลุ่มเดียวกัน รวมทั้งความรู้สึกห่วงใย ความเข้าใจกัน ซึ่งเป็นการตอบสนองที่ได้จากการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ทำให้บุคคลเกิดความมั่นใจ และรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

(3.4) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ การให้ข้อมูลข่าวสารแนะนำ เพื่อให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดและเป็นแนวทางในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้

(3.5) การสนับสนุนด้านทรัพยากร เป็นการให้ความช่วยเหลือในด้านวัสดุ สิ่งของ เงินทอง แรงงาน การบริการ หรือเวลา

การสนับสนุนทางสังคมมีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพ ได้แก่

1) สร้างเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ เกิดความรู้สึกรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง และมีสุขภาพที่ดี

2) ช่วยลดภาวะความตึงเครียด ทำให้เกิดการคงไว้ซึ่งสุขภาพที่ดี

3) ให้ข้อมูลป้อนกลับ หรือรับรองการกระทำใดๆ ทำให้มีการคาดการณ์ และเกิดผลลัพธ์ตามที่สังคมต้องการ ซึ่งก่อให้เกิดการคงไว้ซึ่งสุขภาพที่ดี

4) ทำให้มีการปรับตัวได้อย่างเหมาะสมเมื่อเจอเหตุการณ์ทางด้านลบ หรือภาวะที่ตึงเครียด ซึ่งจะทำให้บุคคลสามารถดูแลตนเองและป้องกันการเจ็บป่วยได้

ซึ่งแรงสนับสนุนทางสังคมช่วยให้บุคคลรับรู้ว่าจะได้รับความรัก ความไว้วางใจ การยอมรับ เป็นพวกพ้อง การให้คุณค่าของความมั่นใจในตนเอง และการตอบสนองความต้องการด้านต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล ซึ่งแรงผลักดันทางสังคมจะมีความหมายต่อบุคคลอย่างมาก (สมจิต หนูเจริญกุล และคณะ. 2543) ซึ่งแรงสนับสนุนแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) ด้านการสนับสนุน เป็นการกระทำหรือพฤติกรรมที่ช่วยให้ผู้รับการสนับสนุนตอบสนองความต้องการความรัก ความอบอุ่น ซึ่งเป็นการตอบสนองทางด้านจิตใจ

2) ด้านการแนะนำ เป็นการให้ข้อมูลหรือการแนะนำต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้รับการแนะนำกลับมาคิดพิจารณาว่าตนเองควรทำอย่างไร จึงจะบรรลุผลสำเร็จจากจุดหมายที่ต้องการ และการให้ข้อมูลข่าวสารนั้นมีความสำคัญมาก เนื่องจากข้อมูลข่าวสารจะช่วยในการตัดสินใจได้อย่างดี

สรุปได้ว่า สุขภาวะองค์รวมนั้นคือความเจริญแข็งแรง มีความสมบูรณ์ทั้งด้านสุขภาวะด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของสุขภาพ ถ้าหากบุคคลนั้นมีความสมบูรณ์แข็งแรงทางด้านร่างกาย มีการรับรู้สภาพจิตใจและสามารถจัดการกับภาวะทางจิตของตนเองได้ รวมถึงการรู้บทบาท สถานะทางสังคมของตนเอง มีความสุข มีความพึงพอใจในชีวิตย่อมส่งผลให้สุขภาวะดีไปด้วย ดังนั้น ในการดำเนินชีวิตในสังคมของผู้ที่ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝงนั้น การดำเนินชีวิตในสังคมของพวกเขาจะดำเนินไปด้วยดีหรือไม่นั้น ปัจจัยทางด้านสุขภาวนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เข้าใจถึงสภาวะสุขภาพทางด้านต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการทำหน้าที่ของผู้ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝงต่อไปได้

2.7 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจและแรงจูงใจในการทำงาน

แนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจและแรงจูงใจในการทำงาน ผู้วิจัยได้กล่าวถึง 3 หัวข้อ คือ (1) ความพึงพอใจ (2) แรงจูงใจ และ (3) ความพึงพอใจและแรงจูงใจนำไปสู่การเลือกประกอบอาชีพ ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจปัจจัยด้านความพึงพอใจและแรงจูงใจที่ทำให้เข้าสู่การค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.7.1 ความพึงพอใจ

2.7.1.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ หมายถึง ภาวะของความรู้สึกที่เกิดร่วมกับการได้บรรลุผลสำเร็จ โดยแรงกระตุ้นของวัตถุประสงค์ของความรู้สึกนั้น เดอร์เวร์ (Drever. 1983 : 256 อ้างถึงใน อุสาหะ เกตุมาโร. 2541 : 9)

สำหรับนักวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ได้ให้ความหมายของคำว่า พึงพอใจ เป็นความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของคนที่เกิดจากประสบการณ์ที่ผู้รับบริการเข้าไปในสถานที่นั้นๆ และประสบการณ์นั้นได้เป็นไปตามความคาดหวังของผู้รับบริการมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน โดยปัจจัยที่อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม มีความสะดวก และมีสิ่งอำนวยความสะดวก มีลักษณะที่ต้งเหมาะแก่การเดินทาง ย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ อเดย์ แอนด์แอนเดอร์สัน (Aday and Anderson. 1981 : 4-11 อ้างถึงใน ประเสริฐ สอนเจริญทรัพย์ และคณะ. 2539 : 4)

กิลเมอร์ Gilmer (1971 : 252-253 อ้างถึงใน อุสาหะ เกตุมาโร. 2541 : 9) กล่าวว่า ความพอใจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับองค์ประกอบภายใน ได้แก่ การจูงใจ และองค์ประกอบภายนอก ซึ่งออกมาในรูปที่เห็นได้ เช่น รางวัล

สมิท แอนด์ เคนเดล Smith and Kendall (1969 : 37 อ้างถึงใน อุสาหะ เกตุมาโร. 2541 : 9) ให้ความหมายของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานว่า เป็นความรู้สึกร่วมระหว่างความคาดหวังและประสบการณ์ในการทำงาน ความรู้สึกพอใจจึงรวมกับความคาดหวัง ไม่เพียงแต่งานที่ทำอยู่เท่านั้น แต่ยังรวมถึงความคาดหวังส่วนบุคคลที่มีพื้นฐานและประสบการณ์ และความต้องการทางจิตวิทยา

สมพงษ์ เกษมสิน (2518 : 298 อ้างอิงใน นริษา นราศรี. 2544 : 28) บุคคลจะเกิดความพึงพอใจได้นั้น จะต้องมีการจูงใจ ได้กล่าวถึงการจูงใจว่า “การจูงใจเป็น การชักจูงให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม โดยมีมูลเหตุความต้องการ 2 ประการ คือ ความต้องการทางร่างกายและความต้องการทางจิตใจ”

นฤมล มีชัย (2535 : 15) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกหรือเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบนั้น ๆ ด้วยใจรัก มีความกระตือรือร้นใน การทำงาน พยายามตั้งใจทำงานให้บรรลุเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพสูงสุด มีความสุขกับงานที่ทำและมีความพอใจ เมื่องานนั้นได้ผลประโยชน์ตอบแทน

สแตส์ และ เซเลย์ (Strauss and Sayles. 1960 : 119-121) กล่าวว่า ความรู้สึกพอใจในงาน ที่ทำและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานนั้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร คนที่จะพอใจในงานที่ทำเมื่องานนั้นให้ผลประโยชน์ตอบแทนด้านวัตถุและจิตใจ ซึ่งสามารถสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของเขาได้

โวแมน (Wolman.1973 : 95) ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกมีความสุข เมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ใต้งการ หรือ แรงจูงใจ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 775) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ หมายถึง พอใจ ชอบใจ

สุภาลักษณ์ ชัยอนันต์ (2540 : 17) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกส่วนตัวที่รู้สึกเป็นสุขหรือยินดีที่ได้รับการตอบสนองความต้องการในสิ่งที่ขาดหายไป หรือสิ่งที่ทำให้เกิดความไม่สมดุล ความพึงพอใจเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมที่จะแสดงออกของบุคคล ซึ่งมีผลต่อการเลือกที่จะปฏิบัติในกิจกรรมใด ๆ นั้น

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นความรู้สึกที่เป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งสะท้อนออกมาเมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการหรือได้รับสิ่งตอบแทนที่คาดหวังไว้แล้ว

2.7.1.2 องค์ประกอบและปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน

ความพึงพอใจในการทำงานเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการทำงานหนึ่ง ๆ ให้สำเร็จ การที่บุคคลจะเกิดความรู้สึกพึงพอใจในการทำงานมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของสิ่งจูงใจขององค์กรหรือหน่วยงานที่ทำงานนั้นมีอยู่

บาร์นาร์ต Barnard (1966 : 142-149 อ้างถึงใน อุสาหะ เกตุมาโร. 2541 : 13-14) ได้กล่าวถึงสิ่งจูงใจที่ผู้บริหารหรือหน่วยงานใช้เป็นเครื่องกระตุ้นให้บุคคลเกิดความรู้สึกพึงพอใจในการทำงานไว้ 8 ประการ คือ

1. สิ่งตอบแทนที่เป็นวัตถุ ได้แก่ เงิน สิ่งของ ที่ให้เป็นการตอบแทน ชดเชย
2. สิ่งจูงใจที่เป็น โอกาสของบุคคลซึ่งไม่ใช่วัตถุ เป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญในการช่วยส่งเสริมความร่วมมือในการทำงานมากกว่ารางวัลที่เป็นวัตถุ เช่น เกียรติยศ การให้สิทธิพิเศษ และการมีอำนาจ

3. สภาพทางกายภาพที่พึงปรารถนา หมายถึง สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ได้แก่ สถานที่ทำงาน เครื่องมือ เครื่องใช้ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานต่าง ๆ

4. ผลประโยชน์ทางอุดมคติ หมายถึง สมรรถภาพของหน่วยงานที่สนองความต้องการของบุคคลในด้านความภาคภูมิใจที่แสดงฝีมือ การได้มีโอกาสช่วยเหลือครอบครัวตนเองและผู้อื่น ๆ และการแสดงความภาคภูมิใจกับหน่วยงาน

5. การดึงดูดใจในสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์อันดีมิตร ซึ่งถ้าความสัมพันธ์เป็นไปด้วยดี จะทำให้เกิดความผูกพันและความพอใจร่วมกับหน่วยงาน

6. การปรับสภาพการทำงานให้เหมาะสมกับวิธีการและทัศนคติของบุคคล หมายถึง การปรับปรุงตำแหน่งงาน วิธีการทำงานให้สอดคล้องกับความสามารถของบุคลากร

7. โอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการทำงาน หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากรรู้สึกมีส่วนร่วมในการทำงาน เป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งของหน่วยงาน มีความรู้สึกเท่าเทียมกันในหมู่ผู้ร่วมงาน และมีกำลังใจในการปฏิบัติงาน

8. สภาพของการอยู่ร่วมกัน หมายถึง ความพอใจของบุคคลในด้านสังคมหรือความมั่นคงในทางสังคมที่ทำให้รู้สึกมีหลักประกันและความมั่นคงในการทำงาน

กิลเมอร์ Gilmer (1967 : 380-384 อ้างถึงใน อูสาหะ เกตุมาโร. 2541 : 14-15) ได้สรุปองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานไว้ 10 ประการ คือ

1. ความมั่นคงปลอดภัย เป็นความมั่นคงในการทำงาน ความมั่นคงของหน่วยงาน ทั้งชายและหญิงมักมีความรู้สึกว่าการมั่นคงปลอดภัยเป็นองค์ประกอบแรกที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยนี้จะเพิ่มขึ้นตามอายุของผู้ปฏิบัติงาน

2. โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน การมีโอกาสได้เลื่อนตำแหน่งงานที่สูงขึ้น การมีโอกาสก้าวหน้าจากความสามารถในการทำงานย่อมทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ผู้ชายมีความต้องการเรื่องนี้สูงกว่าผู้หญิง แต่ความต้องการนี้จะลดลงเมื่อมีอายุมากขึ้น

3. สถานที่ทำงานและการจัดการ เป็นความพอใจต่อสถานที่ทำงาน ขนาดขององค์กร ชื่อเสียง รายได้ และการดำเนินงานขององค์กร องค์ประกอบนี้ ผู้มีอายุมากจะมีความต้องการเกี่ยวกับเรื่องนี้สูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อย

4. ค่าจ้าง หรือรายได้ และโอกาสก้าวหน้าในการทำงานจะมีความสัมพันธ์กับเงิน ซึ่งผู้ที่ทำงานจะจัดอันดับค่าจ้างไว้เกือบอันดับสูงสุด แต่ให้ความสำคัญน้อยกว่าโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน ในโรงงานจะเห็นว่าค่าจ้างมีความสำคัญสำหรับคนงานมากกว่าผู้ที่ทำงานในสำนักงานหรือหน่วยงานของรัฐ

5. ลักษณะของงานที่ทำ องค์ประกอบนี้มีความสัมพันธ์กับความรู้ความสามารถของ
ผู้ทำงาน หากได้ทำงานตามที่ถนัดหรือตามความสามารถจะทำให้เกิดความพึงพอใจ

6. การควบคุมดูแลหรือการนิเทศงาน ซึ่งมีความสำคัญที่จะทำให้ผู้ทำงานมีความรู้สึกพึง
พอใจหรือไม่พึงพอใจต่องานก็ได้ ผู้หญิงมีความรู้สึกไวต่อองค์ประกอบนี้มากกว่าผู้ชาย แต่หากการ
บังคับบัญชาไม่ดีก็เป็นสาเหตุสำคัญให้ทั้งชายและหญิงขาดงาน และลาออกจากงานได้

7. ลักษณะทางสังคม เป็นความต้องการให้ตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือให้สังคม
ยอมรับตน ถ้าหากได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ก็จะเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน
นั้น องค์ประกอบนี้สัมพันธ์กับอายุและระดับการงาน ผู้หญิงจะเห็นว่าองค์ประกอบนี้สำคัญมากกว่า
ผู้ชาย

8. การติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การรับ-ส่งคำสั่ง รายงาน สารสนเทศ การติดตั้งทั้งภายในและ
ภายนอกหน่วยงาน

9. สภาพการทำงาน ได้แก่ อุณหภูมิ แสง เสียง ห้องทำงาน ห้องน้ำ ห้องอาหาร ชั่วโมงการ
ทำงาน สภาพการทำงานนี้มีความสำคัญสำหรับผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย

10. ผลประโยชน์ตอบแทน ได้แก่ เงินบำเหน็จบำนาญ ค่ารักษาพยาบาล เงินสวัสดิการ
วันหยุด วันพักผ่อนต่าง ๆ

นอกจากองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานแล้ว ยังมี
องค์ประกอบอื่น ๆ ที่ กิลเมอร์ เสนอแนะ ได้แก่

1. เพศ เพศหญิงจะมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากกว่าผู้ชาย เพราะเพศหญิงมี
ความต้องการทางการเงินและความทะเยอทะยานทางอาชีพน้อยกว่าเพศชาย

2. จำนวนผู้อุปการะ พบว่า ผู้ที่ต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูผู้ที่อยู่ในความอุปการะจำนวนมากจะ
มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานน้อย สาเหตุมาจากปัญหาสถานะการเงินที่บีบคั้นอยู่

3. อายุ จากการศึกษาในกลุ่มคนต่างกลุ่มจะ ได้ผลความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความพึง
พอใจในการปฏิบัติงานต่างกัน คือ เสมียนพนักงานที่ค่อนข้างอายุน้อย แต่มีรายได้และสถานภาพ
การทำงานที่ต่ำจะมีความพึงพอใจสูง จากการศึกษาในบางกลุ่มพบว่าความพึงพอใจในการ
ปฏิบัติงานจะสูงเมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้น แต่บางกลุ่มกลับพบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน
ลดลง

4. ระยะเวลาในการทำงาน ในระยะแรกเริ่มเข้าทำงานบุคคลจะมีความพึงพอใจในการ
ปฏิบัติงานสูงและจะลดลงเรื่อย ๆ จนถึงปีที่ห้าหรือแปด จากนั้นก็เพิ่มขึ้นอีกเมื่ออายุมากขึ้นและ
ขวัญในการทำงานสูงสุดเมื่อทำงานมาแล้ว 20 ปี

5. ความเฉื่อยล้า ความสัมพันธ์ระหว่างความเฉื่อยล้ากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานนั้น ขึ้นอยู่กับขอบเขตของความฉลาดและความยากของงาน คือ หากให้คนที่มีความเฉื่อยล้ามาก ๆ ทำงานง่าย ๆ ก็จะทำให้เกิดความเหนื่อยหน่ายได้

6. ระดับการศึกษา จากการศึกษาพนักงานเจ้าหน้าที่ พบว่า กลุ่มคนที่ยังไม่จบการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาจะมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานสูงสุด แต่จากการศึกษาอื่นๆ กลับพบว่า ระดับการศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานไม่มีความสัมพันธ์กัน

7. บุคลิกภาพส่วนตัว นับเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

2.7.1.3 การวัดความพึงพอใจ

การวัดความพึงพอใจ ทัยรัตน์ ประทุมสูตร (2542 : 14) กล่าวว่า การวัดความพึงพอใจ เป็นเรื่องที่เปรียบเทียบได้กับความเข้าใจทั่ว ๆ ไป ซึ่งปกติจะวัดได้โดยการสอบถามจากบุคคลที่ต้องการจะถาม มีเครื่องมือที่ต้องการจะใช้ในการวิจัยหลาย ๆ อย่าง อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าจะมีการวัดอยู่หลายแนวทางแต่การศึกษาความพึงพอใจอาจแยกตามแนวทางวัด ได้สองแนวความคิดตามความคิดเห็นของ ซาลิชนิคค์ คริสเทนส์ คือ

1. วัดจากสภาพทั้งหมดของแต่ละบุคคล เช่น ที่ทำงาน ที่บ้านและทุกๆ อย่างที่เกี่ยวข้องกับชีวิต การศึกษาตามแนวทางนี้จะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ แต่ทำให้เกิดความยุ่งยากกับการที่จะวัดและเปรียบเทียบ

2. วัดได้โดยแยกออกเป็นองค์ประกอบ เช่น องค์ประกอบที่เกี่ยวกับงาน การนิเทศงานเกี่ยวกับนายจ้าง

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบและปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานนั้นเป็นเครื่องกระตุ้นที่จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกพึงพอใจในการทำงาน ได้แก่ การกระตุ้นด้วยสิ่งตอบแทนที่เป็นวัตถุหรือไม่ใช่วัตถุที่พึงปรารถนา สามารถดึงดูดใจให้คนทำงาน และความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ในหน้าที่การทำงาน มีความก้าวหน้าในการทำงาน สิ่งที่จูงใจได้ดีมักเป็นค่าจ้าง หรือรายได้ โดยลักษณะของงานที่สัมพันธ์กับความรู้ความสามารถ อายุ เพศ ระดับการศึกษา บุคลิกภาพส่วนตัว และจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบ โดยทั้งนี้ องค์ประกอบต่าง ๆ ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของบุคคลต่าง ๆ ให้มีความแตกต่างกันนั่นเอง และการวัดความพึงพอใจนั้นสามารถทำได้ โดยอาจวัดจากสภาพทั้งหมดของแต่ละบุคคล หรือวัดได้โดยแยกออกเป็นองค์ประกอบ

2.7.1.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

การแสดงออกของพฤติกรรมมนุษย์ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความต้องการและการตอบสนอง ความต้องการ พฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์เป็นพฤติกรรมประเภทการลงมือกระทำต่อ สิ่งแวดล้อมที่ตนเองอาศัยอยู่ เพื่อผลตอบแทนของการกระทำที่เป็นที่พึงพอใจของตนเอง (สุภลักษณ์ ชัยอนันต์. 2540 : 17) ดังนั้น เมื่อคนเราได้รับการตอบสนองความต้องการที่ตนพึงพอใจ ก็จะส่งผลให้มีความพึงพอใจต่อผลของการกระทำ โดยได้มีนักวิชาการที่พัฒนาทฤษฎีที่อธิบายองค์ประกอบของความพึงพอใจ และอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจกับปัจจัยอื่น ๆ ไว้หลายทฤษฎีดังนี้

โกแมน Korman (1977 อ้างอิงใน สมศักดิ์ คงเที่ยง และ อัญชลี โพธิ์ทอง. 2542 : 161-162) ได้จำแนกทฤษฎีความพึงพอใจในงานออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ทฤษฎีการสนองความต้องการ กลุ่มนี้ถือว่าความพึงพอใจ ในงานเกิดจากความต้องการส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อผลที่ได้รับจากงานกับการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายส่วนบุคคล

2. ทฤษฎีการอ้างอิงกลุ่ม ความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับคุณลักษณะของงานตามความปรารถนาของกลุ่ม ซึ่งสมาชิกให้กลุ่มเป็นแนวทางในการประเมินผลการทำงาน

แมนฟอร์ด Manford (1972 อ้างอิงใน สมศักดิ์ คงเที่ยง และ อัญชลี โพธิ์ทอง. 2542 :162) ได้จำแนกความคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจงานจากผลการวิจัยออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มความต้องการทางด้านจิตวิทยา กลุ่มนี้ได้แก่ Maslow, Herzberg และ Likert โดยมองความพึงพอใจงานเกิดจากความต้องการของบุคคลที่ต้องการความสำเร็จของงานและความต้องการการยอมรับจากบุคคลอื่น

2. กลุ่มภาวะผู้นำมองความพึงพอใจงานจากรูปแบบและการปฏิบัติของผู้นำที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา กลุ่มนี้ได้แก่ Blake, Mouton และ Fiedler

3. กลุ่มความพยายามต่อรางวัล เป็นกลุ่มที่มองความพึงพอใจจากรายได้ เงินเดือน และผลตอบแทนอื่น ๆ กลุ่มนี้ได้แก่ กลุ่มบริหารธุรกิจของมหาวิทยาลัยแมนเชสเตอร์ (Manchester Business School)

4. กลุ่มอุดมการณ์ทางการจัดการมองความพึงพอใจจากพฤติกรรมการบริหารงานขององค์กร ได้แก่ Crogier และ Coulter

5. กลุ่มเนื้อหาของงานและการออกแบบงาน ความพึงพอใจงานเกิดจากเนื้อหาของตัวงาน กลุ่มแนวคิดนี้มาจากสถาบันทาวิสตอค (Tavistock Institute) มหาวิทยาลัยลอนดอน

2.7.1.4.1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์

มาสโลว์ (Abraham Maslow) เป็นผู้วางรากฐานจิตวิทยามนุษยนิยม เขาได้พัฒนาทฤษฎีแรงจูงใจ ซึ่งมีอิทธิพลต่อระบบการศึกษาของอเมริกันเป็นอันมาก ทฤษฎีของเขามีพื้นฐานอยู่บนความคิดที่ว่า การตอบสนองแรงขับเป็นหลักการเพียงอันเดียวที่มีความสำคัญที่สุดซึ่งอยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของมนุษย์

มาสโลว์มีหลักการที่สำคัญเกี่ยวกับแรงจูงใจ โดยเน้นในเรื่องลำดับขั้นความต้องการเขามีความเชื่อว่า มนุษย์มีแนวโน้มที่จะมีความต้องการอันใหม่ที่สูงขึ้นแรงจูงใจของคนเรามาจากความต้องการพฤติกรรมของคนเรา มุ่งไปสู่การตอบสนอง ความพอใจ มาสโลว์ แบ่งความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ออกเป็น 5 ระดับด้วยกัน (รัชวลี วรวิทย์, 2548 : 50) ได้แก่

1. มนุษย์มีความต้องการ และความต้องการมีอยู่เสมอ ไม่มีที่สิ้นสุด
2. ความต้องการที่ได้รับการสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจสำหรับพฤติกรรมต่อไป ความต้องการที่ไม่ได้รับการสนองเท่านั้นที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม
3. ความต้องการของคนซ้ำซ้อนกัน บางทีความต้องการหนึ่ง ได้รับการตอบสนองแล้วยังไม่สิ้นสุดก็เกิดความต้องการด้านอื่นขึ้นอีก
4. ความต้องการของคนมีลักษณะเป็นลำดับขั้น ความสำคัญกล่าวคือ เมื่อความต้องการในระดับต่ำได้รับการสนองแล้ว ความต้องการระดับสูงก็จะเรียกร้องให้มีการตอบสนอง
5. ความต้องการเป็นตัวตนที่แท้จริงของตนเอง

ลำดับความต้องการพื้นฐานของ มาสโลว์ (Maslow) เรียกว่า Hierarchy of Needs มี 5 ลำดับขั้น ดังนี้

1. ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการปัจจัย 4 เช่น ต้องการอาหารให้อิ่มท้อง เครื่องนุ่งห่มเพื่อป้องกันความร้อน หนาวและอุจาดตา ยารักษาโรคภัยไข้เจ็บ รวมทั้งที่อยู่อาศัยเพื่อป้องกันแดด ฝน ลม อากาศร้อน หนาว และสัตว์ร้าย ความต้องการเหล่านี้มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน จึงมีความต้องการพื้นฐานขั้นแรกที่มนุษย์ทุกคนต้องการบรรลุให้ได้ก่อน

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) หลังจากที่มีมนุษย์บรรลุความต้องการด้านร่างกาย ทำให้ชีวิตสามารถดำรงอยู่ในขั้นแรกแล้ว จะมีความต้องการด้านความปลอดภัยของชีวิต และทรัพย์สินของตนเองเพิ่มขึ้นต่อไป เช่น หลังจากมนุษย์มีอาหารรับประทานจนอิ่มท้องแล้วได้เริ่มหันมาคำนึงถึงความปลอดภัยของ อาหาร หรือสุขภาพ โดยหันมาให้ความสำคัญกับเรื่องสารพิษที่ติดมากับอาหาร ซึ่งสารพิษเหล่านี้อาจสร้างความไม่ปลอดภัยให้กับชีวิตของเขา เป็นต้น

3. ความต้องการความรักและการเป็นเจ้าของ (Belonging and Love Needs) เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นหลังจากการที่มีชีวิตอยู่รอดแล้ว มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแล้ว มนุษย์จะเริ่มมองหาความรักจากผู้อื่น ต้องการที่จะเป็นเจ้าของสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเองครอบครองอยู่ตลอดไป เช่น ต้องการให้พ่อแม่ พี่น้อง คนรัก รักเราและต้องการให้เขาเหล่านั้นรักเราคนเดียว ไม่ต้องการให้เขาเหล่านั้นไปรักคนอื่น โดยการแสดงความเป็นเจ้าของ เป็นต้น

4. ความต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น (Esteem Needs) เป็นความต้องการอีกขั้นหนึ่ง หลังจากได้รับความต้องการทางร่างกาย ความปลอดภัย ความรักและเป็นเจ้าของแล้ว จะต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น ต้องการได้รับเกียรติจากผู้อื่น เช่น ต้องการการเรียกขานจากบุคคลทั่วไปอย่างสุภาพ ให้ความเคารพนับถือตามควร ไม่ต้องการการกดขี่ข่มเหงจากผู้อื่น เนื่องจากทุกคนมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน

5. ความต้องการความเป็นตัวตนอันแท้จริงของตนเอง (Self - actualization Needs) เป็นความต้องการขั้นสุดท้าย หลังจากที่ผ่านมาความต้องการความเป็นส่วนตัว เป็นความต้องการที่แท้จริงของตนเอง ลดความต้องการภายนอกลง หันมาต้องการสิ่งที่มีและเป็นอยู่ ซึ่งเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ แต่ความต้องการในขั้นนี้มักเกิดขึ้นได้ยาก เพราะต้องผ่านความต้องการในขั้นอื่น ๆ มาก่อนและต้องมีความเข้าใจในชีวิตเป็นอย่างดี

เมื่อวิเคราะห์โดยรอบด้านแล้ว พบว่า ระดับความต้องการทั้ง 5 ระดับของมนุษย์ตามแนวคิดของมาสโลว์นั้น สามารถตอบคำถามเรื่องความมุ่งหมายของชีวิตได้ครบถ้วน ในระดับหนึ่ง เพราะมนุษย์เราตามปกติจะมีระดับความต้องการหลายระดับ และเมื่อความต้องการระดับต้นได้รับการสนองตอบก็จะเกิดความต้องการในระดับสูงเพิ่มขึ้นเรื่อยไปตามลำดับจนถึงระดับสูงสุด การตอบคำถามเรื่องเป้าหมายและคุณค่าของชีวิตมนุษย์ตามแนวของจิตวิทยาแขนงมานุษยนิยม จึงทำให้เราได้เห็นคำตอบในอีกแง่มุมหนึ่ง ดังนี้ (Maslow, 1954 อ้างถึงใน สมศักดิ์ คงเที่ยง และ อัญชลี โพธิ์ทอง, 2542 : 162)

2.7.1.4.2 ทฤษฎีความต้องการของ แอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer's Hierarchy Modified Need Theory) ได้ให้ทฤษฎีที่เรียกว่า E.R.G (Existence - Relatedness- Growth Theory) โดยแบ่งความต้องการของบุคคลออกเป็น 3 ประการ คือ (Feildman and Arnold, 1983 : 110) ความต้องการมีชีวิตอยู่ (Existence Needs) ความต้องการสัมพันธ์ภาพกับคนอื่น (Relatedness Needs) และความต้องการความเจริญก้าวหน้า (Growth needs)

2.7.1.4.3 ทฤษฎีความต้องการของ เมอร์เรย์ (Murry's Manifest Needs) ทฤษฎีของเมอร์เรย์ Murry สามารถอธิบายได้ว่า ในเวลาเดียวกันบุคคลอาจมีความต้องการด้านใดด้านหนึ่งที่จำเป็นและสำคัญเกี่ยวกับการทำงานซึ่งมีอยู่ 4 ประการ คือ ความต้องการความสำเร็จ (Needs for

Achievement) ความต้องการมิตรสัมพันธ์ (Needs for Affiliation) ความต้องการอิสระ (Needs for Autonomy)

2.7.1.4.4 ทฤษฎีความต้องการแสวงหาของแมคคิแลนด์ (McClelland's Acquired Needs Theory) เป็นทฤษฎีที่บุคคลมุ่งความต้องการเฉพาะอย่างมากกว่าความต้องการอื่น ๆ ความต้องการความสำเร็จเป็นความปรารถนาที่บรรลุปเป้าหมายซึ่งมีลักษณะท้าทาย ทฤษฎีนี้ทำความเข้าใจถึงรูปแบบการจูงใจความต้องการพื้นฐาน 3 ประการ คือ ความต้องการอำนาจ (Needs for Power) ความต้องการผูกพัน (Needs for Affiliation) ความต้องการความสำเร็จ (Needs for Achievement)

2.7.1.4.5 ทฤษฎีสองปัจจัย (Two Factor Theory) เป็นทฤษฎีที่เฮอริเบิร์ก (Herzberg) ได้ศึกษาทำการวิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานของบุคคล ศึกษาถึงความต้องการของคนในองค์กร หรือการจูงใจจากการทำงาน โดยเฉพาะเจาะจง (อุสาหะ เกตุมาโร. 2541 : 19) โดยศึกษาว่าคนเราต้องการอะไรจากงานคำตอบ ก็คือ บุคคลต้องการความสุขจากการทำงาน ซึ่งสรุปได้ว่าความสุขจากการทำงานนั้น เกิดมาจากความพึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจในงานที่ทำ โดยความพึงพอใจหรือความไม่พึงพอใจในงานที่ทำนั้น ไม่ได้มาจากกลุ่มเดียวกัน แต่มีสาเหตุมาจากปัจจัยสองกลุ่ม คือ ปัจจัยจูงใจ (Motivational Factors) และปัจจัยบำรุงหรือปัจจัยสุขศาสตร์ (Maintenance or Hygiene Factors)

1. ปัจจัยจูงใจ (Motivational Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง เพื่อจูงใจให้คนชอบและรักงานที่ปฏิบัติเป็นตัวกระตุ้น ทำให้เกิดความพึงพอใจให้แก่บุคคลในองค์กร ให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะเป็นปัจจัยที่สามารถตอบสนองความต้องการภายในของบุคคลได้ด้วย ได้แก่

1.1 ความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคล (Achievement) หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำงานได้เสร็จสิ้น และประสบความสำเร็จอย่างดี เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ การรู้จักป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น เมื่อผลงานสำเร็จจึงเกิดความรู้สึกพอใจและปลาบปลื้มในผลสำเร็จของงานนั้น ๆ

1.2 การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) หมายถึง การได้รับการยอมรับนับถือไม่ว่าจากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อน จากผู้มาขอรับคำปรึกษาหรือจากบุคคลในหน่วยงาน การยอมรับนี้อาจจะอยู่ในรูปของการยกย่องชมเชยแสดงความยินดี การให้กำลังใจ หรือการแสดงออกอื่นใดที่ก่อให้เกิดการยอมรับในความสามารถ เมื่อได้ทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดบรรลุผลสำเร็จ การยอมรับนับถือจะแฝงอยู่กับความสำเร็จในงานด้วย

1.3 ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (The Work Itself) หมายถึง งานที่น่าสนใจ งานที่ต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ท้าทายให้ลงมือทำ หรือเป็นงานที่มีลักษณะสามารถกระทำได้ตั้งแต่ต้นจนจบโดยลำพังแต่ผู้เดียว

1.4 ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการได้รับมอบหมาย ให้รับผิดชอบงานใหม่ๆและมีอำนาจในการรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ไม่มีการตรวจ หรือควบคุมอย่างใกล้ชิด

1.5 ความก้าวหน้า (Advancement) หมายถึง ได้รับเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นของบุคคลในองค์กร การมีโอกาสได้ศึกษาเพื่อหาความรู้เพิ่มหรือได้รับการฝึกอบรม

2. ปัจจัยค้ำจุนหรือปัจจัยสุขศาสตร์ (Maintenance or Hygiene Factors) หมายถึง ปัจจัยที่จะค้ำจุนให้แรงจูงใจในการทำงานของบุคคลมีอยู่ตลอดเวลา ถ้าไม่มีหรือมีในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับบุคคลในองค์กรบุคคลในองค์กรจะเกิดความไม่ชอบงานขึ้น และเป็นปัจจัยที่มาจากภายนอกตัวบุคคล ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่

2.1 เงินเดือน (Salary) หมายถึง เงินเดือนและการเลื่อนขึ้นเงินเดือนในหน่วยงานนั้นๆ เป็นที่พอใจของบุคลากรที่ทำงาน

2.2 โอกาสได้รับความก้าวหน้าในอนาคต (Possibility of Growth) หมายถึง การที่บุคคลได้รับการแต่งตั้งเลื่อนตำแหน่งภายในหน่วยงานแล้ว ยังหมายถึงสถานการณ์ที่บุคคลสามารถได้รับความก้าวหน้าในทักษะวิชาชีพด้วย

2.3 ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาผู้ได้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน (Interpersonal Relation Superior, Subordinate and Peers) หมายถึง การติดต่อไม่ว่าจะเป็นกิริยาหรือวาจา ที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน สามารถทำงานร่วมกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างดี

2.4 สถานะทางอาชีพ (Status) หมายถึง อาชีพนั้นเป็นที่ยอมรับนับถือของสังคมที่มีเกียรติและศักดิ์ศรี

2.5 นโยบายและการบริการ (Company Policy and Administration) หมายถึง การจัดการและการบริหารขององค์กร การติดต่อสื่อสารภายในองค์กร

2.6 สภาพการทำงาน (Working Conditions) หมายถึง สภาพทางกายภาพของงาน เช่น แสง เสียง อากาศ ชั่วโมงการทำงาน รวมทั้งลักษณะของสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เช่น อุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้

2.7 ความเป็นอยู่ส่วนตัว (Personal life) ความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดี อันเป็นผลที่ได้รับจากงานในหน้าที่ เช่น การที่บุคคลถูกย้ายไปทำงานในที่แห่งใหม่ ซึ่งห่างไกลจากครอบครัว ทำให้ไม่มีความสุข และไม่พอใจกับการทำงานในที่แห่งใหม่

2.8 ความมั่นคงในการทำงาน (Security) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อความมั่นคงในการทำงาน ความยั่งยืนของอาชีพ หรือความมั่นคงขององค์กร

2.9 วิธีการปกครองบังคับบัญชา (Supervision-Technical) หมายถึง ความสามารถของผู้บังคับบัญชาในการทำงาน หรือความยุติธรรมในการบริหาร

จากทฤษฎีสองปัจจัย สรุปได้ว่าปัจจัยทั้ง 2 ด้านนี้ เป็นสิ่งที่คนต้องการ เพราะเป็นแรงจูงใจในการทำงาน องค์ประกอบที่เป็นปัจจัยจูงใจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ทำให้คนเกิดความสุขในการทำงาน โดยมีความสัมพันธ์กับกรอบแนวคิดที่ว่า เมื่อคนได้รับการตอบสนองด้วยปัจจัยชนิดนี้ จะช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการทำงาน ผลที่ตามมาคือ คนจะเกิดความพึงพอใจในงาน สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนปัจจัยค่าจูน หรือสุศาสตร์ทำหน้าที่เป็นตัวป้องกันมิให้คนเกิดความไม่มีความสุข หรือ ไม่พึงพอใจในงานขึ้น ช่วยทำให้คนเปลี่ยนเจตคติจากการไม่อยากทำงานมาสู่ความพร้อมที่จะทำงาน

2.7.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ ผู้วิจัยได้กล่าวถึง ความหมายของของแรงจูงใจและองค์ประกอบของแรงจูงใจ ดังนี้

2.7.2.1 ความหมายของแรงจูงใจ

คำว่า “แรงจูงใจ” มาจากคำกริยาในภาษาละตินว่า “Movere” (Kidd, 1973) ซึ่งมีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “To Move” อันมีความหมายว่า “เป็นสิ่งที่โน้มน้าวหรือชักจูงบุคคลเกิดการกระทำหรือปฏิบัติการ (To move a person to a course of action)

โลเวลล์ (Lovell, 1980) ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า เป็นกระบวนการที่ชักนำโน้มน้าวให้บุคคลเกิดความพยายามเพื่อที่จะสนองตอบความต้องการบางประการให้บรรลุผลสำเร็จ

ไมเคิล คอมนเจน (Domjan, 1996) อธิบายว่า การจูงใจเป็นภาวะในการเพิ่มพฤติกรรมการกระทำกิจกรรมของบุคคล โดยบุคคลจงใจกระทำพฤติกรรมนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

แรงจูงใจ (Motivation) คือ สิ่งซึ่งควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ อันเกิดจากความต้องการ (Needs) พลังกดดัน (Drives) หรือ ความปรารถนา (Desires) ที่จะพยายามดิ้นรนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจจะเกิดมาตามธรรมชาติหรือจากการเรียนรู้ก็ได้ แรงจูงใจเกิดจากสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลนั้น ๆ เอง ภายใน ได้แก่ ความรู้สึกต้องการ หรือขาดอะไรบางอย่าง จึงเป็นพลังชักจูง หรือกระตุ้นให้มนุษย์ประกอบกิจกรรมเพื่อทดแทนสิ่งที่ขาดหรือต้องการนั้น ส่วนภายนอกได้แก่ สิ่งใดก็ตามที่มาเร้าเร้า นำช่องทาง และมาเสริมสร้างความปรารถนาในการประกอบกิจกรรมในตัวมนุษย์ ซึ่งแรงจูงใจนี้ อาจเกิดจากสิ่งเร้าภายในหรือ

ภายนอก แต่เพียงอย่างเดียว หรือทั้งสองอย่างพร้อมกันได้ อาจกล่าวได้ว่า แรงจูงใจทำให้เกิดพฤติกรรมซึ่งเกิดจากความต้องการของมนุษย์ ซึ่งความต้องการเป็นสิ่งเร้าภายในที่สำคัญกับการเกิดพฤติกรรม นอกจากนี้ยังมีสิ่งเร้าอื่น ๆ เช่น การยอมรับของสังคม สภาพบรรยากาศที่เป็นมิตร การบังคับขู่เข็ญ การให้รางวัลหรือกำลังใจหรือการทำให้เกิดความพอใจ ล้วนเป็นเหตุจูงใจให้เกิดแรงจูงใจได้ ทฤษฎีแรงจูงใจประกอบด้วยทฤษฎีย่อยๆ 4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ คือ

(1) ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavioral Theory) ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ในอดีต (Past Experience) ว่ามีผลต่อแรงจูงใจของบุคคลเป็นอย่างมาก ดังนั้นทุกพฤติกรรมของมนุษย์หากวิเคราะห์แล้วจะเห็นว่าได้รับอิทธิพลที่เป็นแรงจูงใจมาจากประสบการณ์ในอดีตเป็นส่วนมาก โดยประสบการณ์ในด้านดีและกลายเป็นแรงจูงใจทางบวกที่ส่งผลเร้าให้มนุษย์มีความต้องการแสดงพฤติกรรมในทิศทางนั้นมากยิ่งขึ้น โดยทฤษฎีนี้เน้นความสำคัญของสิ่งเร้าภายนอก (Extrinsic Motivation)

(2) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ทฤษฎีนี้เห็นว่าแรงจูงใจเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเอกลักษณ์และการเลียนแบบ (Identification and Imitation) จากบุคคลที่ตนเองชื่นชม หรือคนที่มิเชื่อเสียในสังคมจะเป็นแรงจูงใจที่สำคัญในการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งทฤษฎีนี้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะในเรื่องการเรียนรู้ไว้ต่าง ๆ กัน อาทิ สมบูรณ์ ศาลาชีวิต (2526) ให้ความหมายการเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเกิดจากการฝึกหัดประสบการณ์ของแต่ละบุคคล หรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากผู้เรียน ปรับตนเองเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าให้บรรลุเป้าหมาย ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงนี้ครอบคลุมถึงระบบการทำงานต่าง ๆ ของร่างกายถึงด้านอารมณ์ ทัศนคติ การปรับตัวทางสังคม สอดคล้องกับความคิดเห็นของ กันยา สุวรรณแสง (2532) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลทั่วไปในลักษณะที่เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่เกิดขึ้นเป็นปกติวิสัยในวิถีการดำเนินชีวิต ทำให้คนเราต้องเรียนรู้ ฉะนั้น การเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการที่บุคคลเรียนรู้โดยได้ร่วมกระทำ โดยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือได้ลงมือกระทำสิ่งที่จะได้เรียนรู้จริงๆ

(3) ทฤษฎีพุทธินิยม (Cognitive Theory) ทฤษฎีนี้เห็นว่าแรงจูงใจในการกระทำพฤติกรรมของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับรับรู้ (Perceive) สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว โดยอาศัยความสามารถทางปัญญาเป็นสำคัญ มนุษย์จะได้รับแรงผลักดันจากหลาย ๆ ทางในการแสดงพฤติกรรม ซึ่งในสภาพเช่นนี้ มนุษย์จะเกิดสภาพความไม่สมดุล (Disequilibrium) ขึ้น เมื่อเกิดสภาพเช่นว่านี้มนุษย์จะต้องอาศัยขบวนการดูดซึม (Assimilation) และการปรับ (Accommodation) ความแตกต่างของประสบการณ์ที่ได้รับใหม่ให้เข้ากับประสบการณ์เดิมของตน ซึ่งการจะทำได้จะต้องอาศัยสติปัญญาเป็นพื้นฐานที่สำคัญทฤษฎีนี้เน้นเรื่องแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) นอกจากนั้นทฤษฎีนี้

ยังให้ความสำคัญกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และการวางแผน ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับระดับของความคาดหวัง (Level of Aspiration) โดยที่เขาถือว่าคนเรามีแนวโน้มที่จะตั้งความคาดหวังของตนเองให้สูงขึ้น เมื่อเขาทำงานหนึ่งสำเร็จ และตรงกันข้าม คือ จะตั้งความคาดหวังของตนเองต่ำลง เมื่อเขาทำงานหนึ่งแล้วล้มเหลว

(4) ทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanistic Theory) แนวความคิดนี้เป็นของมาสโลว์ (Maslow) ที่ได้อธิบายถึงลำดับความต้องการของมนุษย์ โดยที่ความต้องการจะเป็นตัวกระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมเพื่อไปสู่ความต้องการนั้น ดังนั้นหากมีความเข้าใจในความต้องการของมนุษย์ก็สามารถอธิบายถึงเรื่องแรงจูงใจของมนุษย์ได้เช่นเดียวกัน โดยทฤษฎีนี้สอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจ ดังที่ มาลี จูทา (2544) กล่าวว่า ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ตามลำดับชั้นออกเป็น 5 ชั้น คือ

1) ความต้องการทางด้านร่างกาย เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ ความต้องการในเรื่องของอากาศ ความต้องการอาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการ ทางเพศ

2) ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต ได้แก่ ความต้องการที่จะอยู่อย่างมั่นคงปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกายหรือถูกขโมยทรัพย์สิน หรือความมั่นคงในการทำงานและการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

3) ความต้องการทางด้านสังคม ได้แก่ ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

4) ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง เป็นความต้องการดีเด่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ได้รับยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตนเองในเรื่องของความรู้ ความสามารถและความสำคัญของบุคคล

5) ความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต เป็นความต้องการในระดับสูงสุด ซึ่งเป็นความต้องการที่อยากจะทำให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเอง เพื่อที่จะพัฒนาตัวเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความต้องการด้านนี้จึงเป็นความต้องการพิเศษของบุคคลที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นไปในแนวทางที่ดีที่สุดตามที่ตนคาดหวังไว้

แนวคิดและทฤษฎีมนุษยนิยมกับแรงจูงใจดังกล่าวนี้ สามารถนำมาอธิบายถึงสาเหตุที่ผู้หญิงตัดสินใจเลือกที่จะประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ เนื่องมาจากความต้องการในแต่ละชั้นตอนจะสามารถใช้อธิบายและทำความเข้าใจถึง สาเหตุ ภูมิหลัง ชั้นตอนของหญิงขายบริการทางเพศในแง่มุมต่าง ๆ ได้

2.7.2.2 องค์ประกอบของแรงจูงใจ นักจิตวิทยาได้ศึกษาและสรุปว่า องค์ประกอบของแรงจูงใจ มี 3 ด้าน คือ

(1) องค์ประกอบทางด้านกายภาพ (Biological Factor) ในองค์ประกอบด้านนี้จะพิจารณาถึงความต้องการทางกายภาพของมนุษย์ เช่น ความต้องการปัจจัย 4 เพื่อจะดำรงชีวิตอยู่ได้

(2) องค์ประกอบทางการเรียนรู้ (Learned Factor) องค์ประกอบด้านนี้เป็นผลสืบเนื่องต่อจากองค์ประกอบข้อ 1 ทั้งนี้เพราะมนุษย์ทุกคนไม่สามารถได้รับการตอบสนองความต้องการในปริมาณชนิด และคุณภาพตามที่ตนเองต้องการ และในหลายๆ ครั้ง สิ่งแวดล้อมเป็นตัววางเงื่อนไขในการสร้างแรงจูงใจของมนุษย์

(3) องค์ประกอบทางด้านความคิด (Cognitive Factor)

2.7.2.3 ประเภทของแรงจูงใจ นักจิตวิทยาได้แบ่งลักษณะของแรงจูงใจออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 แรงจูงใจฉับพลัน (Aroused Motive) คือ แรงจูงใจที่กระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมออกมาทันทีทันใด แรงจูงใจสะสม (Motivational Disposition หรือ Latent Motive) คือ แรงจูงใจที่มีอยู่แต่ไม่ได้แสดงออกทันที จะค่อยๆ เก็บสะสมไว้รอการแสดงออกในเวลา ใดเวลาหนึ่งต่อ

กลุ่มที่ 2 แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motive) คือ แรงจูงใจที่ได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งเร้าภายในตัวของบุคคลผู้นั้น โดยแรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motive) คือ แรงจูงใจที่ได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งเร้าภายนอก

กลุ่มที่ 3 แรงจูงใจปฐมภูมิ (Primary Motive) คือ แรงจูงใจอันเนื่องมาจากความต้องการที่เห็นพื้นฐานทางร่างกาย เช่น ความหิว กระหาย แรงจูงใจทุติยภูมิ (Secondary Motive) คือ แรงจูงใจที่เป็นผลต่อเนื่องมาจากแรงจูงใจขั้นปฐมภูมิ

2.7.2.4 รูปแบบของแรงจูงใจ บุคคลแต่ละคนมีรูปแบบแรงจูงใจที่แตกต่างกัน ซึ่งนักจิตวิทยาได้แบ่งรูปแบบ แรงจูงใจของมนุษย์ออกเป็นหลายรูปแบบที่สำคัญ มีดังนี้

(1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) หมายถึง แรงจูงใจที่เป็นแรงขับให้บุคคลพยายามที่จะประกอบพฤติกรรมที่จะประสบสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานความเป็นเลิศ (Standard of Excellence) ที่ตนตั้งไว้ บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะไม่ทำงานเพราะหวังรางวัล แต่ทำเพื่อจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

- มุ่งหาความสำเร็จ (Hope of Success) และกลัวความล้มเหลว (Fear of Failure)

- มีความทะเยอทะยานสูง
- ตั้งเป้าหมายสูง
- มีความรับผิดชอบในการทำงานดี
- มีความอดทนในการทำงาน
- รู้ความสามารถที่แท้จริงของตนเอง
- เป็นผู้ที่ทำงานอย่างมีการวางแผน
- เป็นผู้ที่ตั้งระดับความคาดหวังไว้สูง

(2) **แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ** (Afflictive Motive) ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ มักจะเป็นผู้ที่โอบอ้อมอารี เป็นที่รักของเพื่อน มีลักษณะเห็นใจผู้อื่น ซึ่งเมื่อศึกษาจากสภาพครอบครัวแล้วผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธมักจะเป็นครอบครัวที่อบอุ่น บรรยากาศในบ้านปราศจากการแข่งขัน พ่อแม่ไม่มีลักษณะข่มขู่ พี่น้องมีความรักสามัคคีกันดี ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธจะมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

- เมื่อทำสิ่งใด เป้าหมายก็เพื่อได้รับการยอมรับจากกลุ่ม
- ไม่มีความทะเยอทะยาน มีความเกรงใจสูง ไม่กล้าแสดงออก
- ตั้งเป้าหมายต่ำ
- หลีกเลี่ยงการโต้แย้งมักจะคล้อยตามผู้อื่น

(3) **แรงจูงใจใฝ่อำนาจ** (Power Motive) สำหรับผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่อำนาจนั้น พบว่าผู้ที่มีแรงจูงใจแบบนี้ส่วนมากมักจะพัฒนามาจากความรู้สึกว่า ตนเอง "ขาด" ในบางสิ่งบางอย่างที่ต้องการ อาจจะเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ได้ทำให้เกิดมีความรู้สึกเป็น "ปมด้อย" เมื่อมีปมด้วยจึงพยายามสร้าง "ปมเด่น" ขึ้นมาเพื่อชดเชยกับสิ่งที่ตนเองขาด ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่อำนาจจะมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

- ชอบมีอำนาจเหนือผู้อื่น ซึ่งบางครั้งอาจจะออกมาในลักษณะการก้าวร้าว
- มักจะต่อต้านสังคม
- แสวงหาชื่อเสียง
- ชอบเสี่ยง ทั้งในด้านของการทำงาน ร่างกาย และอุปสรรคต่าง ๆ
- ชอบเป็นผู้นำ

(4) **แรงจูงใจใฝ่ก้าวร้าว** (Aggression Motive) ผู้ที่มีลักษณะแรงจูงใจแบบนี้มักเป็นผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดมากเกินไป บางครั้งพ่อแม่อาจจะใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงเกินไป ดังนั้น เด็กจึงหาทางระบายออกกับผู้อื่น หรืออาจจะเนื่องมาจากการเลียนแบบ บุคคลหรือจากสื่อต่าง ๆ ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่ก้าวร้าว จะมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

- ถือความคิดเห็นหรือความสำคัญของตนเป็นใหญ่
- ชอบทำร้ายผู้อื่น ทั้งการทำร้ายด้วยกายหรือวาจา

(5) **แรงจูงใจใฝ่พึ่งพา (Dependency Motive)** สาเหตุของการมีแรงจูงใจแบบนี้ก็เพราะการเลี้ยงดูที่พ่อแม่ทะนุถนอมมากเกินไป ไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้ช่วยเหลือตนเอง ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่พึ่งพา จะมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

- ไม่มั่นใจในตนเอง
- ไม่กล้าตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ด้วยตนเอง มักจะลังเล
- ไม่กล้าเสี่ยง
- ต้องการความช่วยเหลือและกำลังใจจากผู้อื่น

2.7.2.4 **ความสัมพันธ์ การแรงจูงใจ และความพึงพอใจในงาน** ผู้ปฏิบัติงานจะมีความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับว่าความต้องการของตนได้รับการตอบสนองมากน้อยเพียงใด หากได้รับการตอบสนองมากก็จะมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานมาก หากได้รับการตอบสนองน้อยความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ก็จะลดน้อยลงไป ดังนั้น การจูงใจที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจในพฤติกรรม และรู้ความต้องการของบุคคลให้สิ่งจูงใจที่สามารถสนองความต้องการของเขา ตามปกติพฤติกรรมของบุคคลมีความหมาย เพื่อบรรลุเป้าหมายตามความต้องการของตน ซึ่งตามทฤษฎีระดับความต้องการของมาสโลว์ เชื่อว่าคนมีความต้องการตลอดเวลาตามลำดับความต้องการระดับต่ำไปหาสูง ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นแรงจูงใจอีกต่อไป (สร้อยตระกูล อรรถมานะ. 2541) เฟรดเดอริก เฮอร์ซเบิร์ก และคณะ (Frederick Herzberg) ได้เสนอทฤษฎี 2 ปัจจัย (Two-Factor Theory) หรือทฤษฎีปัจจัยจูงใจ-ปัจจัยสุขอนามัย (Motivator-Hygiene Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพอใจและไม่พอใจในงาน ปัจจัยทั้งสอง คือ

1. **ปัจจัยจูงใจ (Motivational Factors)** เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความพอใจในงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง ได้แก่ ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน ความรับผิดชอบต่องาน เป็นต้น

2. **ปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene Factors)** เป็นปัจจัยที่ช่วยกำบังกันมิให้บุคคลเกิดความไม่พอใจการทำงาน แต่ไม่เป็นสิ่งช่วยกระตุ้นให้บุคคลกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น เป็นปัจจัยเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของงาน ได้แก่ นโยบายและการบริหารงานขององค์กร การควบคุมบังคับบัญชา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เงินเดือน ตำแหน่ง ฐานะการทำงาน ความมั่นคงของงาน สภาพการทำงาน และชีวิตส่วนตัว เป็นต้น

ทฤษฎีแรงจูงใจนี้มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพฤติกรรมนิยม การเรียนรู้ทางสังคม พุทธินิยม และมานุษยนิยม โดยแรงจูงใจ เป็นกระบวนการที่เกิดจากบุคคลถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าให้กระทำ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์บางอย่าง และพฤติกรรมที่เกิดจากการจูงใจเป็นพฤติกรรมที่เป็นได้ทั้งจากการตอบสนองสิ่งเร้าจากภายนอกหรือภายใน ซึ่งสามารถนำมาอธิบายถึงสาเหตุที่ผู้หญิงตัดสินใจเลือกที่จะประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ

2.7.3 แนวคิดความพึงพอใจและแรงจูงใจนำไปสู่การเลือกประกอบอาชีพ

การเลือกอาชีพมีความสำคัญมาก เพราะตลอดระยะเวลาของความเป็นผู้ใหญ่จนเข้าสู่วัยชรา คนเราต้องทำงานต้องมีอาชีพเพื่อมีรายได้มาเลี้ยงชีวิต เลี้ยงครอบครัว ถ้าเลือกอาชีพดี ภูมิใจ รายได้ดี ตรงกับความถนัด ตรงกับรสนิยม และมีความก้าวหน้าดี ครอบครัวและชีวิตก็มีความสุข แต่ถ้าเลือกทำอาชีพที่ไม่เหมาะสมและถ้าหากงานนั้นมีความเบื่อหน่ายมองไม่เห็นหนทางก้าวหน้าในชีวิตเราก็คงไม่สามารถจะทนทำงานนั้นได้ตลอดไป อาจต้องเปลี่ยนงานซึ่งจะทำให้เกิดการสูญเสียแก่ตนเองและต่อสังคมด้วย ทั้งนี้เพราะว่าการที่คนจะเลือกอาชีพใดนั้นย่อมจะต้องมีการเตรียมตัวอย่างมากทั้งสติปัญญาเวลาและเงินทอง ดังนั้น การที่ต้องเปลี่ยนงานใหม่จึงทำให้ต้องเสียเวลาที่จะต้องศึกษางานใหม่ เสียเวลาที่ตนควรได้ประโยชน์

1) ลักษณะอาชีพกับคุณสมบัติของผู้ทำงาน ลักษณะของอาชีพแต่ละอย่างต้องการผู้ที่มีคุณสมบัติต่างกัน อาชีพบางอย่างต้องการผู้ที่มีการศึกษาสูง อบรมมาเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอาชีพบางอย่างที่ต้องการปฏิภาณไหวพริบ ความฉับไวในการทำงาน บางอาชีพต้องการร่างกายแข็งแรง ดังนั้นในการเลือกอาชีพผู้ทำงานควรคำนึงถึงองค์ประกอบด้านคุณสมบัติดังนี้

1.1) การศึกษา การเลือกอาชีพต้องคำนึงถึงระดับการศึกษาว่าต้องการผู้ปฏิบัติงานที่มีระดับการศึกษามากน้อยอย่างไร เพื่อจะได้เตรียมตัวสำหรับการประกอบอาชีพนั้น ๆ ใช้เวลาในการศึกษาเล่าเรียนไม่นานนักก็สามารถออกไปประกอบอาชีพได้ ดังนั้น เรื่องการศึกษาจึงเป็นเรื่องสำคัญที่สุดเรื่องหนึ่งที่จะต้องคำนึงถึง

1.2) สติปัญญา ผู้ตัดสินใจเลือกงานควรต้องคำนึงถึงระดับสติปัญญาและความสามารถของตนเองเสียก่อน เพราะงานอาชีพบางอย่างต้องใช้ผู้ที่มีการศึกษาสูง มีปฏิภาณไหวพริบฉับไวจึงจะประสบความสำเร็จแต่บางอาชีพก็ไม่จำเป็นต้องใช้ผู้ที่มีการศึกษาสูง มีปฏิภาณไหวพริบฉับไวจึงจะประสบความสำเร็จ แต่บางอาชีพก็ไม่จำเป็นต้องใช้ผู้ที่มีสติปัญญาสูงนักแต่ก็ให้ค่าตอบแทนที่เท่าเทียมกัน และให้ความพอใจแก่ผู้ประกอบอาชีพได้ไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน

1.3) สุขภาพของผู้เลือกอาชีพ ผู้ที่มีสุขภาพดี หมายถึงผู้ที่มีความแข็งแรงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ผู้ที่จะประกอบอาชีพไม่ว่าวิชาชีพใดควรเป็นผู้ที่มีร่างกายแข็งแรงจิตใจที่สมบูรณ์ แต่อย่างไรก็ตามชนิดของอาชีพก็ต้องการผู้ที่มีร่างกายแข็งแรงต่างกัน

1.4) ความสามารถพิเศษ ไม่ว่าจะเป็งานอาชีพใดถ้าผู้ทำงานมีความสามารถหรือความถนัดพิเศษในงานที่ทำก็พบว่าจะทำงานนั้นด้วยความสนุก มีผลงานดี มีความก้าวหน้าดีและไม่อยากเปลี่ยนงาน ดังนั้น ผู้ที่เลือกอาชีพควรคำนึงว่างานที่เราจะทำนั้นสอดคล้องกับความสามารถความถนัดพิเศษของตนเองหรือไม่

1.5) บุคลิกภาพส่วนตัว งานแต่ละอย่างต้องการผู้ปฏิบัติงานที่มีบุคลิกภาพต่าง ๆ กันผู้ที่มีอุปนิสัยและบุคลิกภาพเฉย ๆ ไม่ชอบสังคมนักก็เหมาะกับอาชีพประเภท นักวิจัยนักวิทยาศาสตร์

1.6) ความสนใจ ความสนใจเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการเลือกอาชีพ บุคคลที่สามารถเลือกอาชีพที่ตรงกับความสนใจของตนเองแล้วก็จะทำงานด้วยความพอใจ สนุกและขยัน

2) ผลตอบแทนจากอาชีพ การทำงานไม่ว่าจะเป็นงานอาชีพหรือไม่ก็ตามเราต่างก็หวังผลที่ได้จากการกระทำทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นงานอาชีพคนที่ประกอบอาชีพต่างก็หวังผลตอบแทนทั้งสิ้น ดังนั้นการเลือกอาชีพควรพิจารณาถึงผลตอบแทนด้วยว่าเป็นสิ่งที่พึงพอใจแก่เราหรือไม่

2.1) ผลตอบแทนทางการเงิน ชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบันเราจำเป็นต้องใช้เงินเป็นสิ่งที่แลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการพื้นฐานของแต่ละบุคคล ดังนั้น ในการเลือกอาชีพจึงจำเป็นต้องพิจารณาผลตอบแทนในรูปของรายได้ เงินเดือน ค่าจ้าง ว่าได้มากน้อยอย่างไรเพียงพอกับความต้องการ เพียงพอกับค่าใช้จ่ายหรือไม่ ดังนั้น ในการเลือกอาชีพจึงไม่ควรเพ่งเล็งแต่เรื่องค่าจ้างหรือเงินเดือนจนเกินไป จนมองข้ามองค์ประกอบอื่น ๆ ไปเสีย

2.2) ผลตอบแทนทางสังคมงานอาชีพแต่ละอย่างให้ผลตอบแทนทางด้านต่าง ๆ ต่างกัน ถ้ามาคำนึงถึงผลตอบแทนทางสังคมแล้วจะพบว่างานบางอย่างให้ผลตอบแทนทางสังคมสูง คือได้รับการยอมรับ ได้รับการยกย่องสรรเสริญจากสังคม แต่งานบางอย่างก็ได้ผลตอบแทนทางด้านสังคมปานกลางหรือน้อยมากก็มี

2.3) ผลตอบแทนทางด้านจิตใจ อาชีพบางอย่างให้ผลทางด้านการเงินไม่มากนักและก็ไม่ได้รับความนิยมนอกจากสังคมเท่าที่ควร แต่เป็นอาชีพให้ความสุขใจ

2.4) ผลตอบแทนทางพัฒนาและปรับปรุงต่ออาชีพเกือบทุกชนิด ทำให้ผู้ทำงานมีการพัฒนาตนเองและปรับปรุงตนเองทั้งสิ้น ซึ่งในการเลือกอาชีพหลายคนคำนึงถึงผลตอบแทนทางพัฒนาตนเอง ทำให้ตนเองมีบุคลิกดีขึ้น มีทักษะดีขึ้น มีความคล่องตัวมากขึ้น

3) ความก้าวหน้าของอาชีพ ความก้าวหน้าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพิจารณาเลือกงาน ซึ่งมีข้อต้องคิดถึงโอกาสที่จะก้าวหน้าคือ

3.1) งานที่ทำนั้นมีโอกาสก้าวหน้าไปสูงสุดเพียงใด เมื่อจะเลือกงานควรพิจารณาว่าในสายงานที่ตนเองทำอยู่นั้นมีโอกาสนี้อื่นขึ้น ขยับฐานะไปได้สูงสุดเพียงใด

3.2) งานที่ทำนั้นมีงานอย่างอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องมากน้อยเพียงใด เพราะงานที่มีสาขาอาชีพอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยมากก็ทำให้งานที่เราทำนั้นกว้างมาก

3.3) ตลาดงานของอาชีพนั้นกว้างแค่ไหน ผู้ที่จะเลือกอาชีพไม่ควรเลือกตามความนิยมของสังคม เพื่อนฝูงควรคำนึงว่าหน่วยงานต่างๆ มีความต้องการผู้ที่ทำงานในอาชีพใดมากน้อยอย่างไร

3.4) แนวโน้มของอาชีพในอนาคต ทิศทางและแนวโน้มของอาชีพในอนาคตเป็นสิ่งที่ผู้เลือกอาชีพต้องคำนึงเสมอว่ามีแนวโน้มที่ดีขึ้นเสมอตัวหรือเลวลง ดังนั้น งานบางชนิดก็ให้ผลตอบแทนทั้งด้านการเงิน ด้านสังคม ด้านจิตใจ และด้านพัฒนาตนเอง แต่งานบางอย่างก็ไม่เหมาะสมกับตัวเองก็จะทำให้ขาดผลตอบแทนข้อใดข้อหนึ่ง เพราะคุณสมบัติและความสามารถไม่เท่ากัน ในการที่ปรับเปลี่ยนอาชีพควรจะมีมองหากองเลือกอาชีพหลาย ๆ อาชีพ

จะเห็นได้ว่าแนวคิดในการเลือกอาชีพ เป็นแนวทางหนึ่งที่ทางรัฐบาลหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการค่าประเวณี ที่ควรจะสนใจและหาวิธีในการแนะนำหรือชี้แนะทางให้กับหญิงขายบริการเพื่อที่พวกเขาจะได้เลิกทำอาชีพขายบริการต่อไปในอนาคตอาจทำให้อาชีพนี้ลดลงได้

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจและแรงจูงใจเป็นปัจจัยซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่ดีหรือทัศนคติที่ดีของบุคคลซึ่งมักเกิดจากการ ได้รับการตอบสนองตามที่ตนต้องการ เมื่อได้รับการตอบสนองก็จะเกิดความรู้สึกที่ดีในสิ่งนั้น ตรงกันข้ามหากความต้องการไม่ได้รับการตอบสนอง ความไม่พึงพอใจก็จะเกิดขึ้น ความพึงพอใจที่มีต่อการเลือกทำอาชีพค้าบริการทางเพศหรือไม่นั้นจะต้องพิจารณาถึงลักษณะของงานที่ทำ ผลตอบแทนในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นความพอใจในการทำงาน โดยอาจจะเกี่ยวกับองค์ประกอบภายใน ได้แก่ การจูงใจ และองค์ประกอบภายนอก ซึ่งออกมาในรูปที่เห็นได้ เช่น รางวัล ที่จะได้จากการทำงานทางเพศ ทั้งนี้ ล้วนเกี่ยวข้องกับการเกิดความพึงพอใจในมิติต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล

2.8 นโยบายและมาตรการการแก้ไขปัญหาของผู้ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง

การศึกษานโยบายและมาตรการการแก้ไขปัญหาของผู้ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง ผู้วิจัยได้กล่าวถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว

ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) แผนบริหารราชการแผ่นดิน (พ.ศ. 2551-2553) สิทธิมนุษยชนกับการค้า
ประเพณีและการป้องกันการปรามปรามการค้าประเพณีของสำนักงานตำรวจ ดังนี้

2.8.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)

จากสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องดังกล่าว ได้มีการจัดทำนโยบาย
และแผนระดับชาติหลายฉบับเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนประเทศไทยให้ก้าวไปสู่เศรษฐกิจและสังคม
ยุคใหม่อย่างเข้มแข็ง โดยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่ง
ถือเป็นแผนหลักที่ชี้ทิศทางการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม ประจักษ์ในการ
จัดทำแผนฉบับนี้คือ การนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดเรื่องคนเป็นศูนย์กลางในการ
พัฒนามาประยุกต์กับการจัดทำแผน โดยมีวิสัยทัศน์ คือ “มุ่งพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน
(Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลกครอบครัวยั่งยืน
ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ
และทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่ง
ระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี”
โดยมียุทธศาสตร์ในการผลักดันเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายของแผนทั้งหมด 5 ยุทธศาสตร์
ได้แก่

1. การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคน
ให้มีสุขภาพดีจิตใจ อารมณ์ กาย สติปัญญา มีความสมดุล เข้าถึงหลักศาสนา มีคุณธรรมนำความ
รอบรู้ มีสัมมาชีพมีความมั่นคงในชีวิต
2. การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมเป็นฐานที่มั่นคงของประเทศ เพื่อพัฒนา
ชุมชนเข้มแข็งสงบ สันติ และแก้ปัญหาความยากจนให้ชุมชนอยู่เย็นเป็นสุข
3. การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน เพื่อให้เศรษฐกิจมีคุณภาพ โครงสร้าง
เศรษฐกิจมีความสมดุลมากขึ้น มีเสถียรภาพและความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ
4. การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากร
และคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากร รักษาคุณภาพ
สิ่งแวดล้อม และวางรากฐานการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การพัฒนาบนฐานความหลากหลาย
ทางชีวภาพ
5. การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ โดยมุ่งหวังให้ธรรมาภิบาล
ของประเทศในทุกภาคส่วนดีขึ้นตลอดจนสร้างองค์ความรู้ประชาธิปไตย

2.8.2 กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) และแผนบริหารราชการแผ่นดิน (พ.ศ. 2547 - 2556)

กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) แผนบริหารราชการแผ่นดิน (พ.ศ. 2551-2553) และนโยบายรัฐบาล ซึ่งแผนและนโยบายดังกล่าว มีจุดเน้นที่ต่างกันตามหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กร/หน่วยงานที่รับผิดชอบและวัตถุประสงค์ของการจัดทำ แต่แนวทางส่วนใหญ่ก็จะสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน โดยพบว่า แนวนโยบายหลัก ๆ ที่ถูกกล่าวถึงไว้ในนโยบาย/แผนเหล่านั้นมี 6 ด้าน คือ

1. *การพัฒนาคนหรือทรัพยากรมนุษย์* ทุกแผนและนโยบายให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีความเข้มแข็ง โดยเฉพาะกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว ได้กล่าวถึง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กล่าวถึง การสนับสนุนการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้วยการพัฒนาคน แผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาและแผนกลยุทธ์การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เห็นว่ากำลังคนเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญา และเป็นสิ่งสำคัญลำดับแรกในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ

2. *การพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม (รวมการบริการ) เป้าหมาย* ในแต่ละแผน/นโยบายระดับชาติมีการกล่าวถึงอุตสาหกรรม/บริการ ที่มุ่งเน้นหรือให้ความสำคัญ เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ได้ระบุกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย ซึ่งควรสนับสนุนการพัฒนาต่อเชื่อมห่วงโซ่มูลค่าอยู่ 3 กลุ่ม ได้แก่

(1) อุตสาหกรรม ICT ที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ แผงวงจรไฟฟ้า ฮาร์ดดิสก์ไดรฟ์ วิทยุ/โทรทัศน์

(2) อุตสาหกรรมอื่นที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ ยานยนต์ ปีโตรเคมี ยาง แฟชั่น อุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานและที่อยู่อาศัย

(3) อุตสาหกรรมใหม่ ได้แก่ พลังงานชีวภาพ วัสดุชีวภาพ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และระบบเกษตรบริการที่ควรมุ่งเน้น อาทิเช่น บริการการท่องเที่ยว บริการด้านการศึกษา บริการสุขภาพและสปา การค้าส่งและปลีก บริการทางการเงิน บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ภาพยนตร์ไทย บริการ logistics เป็นต้น ในส่วนของกรอบแผนอุดมศึกษา มีการกล่าวถึง การพัฒนาภาคอุดมศึกษาให้เชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรม ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนความเข้มแข็งของประเทศในระยะยาว

3. *การพัฒนาสังคมและชุมชน* รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กล่าวถึง การพัฒนาสังคมและชุมชนโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารท้องถิ่นด้วย

ตนเอง ในแผนบริหารราชการแผ่นดินและนโยบายรัฐบาลปัจจุบันมีนโยบายที่ชัดเจนในด้านสังคม และคุณภาพชีวิต ทั้งด้านการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต คุณภาพชีวิตแรงงาน พัฒนาสุขภาพของประชาชน รวมถึงฟื้นฟูและสืบสานคุณค่าความหลากหลายของวัฒนธรรมไทย ทั้งที่เป็นวิถีชีวิต ประเพณี ค่านิยมที่ดีงาม ภูมิปัญญาท้องถิ่นดูแลรักษาแหล่งอุทยานประวัติศาสตร์ โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้และสร้างสรรค์

4 ความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การทำนุบำรุง รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นที่นโยบายระดับชาติให้ความสำคัญในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 มีเป้าหมายแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมไว้หลาย ๆ เรื่อง อาทิ การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมต่อการดำรงคุณภาพชีวิต และไม่เป็นภัยคุกคามต่อระบบนิเวศน์ ในแผนบริหารราชการแผ่นดินและนโยบายรัฐบาล มีนโยบายเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพ การบริหารจัดการทรัพยากร การเตือนภัยจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ การวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีอนุรักษ์พลังงาน

5. การปรับปรุงการบริหารจัดการ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ โดยมุ่งเน้นที่(การบริหารงานอย่างโปร่งใสทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปกฎหมาย กฎระเบียบ และขั้นตอน กระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อสร้างความสมดุลในการจัดสรรประโยชน์จากการพัฒนา ในแผนกลยุทธ์การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เห็นว่าการปรับระบบบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะผลักดันให้นโยบายด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีประสบความสำเร็จได้ ในแผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญา มีการกล่าวถึง การพัฒนากลไก เช่น กฎระเบียบที่เอื้อต่อกระบวนการจัดการปัญญาร่วมกัน แผนบริหารราชการแผ่นดินได้ระบุถึงนโยบายด้านการบริหารจัดการที่ดีโดยให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจ การบริหารจัดการระบบราชการ การพัฒนากฎหมายให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารภาครัฐ

6. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน/พัฒนาองค์กร/สถาบันเฉพาะทาง ได้กล่าวถึง ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับโครงสร้างเชิงองค์กร/สถาบัน และ/หรือการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนกลยุทธ์การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีผลักดันให้มีหน่วยงานกำหนดนโยบายด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและนวัตกรรม แผนบริหารราชการแผ่นดิน มีแผนงานการตั้งหน่วยงานที่จะมีผลต่อการผลักดันนโยบายหลายหน่วยงาน ได้แก่ จัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมาย และ องค์กรเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลาย ๆ ด้าน เช่น กระจายโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้ครอบคลุมทั่วประเทศ การพัฒนาทางหลวงเชื่อมโยงการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ เป็นต้น

สรุปได้ว่านโยบายและมาตรการการแก้ไขปัญหาของผู้ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝงนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ และแผนนโยบายระดับชาติเน้นการพัฒนาคุณภาพคนก่อน รองลงมาเน้นการพัฒนาชุมชนและสังคมควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ฯลฯ สืบเนื่องมาจากการพัฒนาคนเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนทำให้เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองไปในทางที่ดีขึ้น ตลอดจนอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวทางในการดำเนินชีวิตให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2.8.3 สิทธิมนุษยชนกับการค้าประเวณี

การละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นทั้งสาเหตุและผลกระทบของการค้าประเวณี ด้วยเหตุนี้จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะวางการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในทุกด้านไว้เป็นศูนย์กลางของมาตรการใดก็ตามที่มีขึ้นเพื่อป้องกันและยุติการค้าประเวณี มาตรการด้านการค้าประเวณีไม่ควรที่จะส่งผลกระทบต่อสิทธิและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

หลักการและแนวทางสิทธิมนุษยชนได้พิจารณา และผ่านการรับรองจากกรมการสิทธิมนุษยชนและสังคมของสหประชาชาติในปี พ.ศ. 2545 (ค.ศ.2002) กับการค้าประเวณีพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. หลักการสิทธิมนุษยชนกับการค้าประเวณี มี 4 ด้าน คือ
 - 1) การให้สิทธิมนุษยชนเป็นศูนย์กลางของความสำคัญ
 - 2) การป้องกันการค้าประเวณี โดยเฉพาะหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้าประเวณี
 - 3) การคุ้มครองและช่วยเหลือหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้าประเวณี
 - 4) การดำเนินการทางอาญา การลงโทษ และเยียวยาหญิงและเด็กตกเป็นเหยื่อจากการค้าประเวณี
2. แนวทางสิทธิมนุษยชน และการค้าประเวณี มี 11 ประการ คือ
 - 1) การส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
 - 2) การแยกผู้ถูกค้าเป็นหญิงและเด็กออกจากการค้าประเวณี
 - 3) การวิจัย วิเคราะห์ ประเมิน และเผยแพร่
 - 4) การสร้างหลักประกันให้มีกฎหมายที่พอเพียง
 - 5) การสร้างหลักประกันให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเต็มที่

- 6) การคุ้มครอง และช่วยเหลือผู้ที่ถูกค้า โดยเฉพาะหญิงและเด็ก
- 7) การป้องกันการค้าประเวณี
- 8) มาตรการพิเศษในการคุ้มครองและช่วยเหลือเหยื่อที่เป็นหญิงและเด็กจากการค้าประเวณี
- 9) การเข้าถึงการเยียวยา
- 10) ภาระหน้าที่ของผู้รักษาสันติภาพ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่องค์กรช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและเจ้าหน้าที่ทางการทูต
- 11) ความร่วมมือและการประสานงานระหว่างรัฐและระหว่างภูมิภาค

การกำหนดให้รัฐ มีภาระที่จะต้องสร้างหลักประกันในการแยกแยะเหยื่อออกจากผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่ลักลอบเข้าเมือง และจะต้องดำเนินการอย่างไม่ล่าช้าในการระบุผู้ที่เกี่ยวข้อง บงการ และแสวงหาประโยชน์จากผู้ถูกค้า โดยควรมีการจัดทำแนวทางปฏิบัติและขั้นตอนให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี

การดำเนินการมาตรการที่สร้างความมั่นใจว่า “การเข้าช่วยเหลือ” จะไม่ส่งผลร้ายต่อสิทธิและศักดิ์ศรีของผู้ถูกค้า (โศภณี) ยุทธการเข้าช่วยเหลือควรเกิดขึ้นเฉพาะ เมื่อมีขั้นตอนที่เหมาะสมและพอเพียง พร้อมทั้งจะตอบสนองความต้องการของผู้ตกเป็นเหยื่อที่ได้รับการช่วยเหลือด้วยวิธีการเช่นนี้

ในการคุ้มครองช่วยเหลือผู้ตกเป็นเหยื่อจะต้องสร้างความมั่นใจได้ว่าจะไม่เปิดเผยตัวตนของเหยื่อตลอดจนเคารพและคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว โดยเฉพาะการเผยแพร่ทางสื่อมวลชน

การกำหนดมาตรการพิเศษในการคุ้มครองช่วยเหลือเด็กผู้เป็นเหยื่อ เช่น การส่งกลับคืนสู่ครอบครัวโดยปลอดภัย การให้โอกาสเด็ก แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อตน ซึ่งขึ้นอยู่กับอายุและวุฒิภาวะของเด็กการป้องกันและปกปิดไม่ให้ตัวตนของเด็กถูกแพร่พราย เป็นต้น

สิทธิมนุษยชนของผู้ถูกค้าจะต้องเป็นหัวใจของความพยายามต่าง ๆ ในอันที่จะป้องกันและต่อสู้กับการค้าประเวณี และการคุ้มครองช่วยเหลือ และให้การเยียวยาแก่ผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้าประเวณี

มาตรการต่อต้านการค้าประเวณีจะต้องไม่มีผลกระทบที่เป็นผลร้ายต่อสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะสิทธิของหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้าประเวณี

3. มาตรการพิเศษในการให้ความคุ้มครองช่วยเหลือเหยื่อที่เป็นเด็กจากการค้าประเวณี

- 1) สร้างหลักประกันว่าคำนิยามเรื่องการค้าเด็กทั้งในกฎหมายและนโยบายสะท้อนความต้องการที่จะต้องมีพิทักษ์และดูแลเป็นพิเศษ ซึ่งรวมถึงการคุ้มครองทางกฎหมาย และสอดคล้องกับคำนิยามในพิธีสารพาเลอร์โม

- 2) สร้างหลักประกันว่าจะมีกระบวนการที่รวดเร็วในการระบุเหยื่อที่เป็นหญิงและเด็ก
 - 3) สร้างหลักประกันว่าเด็กที่เป็นเหยื่อจะไม่ถูกดำเนินการทางกฎหมาย หรือมาตรการใดๆที่เกี่ยวข้องกับสภาพที่ทำให้ต้องตกเป็นเหยื่อ
 - 4) ในกรณีของเด็กไม่สามารถกลับสู่ครอบครัวอย่างปลอดภัยได้ หรือไม่ใช่ประโยชน์สูงสุดของเด็กให้มีการจัดการดูแลที่เคารพสิทธิและศักดิ์ศรีของเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ
 - 5) ในสองกรณีข้างต้น ให้มีหลักประกันว่าเด็กที่สามารถคิดเองได้มีสิทธิแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ในเรื่องความเป็นไปได้ที่จะกลับคืนสู่ครอบครัว การให้น้ำหนักต่อข้อคิดเห็นของเด็กขึ้นอยู่กับอายุและวุฒิภาวะ
 - 6) การดำเนินนโยบายและโครงการพิเศษเพื่อคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กที่เป็นเหยื่อของการค้าประเวณีเด็กควรได้รับความช่วยเหลืออย่างเหมาะสมทั้งทางกาย จิตใจ และสังคม กฎหมาย การศึกษา ที่พักและการดูแลสุขภาพ
 - 7) ดำเนินมาตรการที่จำเป็นในการคุ้มครองสิทธิ และผลประโยชน์ของเด็กที่ตกเป็นเหยื่อในทุกขั้นตอนของการดำเนินกระบวนการทางอาญาต่อผู้กระทำผิดและในกระบวนการเรียกร้องค่าชดเชย
 - 8) พิทักษ์คุ้มครองความเป็นส่วนตัวและตัวตนของเด็กที่ตกเป็นเหยื่อตามกรณีที่เหมาะสมและดำเนินมาตรการที่จะหลีกเลี่ยงการเผยแพร่ข้อมูลที่จะนำไปสู่การรู้ตัวตนของเด็ก
 - 9) ดำเนินมาตรการเพื่อให้มั่นใจว่าจะมีการอบรมที่พอเพียง และเหมาะสม โดยเฉพาะการอบรมเรื่องกฎหมายและจิตวิทยาให้แก่บุคคลที่ทำงานกับเด็กผู้ตกเป็นเหยื่อของการค้าประเวณี
4. มาตรการทางสิทธิมนุษยชน ต่อหญิงหรือชายบริการ มี 10 ประการ
- 1) การส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแก่หญิงหรือชายบริการ ตามความเหมาะสมของกฎหมาย
 - 2) การวิจัย วิเคราะห์ ประเมิน และเผยแพร่
 - 3) การสร้างหลักประกันให้มีกฎหมายที่พอเพียงแก่หญิงหรือชายบริการ
 - 4) การสร้างหลักประกันให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเต็มที่
 - 5) การคุ้มครองและช่วยเหลือหญิงหรือชายบริการ
 - 6) การป้องกันการค้าประเวณี โดยเฉพาะหญิงและเด็กที่ถูกล่อลวง
 - 7) มาตรการพิเศษในการคุ้มครอง และช่วยเหลือเหยื่อที่เป็นเด็ก
 - 8) การเข้าถึงการเยียวยา กรณี หญิงหรือชายบริการที่ตกเป็นเหยื่อถูกทำร้ายให้คุ้มครองตามกฎหมาย

9) ภาระหน้าที่ของผู้รักษาสันติภาพ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่องค์กรช่วยเหลือทางมนุษยธรรมแก่หญิงหรือชายบริการ

10) ความร่วมมือและการประสานงานระหว่างรัฐและระหว่างภูมิภาคในการแก้ไขปัญหา

แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและการค้าประเวณี เช่น แนวทางดั้งเดิมที่ต้องการให้ล้มล้างระบบโสเภณี โดยถือว่าเป็นอาชญากรรมที่ต้องจับกุมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้หญิงที่ค้าประเวณี แต่แนวทางนี้ต่อมาได้ปรับเปลี่ยนโดยคำนึงถึงสภาพอันไม่เท่าเทียมที่หญิงเหยื่อยอยู่ในสังคมชายเป็นใหญ่และได้กลับมาจับกุมผู้ใช้บริการแทน เช่น ในประเทศสวีเดนได้ใช้แนวทางนี้ ส่วนอีกแนวทางหนึ่ง คือ การยอมรับการค้าประเวณี โดยมองว่าเป็นความจำเป็นอันชั่วร้ายที่ขจัดให้หมดสิ้นไปไม่ได้ แต่ต้องมีการควบคุมไม่ให้เติบโตและขัดต่อระเบียบของสังคมหลายประเทศ โดยเฉพาะในยุโรปยึดแนวทางนี้โดยจดทะเบียน หรือกำหนดโซนการค้าประเวณี ต่อมาหญิงที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี ได้มีการเรียกร้องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของพวกตนที่ถูกละเมิดทั้งจากรัฐและบุคคล ทำให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของผู้ค้าประเวณี ทำให้รัฐต้องเข้ามารับผิดชอบดูแลการค้าประเวณี เช่น ในประเทศเนเธอร์แลนด์ได้มีการออกกฎหมายยอมรับการค้าประเวณี รวมทั้งการจดทะเบียนช่อง เพื่อให้หลุดออกมาจากเครือข่ายของคักรอาชญากรรม และความรุนแรงต่อผู้หญิงในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้ผู้ค้าประเวณีได้รับการคุ้มครอง และสวัสดิการทางสังคม รวมทั้งมีหน้าที่เสียภาษีรายได้ด้วยแนวทางนี้น่าจะสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง แต่จำเป็นต้องมีการกำหนดอายุขั้นต่ำของผู้ที่สามารถจะค้าประเวณีด้วย เพื่อป้องกันมิให้เด็กต้องถูกแสวงหาประโยชน์หรือเข้าสู่การค้าประเวณีแต่เยาว์วัยในประเทศอินเดียหญิงบริการในเมืองใหญ่เรียกร้องให้ใช้แนวทางนี้ในการแก้ปัญหาและขณะเดียวกัน พวกหญิงบริการก็สอดส่องมิให้มีการนำเด็กหรือการบังคับค้าประเวณี เท่ากับเป็นการช่วยป้องกันการค้าหญิงและเด็กด้วย และหากจำเป็นต้องมีการดูแลจดทะเบียนหญิงบริการทางเพศ จะต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการสหวิชาชีพที่มีผู้แทนของหญิงบริการทางเพศเข้าร่วมด้วย เพื่อจะได้กำหนดแนวทางและนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของหญิงที่อยู่ในอาชีพบริการ

หากรัฐต้องการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของทุกกลุ่มอย่างแท้จริงและไม่มีการเลือกปฏิบัติ ก็จำเป็นต้องเริ่มต้นศึกษาแนวทางดังกล่าวเพื่อหนทางที่จะจัดการเรื่องการค้าประเวณี และป้องกันมิให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนของเด็กและหญิงอย่างแท้จริง (จิตติมา ภาณุเตชะ. 2550 : 9-12) เรื่อง สิทธิอนามัยเจริญพันธุ์หัวใจสำคัญของสุขภาพผู้หญิง

สรุปได้ว่าสิทธิมนุษยชนเป็นมาตรการที่เกิดขึ้นเพื่อการคุ้มครองสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และไม่ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิอันไม่พึงประสงค์ จึงเป็นมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการ

ประกอบอาชีพค้าประเวณี ซึ่งเป็นอาชีพที่ก่อให้เกิดความรุนแรง หรือเป็นคดีความต่าง ๆ เช่น การทำร้ายร่างกาย การถูกล่อลวง ทารุณกรรม ฯลฯ

2.8.4 นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปราม “การค้าประเวณี” ของประเทศไทย

กิตติธันทัต เลอวงส์รัตน์ (2550 : 110-111) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวข้องกับ การป้องกัน และปราบปรามการค้าประเวณี ได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้แก่ ด้านอาชีพ ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัยและการบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการค้าประเวณี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านอาชีพ

- 1) ภาครัฐควรจัดตั้งสถานฝึกอาชีพเพื่อให้ผู้หญิงกลุ่มนี้ได้พัฒนาศักยภาพและมีทักษะที่จะดำรงชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวต่อไป
- 2) ภาครัฐควรให้การสนับสนุนเงินทุนเพื่อให้ผู้หญิงเหล่านี้ได้กลับมาเริ่มต้นชีวิตในชุมชนของตนเอง
- 3) ภาครัฐควรส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในครัวเรือน โดยคำนึงถึงสภาพท้องถิ่น ตลอดจนความต้องการของตลาดเป็นสำคัญ
- 4) ภาครัฐควรแก้ปัญหาเศรษฐกิจให้ประชาชนมีรายได้และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องพิจารณาเศรษฐกิจ และกระจายรายได้ไปสู่สังคมชนบท เพื่อยกระดับรายได้ของประชาชนในท้องถิ่นให้สามารถอยู่ในสังคมได้ใกล้เคียงกับประชาชนที่อยู่ในเขตเมือง

2. ด้านการศึกษา

- 1) ภาครัฐควรสนับสนุนให้ผู้หญิงกลุ่มนี้ได้มีโอกาสในการศึกษานอกระบบในโรงเรียน
- 2) ภาครัฐควรตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของผู้หญิงให้มากขึ้นด้วยการสนับสนุนให้เด็กผู้หญิงได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาในระดับสูงและต่อเนื่อง
- 3) ภาครัฐควรปลูกฝังค่านิยมและทัศนคติแก่ประชาชนทั่วไป เพื่อให้เคารพในสิทธิแห่งความเป็นมนุษย์ และเลิกค่านิยมที่ไม่ถูกต้องทางเพศตลอดจนค่านิยมไปทางวัตถุ และให้มีกิจกรรมรณรงค์ถึงชุมชน หมู่บ้าน ในระดับครอบครัวให้ตระหนักว่าการค้าประเวณีเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา และจะต้องดำเนินการระงับยับยั้งอย่างเร่งด่วน

3. ด้านสุขภาพอนามัย

- 1) ภาครัฐควรให้บริการสุขภาพอนามัยแก่ผู้หญิงกลุ่มนี้โดยทั่วถึง

2) รัฐควรมีการเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคภัยต่าง ๆ เกิดขึ้น จากการค้าประเวณี เพื่อให้ผู้หญิงกลุ่มนี้ สามารถประกอบอาชีพนี้ได้บนพื้นฐานของความปลอดภัย

3) รัฐควรมีมาตรการป้องกันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับผู้หญิงค้าประเวณีแต่ไม่ใช่การขึ้นทะเบียนโสเภณี

4. การบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี

4.1 ด้านครอบครัว : จัดেলাทางสังคม (Socialization) โดยปลูกฝังค่านิยมที่ดีและมีคุณภาพชีวิตที่ดีทำอย่างต่อเนื่อง ให้ความสำคัญบุตร สร้างความใกล้ชิดและความอบอุ่นภายในครอบครัว

4.2 ด้านเศรษฐกิจและสังคม: รัฐบาลต้องมีนโยบายแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นสาเหตุและปัจจัยนำผู้การค้าประเวณี และมีการจัดระเบียบสังคมโดยเฉพาะแหล่งมั่วสุม หรือสถานบันเทิงห้ามเด็กและเยาวชนเข้ามาเที่ยว

4.3 กระทรวงศึกษาธิการ: ให้ความรู้ การศึกษาแก่นักเรียนหรือนักศึกษาไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการค้าประเวณี และมองเป็นเรื่องน่ารังเกียจ โดยเฉพาะการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

4.4 กระทรวงวัฒนธรรม : ส่งเสริมให้หญิงเป็นกุลสตรีไทย รักนวลสงวนตัว เพื่อรักษาภาพลักษณ์ของหญิงไทยที่ต่างชาติมักมองในด้านลบ ซึ่งเคยปรากฏภาพลามกเกี่ยวกับหญิงไทยในสื่อทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

4.5 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์: ฝึกพัฒนาอาชีพและฟื้นฟู

4.6 กระทรวงสาธารณสุข : รัฐควรให้บริการสุขภาพอนามัยแก่ผู้หญิงโสเภณีโดยทั่วถึง และมีการเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคภัยต่าง ๆ เกิดขึ้น จากการค้าประเวณีเพื่อให้ผู้หญิงกลุ่มนี้สามารถประกอบอาชีพนี้ได้บนพื้นฐานของความปลอดภัย (สุดสงวน สุธีสร. 2543 : 6-11)

สรุปได้ว่านโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีนั้นเน้นการแก้ไขปัญหาใน 2 ลักษณะ คือ (1) บุคคล /ผู้ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง เช่น อาชีพการศึกษา สุขภาพอนามัยและครอบครัว (2) สภาพแวดล้อมภายนอก เช่น เศรษฐกิจและสังคม การบูรณาการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่แก้ปัญหาค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง

2.8.5 การป้องกันและปราบปราม “การค้าประเวณี” ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

กิตติ์ชนทัต เลอวงส์รัตน์ (2550 : 111-113) การศึกษาการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีของสำนักงานตำรวจแห่งชาตินั้นมีจุดประสงค์ เพื่อให้เห็นภาพของการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมต่อการจัดการกับปัญหาค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝงมากยิ่งขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการป้องกันและปรามปรามการค้าประเวณีโดยเฉพาะหญิงและเด็ก สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรมีนโยบายชัดเจนให้หน่วยปฏิบัติการพื้นที่และหน่วยปฏิบัติการเฉพาะทาง เน้นการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะผู้จัดหาหรือเจ้าของสถานบริการจัดให้มีการประเวณีหญิงและเด็กในสถานบริการหรือสถานบันเทิงมีอายุต่ำกว่า 18 ปี กำหนดพื้นที่เป้าหมายคือสถานที่ที่มีชาวต่างชาติมาท่องเที่ยวและมาใช้บริการ แหล่งสถานบันเทิง ที่จำหน่ายสุรา หรือ สถานอาบอบนวด หรือ สถานบริการ หรือ ดิสโก้เทค มีการขายบริการทางเพศแอบแฝงมาก ซึ่งเป็นแหล่งมั่วสุมของเด็กและเยาวชน เจ้าหน้าที่ตำรวจเจ้าของพื้นที่รับผิดชอบ ต้องจัดระเบียบสังคม โดยมีการตรวจค้นสถานบันเทิงหรือสถานบริการที่ดังกล่าว เช่น การตรวจบัตรประชาชนผู้มาเที่ยว ห้ามมีอายุต่ำกว่า 18 ปี ในช่วงเวลาที่ยังคืนหรือร่วมกับหน่วย ป.ป.ส. ตรวจปีศาจเพื่อหาสารเสพติดฯ หากตรวจพบการกระทำความผิดให้ดำเนินตามกฎหมายและอำนาจหน้าที่อย่างจริงจังกับผู้กระทำความผิดและเจ้าของสถานบริการ สั่งปิดสถานบริการและมีมาตรการกีดกันสถานบริการดังกล่าวทุกวิถีทาง เพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรมไปในตัว ส่วนการสอบสวนหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อให้ถือเป็นผู้เสียหายจากการค้าประเวณีโดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน

นโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการจัดระเบียบสังคมในพื้นที่เป้าหมาย โดยเฉพาะสถานบันเทิงจำหน่ายสุรา ดิสโก้เทค ซึ่งเป็นแหล่งมั่วสุมของเด็กและเยาวชน มักมีการค้าประเวณีหรือขายบริการทางเพศเพื่อแลกเงินไปเที่ยวยังสถานที่ดังกล่าว ได้แก่ แหล่งสถานบันเทิง บาร์ในคลับ ดิสโก้เทค โบว์ลิง โรงแรมมานูรี ในกรุงเทพฯ เช่น ย่านอาร์ซีเอถนนเพชรบุรี แหล่งสถานบันเทิง ย่านถนนรัชดาภิเษก ถนนสุขุมวิท และย่านพัฒนาพงษ์ สถานบันเทิงประเภทบาร์เบียร์ในพญา จังหวัดชลบุรี จังหวัดภูเก็ต เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น และมีมาตรการทางวินัยกับหน่วยมาจับกุมสถานบริการดังกล่าวก็จะถูกมาตรการทางปกครองเช่นเดียวกับ การปล่อยปะละเลยให้มีบ่อนการพนันในพื้นที่รับผิดชอบ เป็นต้น

2. นโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย เป็นกรอบปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม คือ เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่ขัดต่อกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย จึงเป็นแนวทางการปฏิบัติของตำรวจ

2.1 การวางรูปแบบในทางการสืบสวนและสอบสวนเพื่อเป็นรูปแบบเดียวกันหรือมาตรฐานสากล ได้แก่ การอาช้ด การคัดลอกข้อมูลให้รัดกุม เป็นธรรม และทำให้ศาลมีความเชื่อถือในพยานหลักฐานและจำเลยไม่มีข้อต่อสู้หรือปฏิเสธไม่ได้และจำนนต่อพยานหลักฐาน

2.2 จัดการฝึกอบรมการสืบสวนและพนักงานสอบสวน มีแนวทางปฏิบัติและเอกสารตำราเพื่อเป็นอย่างเดียวกัน เมื่อขึ้นศาล เบิกความ สอดคล้อง ไม่เป็นเหตุสงสัยหรือเป็นข้อต่อสู้จากทนายฝ่ายจำเลย เช่น รูปภาพ ที่เก็บหรือก๊อ์ได้อยู่ในเครื่อง เก็บหรือก๊อ์ได้จากที่ไหน อย่างไร เป็นต้น

2.3 เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนต้องเข้านำสืบจริงหรือปลอม การดำเนินคดีผู้กระทำผิดในข้อหากระทำความผิดเพื่อค้าประเวณีมีข้อต่อสู้ง่าย มีการติดต่อสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตและการจ่ายเงินรูปแบบใด

2.4 พนักงานสืบสวนและพนักงานสอบสวนต้องมีความรู้ในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำสู่ศาล ได้แก่ การเก็บของกลางเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ไม่ให้ข้อมูลต่าง ๆ ในคอมพิวเตอร์สูญหายหรือถูกทำลาย

2.5 พนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนต้องมีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีทางอินเทอร์เน็ตหรือคอมพิวเตอร์เป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นเรื่องทางเทคนิค หากมีการเชื่อมโยงเครือข่ายต้องนำสืบพยานหลักฐานดังกล่าวในชั้นศาล

3. การป้องกันแก้ไขและปราบปรามการทุจริต คอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการค้าประเวณีอย่างเด็ดขาดให้ถือว่าเป็นนโยบายสำคัญ : แนวทางแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรม

4. ฝึกรอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับการใช้กฎหมายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมของโลกดำเนินไปในทิศทางและเป็นมาตรฐานสากลหรือบรรจุในหลักสูตรต่าง ๆ ของการอบรมแก่ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุด

5. สร้างความร่วมมือการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีทุกระดับ ได้แก่ ระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนและระหว่างประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญา ปฏิญญา พิธีสาร และกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีและต่อต้านการค้ามนุษย์

6. การสร้างเครือข่ายด้านอาชญากรรมและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในประเทศและระหว่างประเทศเพื่อให้เกิดความร่วมมือทุกระดับ

7. การประชาสัมพันธ์และรณรงค์ ให้เห็นสภาพการค้าประเวณีอย่างแท้จริงหรือช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการค้าประเวณีหรือผู้ที่กำลังจะเข้าสู่กระบวนการค้าประเวณีทางเลือกให้หลุดพ้นจากการประกอบอาชญากรรมโดยเฉพาะเด็กและหญิง

8. การศึกษาวิจัย วิเคราะห์ ประเมินและเผยแพร่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดหาและสนับสนุนงบประมาณมอบหมาย กองบังคับการในสังกัดสำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเพื่อศึกษาแนวทางป้องกันและปราบปราม “การค้าประเวณี” ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สรุปได้ว่าการป้องกันและปรามปรามการค้าประเวณีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ คือ มาตรการในการแก้ปัญหาการค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝงในรูปของผู้ปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับผู้ค้าบริการ การมีรูปแบบการปฏิบัติงานโดยใช้กฎหมายและนโยบาย ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองและทราบถึงสิทธิของผู้ค้าบริการทางเพศที่พึงได้รับเมื่อเกิดคดีความหรือเป็นแนวทางในการป้องกันและปรามปรามการค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง

2.8.6 แนวทางการแก้ไขปัญหาของการค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝงในจังหวัดสมุทรปราการ

แนวทางการแก้ไขปัญหาของการค้าบริการทางเพศ ในจังหวัดสมุทรปราการ

1. ตามข้อตกลงกันของกลุ่มร้านที่มีการค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง ต้องมีการตรวจโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ให้กับผู้หญิงที่ค้าบริการทางเพศ และมีสมุดที่บันทึกการตรวจโรคมอบให้ สำหรับผู้ที่มาตรวจที่คลินิกามโรค เพื่อนำไปใช้ในการสมัครงานในสถานบริการต่าง ๆ ถ้ามีการตรวจพบว่าผู้หญิงเหล่านั้นไม่มีสมุดมาแสดงร้านที่ให้บริการนั้นจะต้องปิดการให้บริการทันที ส่วนพวกที่ไม่มีสังกัดร้าน แยกที่มาซื้อบริการก็จะเรียกขอสมุดจากผู้ค้าบริการ

2. สำรวจและขึ้นทะเบียนร้านค้าและผู้ให้บริการในร้านที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคทางเพศสัมพันธ์ ทั้งที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องและไม่ได้ขึ้นทะเบียน โดยไม่ได้สำรวจเพียงแต่ร้านที่เปิดเป็นสถานบริการในการค้าบริการทางเพศแต่เพียงอย่างเดียว รวมไปถึงประเภทร้านคาราโอเกะ ร้านเสริมสวย ร้านตัดผม ร้านนวดแผนโบราณ โรงแรม บังกะโล ร้านอาหาร คีอพีซอป ที่อาจมีผู้ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝงอยู่ด้วย

3. ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้กับกลุ่มผู้ค้าบริการทางเพศ และตรวจโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ตามร้านและสถานบริการต่าง ๆ ที่เป็นแหล่งในการแพร่ระบาดของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ในโอกาสต่าง ๆ ให้กับบุคคลทั่วไปในเรื่องเพศศึกษา เช่น วันแห่งความรัก เป็นต้น

4. ให้ความรู้เรื่องเพศศึกษากับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อให้ นักเรียนทราบถึงการป้องกันตนเองให้ตั้งครรรภ์ ทักษะในการปฏิเสธเมื่อถูกขอให้มึเพศสัมพันธ์ หรือเข้าใจในเรื่องเพศที่เกิดขึ้นกับตัวเองดีขึ้น

5. รับผิดชอบให้บริการโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ให้กับผู้ค้าบริการทางเพศโดยตรงหรือผู้ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง และ บุคคลทั่วไปโดยไม่เปิดเผยข้อมูล

จากรายงานการปฏิบัติงานของคลินิกามโรค จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาผู้ค้าบริการทางเพศ จังหวัดสมุทรปราการ แบ่งเป็น 2 ทาง คือ (1) แนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ผู้ค้าบริการทางเพศ ในการป้องกันควบคุมโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ให้กับกลุ่มผู้ค้าบริการทางเพศ (2) รณรงค์ให้บุคคลทั่วไป และเยาวชนให้เข้าใจถึงเรื่องเพศศึกษา เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ

ของบุคคลในเรื่องเพศ และยังเป็นกำบังกั้นการเข้ามาสู่การค้าบริการทางเพศ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝงสามารถนำมาจำแนกได้ ดังนี้

2.9.1 งานวิจัยเกี่ยวกับสาเหตุของการเป็นผู้ค้าบริการทางเพศ

Punekar และ Kamala (1962) ศึกษาหญิงโสเภณีในบอมเบย์ โดยการสัมภาษณ์หญิงโสเภณีที่สถานีตำรวจ โรงพยาบาลและคลินิกกามโรค จำนวน 425 ราย พบว่า สาเหตุที่สนับสนุนให้หญิงเป็นโสเภณี ได้แก่ สาเหตุทางด้านครอบครัว ขาดความสุขความรัก ความอบอุ่นเอาใจใส่ของครอบครัว ไม่มีความสุขในชีวิตสมรส สาเหตุทางสังคม เช่น ถูกบังคับ ถูกล่อลวง นอกจากนี้ยังมีบางรายที่พ่อแม่ยินยอมให้เป็นโสเภณี นอกจากสาเหตุเหล่านี้แล้วสาเหตุทางด้านจิตใจของหญิงโสเภณีเหล่านี้ก็มีความสำคัญต่อการเลือกการดำเนินชีวิตในการค้าประเวณีเป็นอันมาก

งานวิจัยบางส่วนได้ศึกษาเกี่ยวกับเงื่อนไขที่ทำให้ผู้หญิงกลายเป็นโสเภณี พบว่า ความผิดหวังทางการศึกษาและการทำงาน โดยที่ผู้หญิงเหล่านี้จะได้รับแรงเสริมน้อย ในสิ่งแวดล้อมทางการศึกษาก็จะไม่ให้ความสำคัญต่อค่านิยมทางการศึกษา แต่จะเรียนรู้ที่จะตัดดวงผลประโยชน์จากโอกาสที่เหลืออยู่น้อยให้ได้มาซึ่งรางวัลแก่ชีวิต ซึ่งเป็นรางวัลที่ให้ประโยชน์ในระยะเวลาอันสั้น ประกอบกับการทำงานในอาชีพอื่นก็เป็นสิ่งที่น่าเบื่อ รายได้ต่ำ จึงหันมาทำงานอาชีพบริการทางเพศที่มีรายได้ดีกว่า สามารถตอบสนองความต้องการทางวัตถุได้ ซึ่งนับเป็นแรงเสริมที่สำคัญในอาชีพนี้ (Schaffer & DeBlassic. 1984 ; Satterfield. 1981 ; Brown. 1979 ; Wooden. 1976 ; Grunwald. 1970 อ้างถึงใน จงจิตต์ โสภณคณาภรณ์. 2538) รายได้จึงเป็นแรงจูงใจทางเศรษฐกิจและเป็นหนทางที่จะหาเงินมาง่าย (Easy Money) อันจะนำไปสู่รางวัลต่าง ๆ อีกมากมาย และเห็นว่าเงินนั้นทำให้ได้มาซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่ตนไม่เคยได้มาก่อนในชีวิต และเมื่อมีเงินแล้วก็จะทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญ

ผลการศึกษางานวิจัยบางชิ้นเสนอไว้ว่า เรื่องของรายได้ไม่ใช่สิ่งที่นำไปสู่การตัดสินใจ แต่เพียงอย่างเดียว การตัดสินใจก็ไม่ใช่เป็นเรื่องของผู้หญิงเหล่านี้โดยลำพังแต่แรกเริ่ม เพราะก่อนที่จะเข้าสู่อาชีพ ผู้หญิงเหล่านี้ได้ติดต่อกับบุคคลหนึ่ง ซึ่งจะเป็นผู้ชักชวนแนะนำโดยที่บุคคลเหล่านี้ อาจเป็นเพื่อน ญาติพี่น้อง หรือคนรัก Bryan (1965 อ้างถึงใน จงจิตต์ โสภณคณาภรณ์. 2538) ประกอบกับการขาดความอบอุ่น การแตกแยกจากครอบครัว เกิดความรู้สึกว่าตนไม่มีคุณค่า ยิ่งทำให้ผู้หญิงเหล่านี้มีความใกล้ชิดและพึ่งพิงเพื่อน เอาแบบอย่างจนเกิดเป็นวัฒนธรรมย่อยของกลุ่ม

เกิดความรู้สึกมั่นคง และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน นอกจากนั้นความล้มเหลวของผู้หญิงเหล่านี้ที่ไม่อาจดำเนินไปตามค่านิยมหลักของบรรทัดฐานในสังคม การเป็นโสเภณีจึงเป็นทางเลือกหนึ่ง (Schaffer & Debassie, 1984 อ้างถึงใน จงจิตต์ โสภณคณาภรณ์, 2538) ดังนั้น รูปแบบของการมีความสัมพันธ์กับบุคคลหรือกลุ่มที่อยู่ในอาชีพบริการทางเพศจะนำไปสู่การยอมรับเอาอิทธิพลของผู้ที่มีความหมายแก่ตน ซึ่งบุคคลผู้มีความหมายเกี่ยวข้องอยู่ในอาชีพนี้ (จงจิตต์ โสภณคณาภรณ์, 2538) และมีส่วนสร้างแรงจูงใจให้บริการทางเพศด้วยการหาเงินได้ง่ายและรวดเร็ว

สมศรี สอาดเยี่ยม (2521) สำหรับในสังคมไทย การศึกษาเกี่ยวกับหญิงบริการทางเพศพบว่าผู้หญิงที่มีการศึกษาน้อย และมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำเช่นกัน รวมทั้งถูกล่อลวง ถูกบังคับ และบางส่วนสมัครใจ ความรู้สึกส่วนหนึ่งของผู้หญิงเหล่านี้ต่ออาชีพของตน ก็คือ แม้ว่าอาชีพบริการทางเพศจะมีรายได้ดี แต่ก็เกิดความอับอายที่จะเปิดเผยและในที่สุดต้องการเลิกอาชีพ อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่ทำอาชีพนี้ เพราะความจำเป็นทางเศรษฐกิจที่ผลักดันให้เข้าสู่อาชีพนี้ ในระยะหลังการศึกษาวิจัยได้ให้ความสนใจการขายบริการทางเพศแบบแฝง อย่างในสถานบริการประเภทอาบอบนวด ซึ่งผู้หญิงที่เข้ามาทำงานส่วนใหญ่มาจากครอบครัววิถีกรรมที่ยากจน การศึกษาต่ำ ผิดหวังในชีวิตสมรส มีภาระต้องดูแลอุปการะ เช่น บุตร พ่อ แม่ และความจำเป็นในเรื่องเศรษฐกิจที่มั่นคงยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ขายบริการทางเพศ ประกอบกับมีคนชักชวนโดยพบมาก่อนที่หญิงบริการจะเข้าสู่วงการได้เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากเพื่อนบ้าน

ชาญยุทธ มั่งคั่ง (2542) ศึกษาเรื่อง กระบวนการและพัฒนาการของการเป็นชายขายบริการทางเพศ ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีลำดับเวลาที่ต่อเนื่องและเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ละเมิดกฎเกณฑ์ทางสังคมตามลำดับ คือ การเริ่มต้นของกระบวนการก้าวเข้าสู่อาชีพขายบริการทางเพศจากการศึกษาภูมิหลังมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ อายุ ระดับการศึกษาที่ต่ำทำให้ตัดสินใจตามความรู้สึกของตนเองในขณะนั้น นอกจากนั้น ภายในครอบครัว ได้แก่การที่พ่อแม่เสียชีวิต หรือแยกทางกันทำให้ขาดความอบอุ่นจึงต้องออกมาใช้ชีวิตอยู่นอกบ้าน และต้องพึ่งตนเองและแรงจูงใจจากรายได้และทัศนคติเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เมื่อปัจจัยบุคคลเป็นปัญหาประกอบกับการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการขายบริการทางเพศ ซึ่งทำหน้าที่เชื่อมโยงผู้ชายจากสังคม “ปกติ” เข้าสู่โลกละเมิดกฎเกณฑ์ทางสังคม ได้เรียนรู้ถึงการให้ความหมายต่ออาชีพการขายบริการทางเพศในเชิงบวกหรือที่พอใจสามารถมองเห็นอาชีพในฐานะที่เป็นเครื่องมือนำมาซึ่งรายได้และรางวัล ทัศนคติเชิงบวกดังกล่าวเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ผู้ชายเหล่านี้เข้าสู่อาชีพขายบริการทางเพศ ดังนั้น จุดเริ่มต้นของการขายบริการทางเพศ คือการละเมิดกฎเกณฑ์ทางสังคมในระยะแรก

พงษ์ศักดิ์ จิตติวรรณ (2542) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพของโสเภณีเด็กชาย ที่เป็นการศึกษาเฉพาะในบริบทของสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนภาค

ตะวันออก พบว่า โสเภณีเด็กชายส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ และครอบครัวประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พื้นฐานครอบครัวไม่ค่อยได้รับการดูแลเอาใจใส่มากนัก เพื่อนสนิทส่วนใหญ่ที่คบหาก็มักมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน คือ มีพฤติกรรมในการเสพยาเสพติด เกี่ยวกับกลางคืน มั่วสุมทางเพศ สาเหตุของการเข้าสู่การขายบริการทางเพศ เกิดจากความต้องการเงิน ซึ่งเป็นค่าตอบแทนที่ค่อนข้างมาก เด็กชายที่เข้าสู่การขายบริการทางเพศกลุ่มนี้มีทัศนคติในเรื่องการขายบริการทางเพศว่าเป็นอาชีพที่อิสระ ไม่เสียหาย ไม่ว่าจะเป็นการมีเพศสัมพันธ์กับต่างเพศหรือเพศเดียวกันก็ตาม

2.9.2 งานวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมต่อการค้าบริการทางเพศ

Jeremy Seabrook (1996) ศึกษาเรื่องโสเภณีไทยในกรุงทพรวมถึงสัมภาษณ์ชายฝรั่งที่เข้ามาเที่ยวในกรุงเทพ พบว่า การที่โสเภณีเข้ามาทำงานนี้เป็นเพราะความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ผู้หญิงส่วนใหญ่ต้องการจะเลื่อนระดับฐานะของตัวเองด้วยการมีสามีเป็นชาวต่างชาติ บางคนก็ซื้อตั๋ยขั้รักภักดีต่อสามี บางคนก็หย่าร้างและมีเรื่องราวให้ทะเลาะเบาะแว้งทางทรัพย์สินและสิทธิในการเลี้ยงดูบุตร ผู้หญิงที่เป็น โสเภณีมีลักษณะเห็นแก่เงินและไม่จริงจังกับชีวิตคู่

Lin Lean Lim (1998) ศึกษาเรื่องสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของโสเภณีหญิง ในอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และประเทศไทย โดยศึกษาเกี่ยวกับโสเภณีเด็ก การใช้แรงงานหญิงและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโสเภณี ผลการศึกษา พบว่า ประเทศไทยส่วนใหญ่ผู้หญิงที่ได้มาทำงานเป็นโสเภณีเคยประกอบอาชีพด้านการเกษตร เป็นเพราะปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ทำให้ต้องดิ้นรนในการหาเลี้ยงชีพ ส่วนใหญ่เข้ามาทำงานเป็นโสเภณีขณะที่กำลังหางานทำโดยผ่านทางเอเย่นต์ และเมื่อเสียตัวในครั้งแรกทำให้ได้เงินก้อนใหญ่มากก็จะกลับบ้าน จากการสำรวจโสเภณีที่เข้ามาทำงานส่วนใหญ่เข้ามาทำงานตั้งแต่วัยรุ่น โดยมีการแนะนำมาจากเพื่อนหรือผู้ที่ทำงานอยู่ในแวดวงนี้ บางคนทำงานยาวนานและไม่คิดจะเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่น แต่บางคนมีการเปลี่ยนอาชีพบ่อยและกลับมาทำงานประเภทนี้เป็นครั้งคราว ซึ่งไม่สามารถหยุดขายได้ เมื่อถึงคราวจำเป็นที่ไม่มีรายได้ที่เพียงพอ ก็จะกลับมาทำงานนี้อีก

ยศ สันตสมบัติ (2535) ศึกษาเรื่องแม่หญิงสี่ชายตัว : ชุมชนและการค้าประเวณีในสังคมไทย พบว่า ปรากฎการณ์เด็กดองใต้หรือการค้าประเวณีของเด็กสาวจากเหนือ เกิดขึ้นภายใต้ “เงื่อนไขในสังคม” การว่างงานในภาคเกษตรผลักดันให้ผู้หญิงออกจากกิจกรรมทางการผลิตและกลายเป็นสินค้าราคาดีเพื่อป้อนสู่ธุรกิจเรีงรมย์ มีภาคเอกชนและรัฐเป็นตัวสนับสนุนอยู่เบื้องหลังกลไกของตลาด และการแพร่ระบาดของความนิยมในการบริโภคสินค้าทำให้ชุมชนเริ่มแตกแยก

ปัจเจกชนนิยมเริ่มกลายเป็นระบบคุณค่าใหม่ การแข่งขันกันเพื่อบริโภคสินค้า และปลูกบ้านหลังงามกลายเป็นวิถีชีวิตแบบใหม่ของสังคมชนบทภาคเหนือ ครอบครัวที่เคยประสบความสำเร็จโดยการมีลูกสาวเดินทางไปค้าประเวณีในรุ่นแรก ๆ ได้กลับมาเป็นนายหน้าซึ่งเป็นตัวแทนในการชักชวนเด็กสาวในหมู่บ้านให้ไปประกอบอาชีพนี้เด็กสาวรุ่นแรก ๆ มักจะมีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อมาทำงานรับจ้างในเมืองและถูกชักชวนให้เข้าสู่ตลาดการค้าประเวณีในภายหลังแต่ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมาเริ่มมีลักษณะขององค์กรจัดตั้งเครือข่ายโยงโยจากหมู่บ้านไปสู่สถานประกอบการเพิ่มมากขึ้น สายและเอเย่นต์ในหมู่บ้านจะทำการติดต่อชักชวนเด็กสาวที่ต้องการเดินทางไปขายบริการทางเพศ โดยเด็กสาวทุกคนทราบล่วงหน้าถึงจุดหมายปลายทางของตน การเดินทางล่องใต้จะเป็นการเดินทางจากหมู่บ้านเพื่อไปค้าประเวณีโดยตรง

วิทยา วรณศิริ และคณะ (2537) ศึกษาเรื่องโสเภณีเชียงราย พบว่า ในสายตาของนักท่องเที่ยวเชื่อกันว่าจังหวัดเชียงรายเป็นแหล่งกำเนิดของโสเภณีที่มีคุณภาพ เป็นแหล่งค้าโสเภณีที่มีหลายแบบ คือมีทั้งสาวพม่า สาวไทยใหญ่ สาวจีน สาวลาว สาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ สาวพื้นเมืองโสเภณีที่มาประกอบอาชีพโดยมีข้อสัญญาผูกมัดโดยหญิงสาวเหล่านี้รับเงินก่อนจากสำนักก่อนโดยทำสัญญาไว้ในลักษณะกู้เงินหรือสัญญาอื่น ๆ ตกลงกันว่าจะต้องขายตัวชดใช้หนี้เงินยืมนั้น ๆ จนหมดจึงเป็นอิสระ หญิงกลุ่มนี้หลายรายอยากเลิกอาชีพนี้แต่เลิกไม่ได้เพราะสำนักที่อยู่ให้รับแขกในราคาต่ำแต่เธอเอาเงินก่อนจากเจ้าของสำนักไปมากต้องชดใช้คืนเพิ่มอีก 1 เท่าตัว และบางเดือนค่าใช้จ่ายส่วนตัวของเธอหรือเงินที่เธอต้องส่งไปให้พ่อแม่จะมากกว่ารายรับ ยอดหนี้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จึงไม่สามารถเป็นอิสระได้ แต่ไม่มีใครคิดหนีเพราะเคยมีผู้หนีกลับบ้านได้ จากนั้นเจ้าของสำนักก็ไปตามถึงบ้านและต้องกลับมาอีก หากหนีหมายถึงว่าพ่อแม่ญาติพี่น้องของเธอจะต้องรับผิดชอบหนี้สินนั้น หากไม่ชดใช้เจ้าสำนักจะยึดทรัพย์สินของพ่อแม่พี่น้องใช้หนี้ ดังนั้น หญิงเหล่านี้จะยอมอยู่ในสำนักนั้น ๆ จนกว่าจะหมดหนี้ และจากการสุ่มตรวจบัตรสุขภาพประจำตัว หญิงบางคนที่ไปรับการตรวจรักษาจากสาธารณสุขจังหวัด จะถูกตรวจพบเชื้อกามโรคเฉลี่ยประมาณเดือนละ 2 ครั้ง หมายความว่าหญิงเหล่านี้แทบจะไม่มีช่วงปลอดเชื้อกามโรคเลยโดยเฉพาะหญิงที่มีความสวยดูสะอาดตา น่ารัก จะติดโรคบ่อยเพราะรับแขกมากกว่าหญิงที่ไม่ค่อยสวย ส่วนความรู้เรื่องวิธีป้องกันโรคหญิงส่วนใหญ่ทราบว่าควรทำอะไรแต่สาเหตุที่ไม่ป้องกัน เพราะแขกส่วนใหญ่ไม่ชอบใส่ถุงยางอนามัยและตัวหญิงเองก็ไม่ชอบใส่เหมือนกัน

ธีรนาถ กาญจนอักษร (2542) ศึกษาเรื่องปัญหาสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลกระทบต่อการค้าหญิง พบว่า สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมมีความสัมพันธ์ต่อการเกิดขึ้นและเจริญเติบโตของขบวนการค้าหญิงในประเทศไทย เนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา 4 แผน ประเทศไทยมุ่งเน้นนโยบาย “ทำประเทศให้เป็นอุตสาหกรรม” จึงทำให้ผลผลิตจากภาคเกษตร

ลดลง ภาวะความยากจนของเกษตรกรในชนบทและกรรมกรในตัวเมืองทำให้แรงงานในชนบท หลังไหลเข้าสู่เมืองมากขึ้น เกิดปัญหาคนล้นงาน เป็นการง่ายต่อผู้ว่าจ้างกดค่าจ้างแรงงานให้ต่ำและ ใช้เงื่อนไขต่าง ๆ ตามใจชอบ เอาเปรียบแรงงานหญิง โดยอ้างว่าความชำนาญต่ำกว่าแรงงานชาย ค่าตอบแทนแรงงานต่ำทั้งในภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรมนี้ เป็นปัจจัยสำคัญซึ่งผลักดันให้ ธุรกิจทางเพศต้องกลายเป็นทางเลือกของแรงงานหญิงจำนวนมาก ยังทำให้ธุรกิจทางเพศเป็นตัวช่วย ปรับในภาวะวิกฤติการณ์และช่วยค้ำจุนความอยู่รอดของระบบเศรษฐกิจท่ามกลางวิกฤติการณ์ทาง เศรษฐกิจ การขยายตัวของภาคบริการซึ่งเกิดพร้อมกับความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของธุรกิจทาง เพศ ผู้หญิงส่วนหนึ่งถูกผลักดันให้ตกเป็นฝ่ายเปลี่ยวเปล้าทางเศรษฐกิจและกระ โจนเข้าสู่ช่องทาง ธุรกิจทางเพศที่เปิดอยู่ เพื่อให้มีราย ได้มาดำรงชีวิตท่ามกลางปัญหาเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อ ภาวะความยากจนของเกษตรกรในชนบท ประเทศไทยกลายเป็นแหล่งแสวงหาความรื่นรมย์หรือ ผ่อนคลายความตึงเครียดของบรรดานายทุนและแรงงานในประเทศอุตสาหกรรมสภาพสังคม ที่เป็น ปัญหาและปัจจัยซึ่งเอื้ออำนวยต่อการขยายตัวของธุรกิจทางเพศและการค้าหญิง ปรากฏการณ์นี้ ทำให้เกิดปัญหาโสเภณี ปัญหาอาชญากรรมและการขยายตัวของธุรกิจค้าหญิงเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ ผู้หญิงเข้าสู่กระบวนการค้าประเวณีเพื่อหวังผลด้านรายได้ ซึ่งเป็นจำนวนเงินนำไปเลี้ยงดูครอบครัว สร้างความมั่นคงด้านการสะสมทรัพย์และจัดหาบ้านที่อยู่อาศัยตลอดจนปลดหนี้สินให้กับทาง ครอบครัว

2.9.3 งานวิจัยเกี่ยวกับความคาดหวังและการสนับสนุนต่อการค้าบริการทางเพศ

ศุภิมา นฤมล (2531) ศึกษา นางงามตุ้กระจก : การศึกษากระบวนการกลายเป็นหมอนวด ไทย โดยอาศัยกรอบการศึกษาแนวคิดปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์นิยม เพื่อมุ่งศึกษาถึงลักษณะทั่วไป ของประสบการณ์ ภาวะเงื่อนไขสำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้นในลำดับชีวิตและแบบแผนของพฤติกรรมของ ผู้หญิงที่เข้าสู่อาชีพนี้ นอกจากนั้นแล้วในกระบวนการกลายเป็นหมอนวด “อาชีพ” ได้นั้นบุคคล ต้องผ่านขั้นตอนอย่างไรบ้าง และในแต่ละขั้นตอนมีภาวะเงื่อนไขใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการผลักดัน ให้ผู้หญิงเข้าสู่อาชีพ การศึกษาถึงความนึกคิดต่อตนเอง ต่ออาชีพ ในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่ง ของโลกที่เบี่ยงเบนผลของการศึกษาได้เสนอประเด็นที่น่าสนใจ และเกี่ยวข้องกับกรอบทฤษฎีการ เรียนรู้ทางสังคมก็คือ เงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งของการเข้าสู่การค้าประเวณีของหมอนวด ก็คือ การคบหาสมาคมกับคนที่ประกอบอาชีพหรือเกี่ยวข้องกับอาชีพนี้ ในที่สุดก็เกิดการยอมรับ และ เรียนรู้ถึงผลประโยชน์ที่ได้จากอาชีพ นอกจากนั้นการได้ติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มคนในแวดวงนี้ยัง ถ่ายทอดระบบการให้เหตุผลที่สำคัญต่ออาชีพ แจคแมน (Jackman, 1963) ศึกษาเรื่อง เหตุผลของ การละเมิดกฎเกณฑ์ของสังคมด้วยการค้าประเวณีไปในทางที่ดีมากกว่าการนำดำเนินคดี และ

เบื้องหลังการให้เหตุผลดังกล่าวนี้ พบว่ามีกลุ่มอ้างอิงรองรับในการให้เหตุผล ซึ่งกลุ่มอ้างอิงนี้ ก็คือ บุคคลที่มีความหมายหรือมีความสำคัญต่อผู้หญิงที่มีอาชีพนี้

ประดินันท์ สติวงศ์ (2534) ศึกษาเกี่ยวกับภูมิหลังทางสังคมของหญิงอาชีพบริการพิเศษ พบว่าปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ จารีตประเพณีต่าง ๆ ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการก้าวสู่อาชีพนี้ โดยชุมชนได้ถูกรอบงำจากวัฒนธรรมภายนอกซึ่งถือวัตถุเป็นใหญ่ทำให้คุณค่าของวัฒนธรรมเดิมสูญเสีย นอกจากนี้ความเชื่อค่านิยมบรรทัดฐานทางเพศของหญิงและชายยังเป็นเครื่องสนับสนุนให้หญิงถูกลดบทบาทหรือสิทธิต่าง ๆ ให้ด้อยกว่าชายแม้แต่การยอมเสียสละตัวเองเพื่อความสุขของครอบครัวโดยถือว่าเป็นการแสดงความกตัญญู รู้คุณค่าต่อบิดา มารดา สำหรับระบบคิดเรื่องศักดิ์ศรีของครอบครัวที่มีสมาชิกในการขายบริการทางเพศนั้น แม้ว่าครอบครัวเหล่านี้ยังให้ความสำคัญในเกียรติภูมิแห่งตนและเชื่อว่าการประกอบอาชีพดังกล่าวเป็นสิ่งไม่ดี ไม่งาม ผิดจารีตประเพณีแต่การสะท้อนภาพออกมาเป็นความนิยมชมชอบการยอมรับเห็นดีเห็นงามนั้น เป็นเสมือนฉากลวงตาเพื่อปกปิดความสำนึกที่แท้จริง

จงจิตต์ โสภณภรณ์ (2538) ศึกษาเรื่องการเข้าสู่งานบริการทางเพศแบบแอบแฝงของสตรีที่มีการศึกษาในสถานเริงรมย์ : กรณีศึกษาค็อกเทลเลาน์ ผับ และคาราโอเกะเป็นการศึกษาปัญหาการขายบริการทางเพศอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งกระทำในลักษณะของการแอบแฝง อยู่ในสถานเริงรมย์ โดยศึกษาพบว่า ผู้หญิงที่เข้าสู่อาชีพนี้ ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในกลุ่มของหญิงสาวที่ยากจนและการศึกษาต่ำหรือถูกล่อลวง หรือถูกบังคับให้ขายบริการทางเพศ แต่ขณะนี้หญิงสาวที่มาประกอบอาชีพขายบริการทางเพศเป็นผู้ที่มีการศึกษาและไม่ได้มีฐานะยากจน ที่เป็นเงื่อนไขผลักดันโดยเงื่อนไขที่ทำให้หญิงซึ่งมีการศึกษา และไม่ได้ยากจนก้าวเข้าสู่งานบริการทางเพศ ก็คือ ได้รับการเชื่อมโยงใน 3 รูปแบบ ได้แก่ การคบหาสมาคมกับกลุ่มเพื่อนที่มีประสบการณ์หรือเกี่ยวข้องในงานบริการทางเพศ การได้รับการชักนำเข้าสู่งานบริการในสถานเริงรมย์ก่อน แล้วจึงเปลี่ยนเข้าสู่งานบริการทางเพศในภายหลังการได้รับการชี้แนะจากแหล่งข้อมูล คือ ร้านเสริมสวย และบริษัทจัดหานางแบบ อีกประการหนึ่งรูปแบบของการเชื่อมโยงดังกล่าวมีอิทธิพลต่อหญิงสาวเหล่านี้ก็เนื่องจากเงื่อนไขที่เป็นภูมิหลังทางครอบครัวที่แตกแยกประสบความล้มเหลวในความรัก และมีประสบการณ์ทางเพศมาก่อน ความไม่พึงพอใจต่อรายได้ในอาชีพตามบรรทัดฐานที่ทำอยู่ก่อน

2.10 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยได้นำมา กำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ดังนี้

1. ตัวแปรปัญหา คือ ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝงในจังหวัดสมุทรปราการ

2. ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติค่านิยม ปัจจัยเกี่ยวกับความคาดหวัง ปัจจัยเกี่ยวกับการสนับสนุน ปัจจัยเกี่ยวกับสุขภาวะองค์กรรวม ได้แก่

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วยตัวแปร อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ภูมิลำเนา ภูมิภาค หลังทางครอบครัว สถานภาพสมรส อาชีพก่อนเข้ามาค้าบริการทางเพศ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ยังไม่ได้หักค่าใช้จ่ายก่อนเข้าสู่อาชีพค้าบริการ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ยังไม่ได้หักค่าใช้จ่ายหลังเข้าสู่อาชีพค้าบริการ ประสบการณ์ทางเพศก่อนเข้าสู่อาชีพค้าบริการ บุคคลที่ต้องส่งเสียเลี้ยงดู ที่พักอาศัยปัจจุบัน บุคคลที่ชักชวนให้เริ่มเข้าสู่การค้าบริการทางเพศ บุคคลที่มีส่วนในการช่วยตัดสินใจในการเข้ามาค้าบริการทางเพศ เหตุผลที่เลือกเข้ามาประกอบอาชีพค้าบริการทางเพศ ระยะเวลาที่เข้ามาประกอบอาชีพค้าบริการทางเพศ และระยะเวลาที่คาดว่าจะได้อยู่ในอาชีพนี้ จำนวนทั้งหมด 17 ตัวแปร

2.2 ปัจจัยเกี่ยวกับทัศนคติค่านิยมประกอบด้วยตัวแปร ทัศนคติค่านิยมต่อสังคม ทัศนคติค่านิยมต่ออาชีพ จำนวน 2 ตัวแปร

2.3 ปัจจัยเกี่ยวกับความคาดหวัง ประกอบด้วยตัวแปร ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของตนเอง ครอบครัว กลุ่มเพื่อน จำนวน 3 ตัวแปร

2.4 ปัจจัยเกี่ยวกับการสนับสนุน ประกอบด้วยตัวแปร โอกาส ความสามารถ การสนับสนุนหรือคัดค้านจำนวน 3 ตัวแปร

2.5 ปัจจัยเกี่ยวกับสุขภาวะองค์กรรวม ประกอบด้วยตัวแปร สุขภาวะทางด้านกาย จิต สังคม และจิตวิญญาณ จำนวน 4 ตัวแปร

3. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจต่อผู้ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝง ความพึงพอใจต่อผู้ค้าบริการทางเพศในด้านเพศ ความพึงพอใจต่อผู้ค้าบริการทางเพศแบบแอบแฝงในด้านเศรษฐกิจ จำนวน 3 ตัวแปร (แผนภูมิที่ 2.2)

แผนภูมิที่ 2.3
กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

